

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tomaž Klinar

**PRIMERJAVA ORGANIZIRANOSTI IN NALOG OBOROŽENIH SIL
AVSTRIJE IN SLOVENIJE**

SPECIALISTIČNO DELO

Mentor: doc. dr. Iztok Prezelj

Ljubljana, 2007

KAZALO

KAZALO TABEL IN SHEM.....	3
SEZNAM KRATIC.....	4
1 UVOD.....	6
2 METODOLOŠKI OKVIR.....	10
2.1 PREDMET PREUČEVANJA.....	10
2.2 CILJI PREUČEVANJA.....	11
2.3 HIPOTEZE.....	11
2.4 METODE.....	11
2.4 TEMELJNI POJMI.....	13
2.4.1 Oborožene sile.....	13
2.4.2 Mirovne operacije.....	14
2.4.3 Naloga.....	15
2.4.4 Reorganizacija.....	15
3 SPLOŠNA ANALIZA NALOG IN ORGANIZIRANOSTI OBOROŽENIH SIL AVSTRIJE IN SLOVENIJE.....	16
3.1 OBOROŽENE SILE AVSTRIJE.....	16
3.1.1 Zgodovina.....	16
3.1.2 Naloge.....	19
3.1.3 Organiziranost in struktura.....	21
3.2 OBOROŽENE SILE SLOVENIJE.....	25
3.2.1 Zgodovina.....	25
3.2.2 Razvoj pravno-formalnih podlag za delovanje Slovenske vojske.....	28
3.2.3 Naloge.....	32
3.2.4 Organiziranost in struktura.....	34
4 SODELOVANJE PRI NALOGAH V TUJINI.....	37
4.1 OBOROŽENE SILE AVSTRIJE IN MEDNARODNE NALOGE.....	37
4.1.1 Zgodovina sodelovanja pri nalogah v tujini.....	37
4.1.2 Vrste in oblike dosedanjih nalog.....	39
4.1.3 Mednarodne naloge v letu 2007.....	40
4.1.4 Mednarodne naloge v prihodnosti.....	43
4.2 OBOROŽENE SILE SLOVENIJE NA MEDNARODNEM PODROČJU.....	44
4.2.1 Zgodovina sodelovanja pri nalogah v tujini.....	44
4.2.2 Vrste in oblike dosedanjih nalog v tujini.....	45
4.2.3 Mednarodne naloge v letu 2007.....	48
5 NALOGE NA NOTRANJEM PODROČJU.....	53
5.1 NOTRANJE NALOGE AVSTRIJSKE ZVEZNE VOJSKE.....	55
5.1.1 Vključenost in vloga oboroženih sil pri izvajanju notranjih nalog.....	55
5.1.2 Organiziranost Avstrijske zvezne vojske na področju izvajanja notranjih nalog.....	56
5.1.3 Varovanje državne meje.....	58
5.1.4 Notranje naloge v letu 2006.....	60
5.2 NALOGE SLOVENSKE VOJSKE V DOMOVINI.....	61
5.2.1 Zakonska osnova.....	61
5.2.2 Dejansko stanje.....	63
6 NAČRTOVANA REORGANIZACIJA IN NALOGE V PRIHODNOSTI.....	65
6.1 OBOROŽENE SILE AVSTRIJE – PROJEKT »ÖBH 2010«.....	65

6.1.1 Naloge v prihodnosti	66
6.1.2 Predvidena sestava Avstrijske zvezne vojske.....	67
6.1.3 Modernizacija opreme in oborožitve.....	68
6.1.4 Bodoča vloga Avstrijske zvezne vojske	69
6.2 OBOROŽENE SILE SLOVENIJE – DOLGOROČNI PROGRAM RAZVOJA IN OPREMLJANJA SLOVENSKE VOJSKE	71
6.2.1 Povzetek bodočih nalog.....	71
6.2.2 Predvidena sestava.....	72
6.2.3 Nova oprema in oborožitev	73
6.2.4 Slovenska vojska v slovenskem prostoru v prihodnosti.....	74
7 PRIMERJAVA ORGANIZIRANOSTI IN NALOG OBOROŽENIH SIL AVSTRIJE IN SLOVENIJE	76
7.1 PRIMERJAVA ORGANIZIRANOSTI OBOROŽENIH SIL AVSTRIJE IN SLOVENIJE	76
7.2 PRIMERJAVA SODELOVANJA PRI NALOGAH V TUJINI.....	80
7.3 PRIMERJAVA IZVAJANJA NALOG NA NOTRANJEM PODROČJU	83
7.4 PRIMERJAVA NAČRTOVANIH REORGANIZACIJ IN NALOG V PRIHODNOSTI	85
8 ZAKLJUČEK	88
9 LITERATURA IN VIRI.....	91
10 PRILOGE	98
Priloga A: Formacija Avstrijske zvezne vojske 2006	99
Priloga B: Predvidena formacija Avstrijske zvezne vojske 2010.....	100
Priloga C: Struktura Slovenske vojske 2006	101
Priloga D: Predvidena struktura Slovenske vojske 2012	102

KAZALO TABEL IN SHEM

Tabela 3.1: Ključni dogodki v zgodovini SV	stran 26
Tabela 3.2: Sestava Slovenske vojske (marec 2007)	stran 35
Tabela 3.3: Stalna sestava Slovenske vojske (marec 2007)	stran 35
Tabela 4.1: Operacije kriznega odzivanja s sodelovanjem Slovenske vojske	stran 47
Tabela 5.1: Število ilegalnih prestopov avstrijske državne meje	stran 58
Tabela 7.1: Primerjava splošnih podatkov Avstrija – Slovenija	stran 76
Tabela 7.2: Primerjava sil in sredstev AZV in SV	stran 77
Tabela 7.3: Primerjava nalog AZV in SV v tujini	stran 81
Tabela 7.4: Primerjava vojaških notranjih nalog v Avstriji in Sloveniji	stran 83
Tabela 7.5: Primerjava obrambnih stroškov Avstrije in Slovenije	stran 85
Tabela 7.6: Primerjava % BDP za vojsko	stran 85
Tabela 7.7: Preoblikovanje AZV in SV	stran 85
Shema 3.1: Organizacijska struktura AZV	stran 21
Shema 3.2: Struktura poveljstva sil AZV	stran 22
Shema 3.3: Struktura Slovenske vojske	stran 34
Shema 4.1: Mednarodne naloge Avstrijske zvezne vojske (april 2007)	stran 42

SEZNAM KRATIC

AFOR	Albania Force
AMIS	African Union Mission in Sudan
APO	Afganistanska prehodna oblast
AUCON	Avstrijski kontingent
AZV	Avstrijska zvezna vojska
BiH	Bosna in Hercegovina
CIMIC	Civil Military Cooperation
EDA	European Defence Agency
EU	Evropska unija
EUFOR	European Union Force
EUMC	European Union Military Committee
EUMM	European Union Monitoring Mission
EUR	Evro
GŠ	Generalštab
IFOR	Implementation Forces
ISAF	International Security Assistance Force
JLA	Jugoslovanska ljudska armada
KFOR	Kosovo Forces
MINURSO	United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara
MLF	Multinational Land Force
MNTF	Multinational Task Force
MOTB	Motorizirani bataljon
MSNZ	Manevrska struktura narodne zaščite
NATO	North Atlantic Treaty Organization
NRF	NATO Response Forces
NTM-I	Nato Training Mission - Iraq
OHR	Office of the High Representative
ORF	Operational Reserve Forces
OS	Oborožene sile
OSCE	Organization for Security and Cooperation in Europe
OVSE	Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi
OZN	Organizacija združenih narodov
PfP	Partnership for Peace
PROVOJ	Poklicna vojska s pogodbeno rezervo
PzM	Partnerstvo za mir
RACVIAC	Regional Arms Control Verification and Implementation Assistance Center
ReSDPRO	Resolucija o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske
RKB	Radiološko kemično biološka
RS	Republika Slovenija
RŠTO	Republiški štab TO
SFOR	Stabilization Forces
SFRJ	Socialistična Federativna Republika Jugoslavija
SOPr	Srednjeročni obrambni program
SV	Slovenska vojska

SZ	Sovjetska Zveza
TO	Teritorialna obramba
UNAHSB	United Nations Austrian-Hungarian-Slovenian Batalion
UNAMA	United Nations Assistance Mission Afganistan
UNDOF	United Nations Disengagement Observer Force
UNFICYP	United Nations Peacekeeping Force in Cyprus
UNIFIL	United Nations Interim Force in Lebanon
UNMEE	United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea
UNMIK	United Nation Mission in Kosovo
UNOMIG	United Nations Observer Mission in Georgia
UNMIS	United Nations Misssion in Sudan
UNTSO	United Nations Truce Supervision Organization
VB	Velika Britanija
VED	Vojaško evidenčna dolžnost
VP	Vojaško poveljstvo
ZDA	Združene države Amerike
ZEV	Zentrum Einsatzvorbereitung
ZIK	Zentrum Internationale Kooperation
ZN	Združeni narodi
ZP	Zračna podpora

1 UVOD

Grožnje in ogrožanja v sodobnem svetu imajo precej drugačno obliko in naravo kot so jih imele nekoč. Obdobje po koncu tako imenovane »hladne vojne« je predvsem v Evropi bistveno spremenilo namembnosti in naloge sodobnih oboroženih sil, ki se vse bolj prilagajajo delovanju izven državnega ozemlja in temu prilagajajo svojo sestavo, vlogo in nenazadnje tudi opremljenost ter oborožitev.

Po koncu obdobja hladne vojne so se vloga, namen in s tem tudi organiziranost oboroženih sil bistveno spremenili. Konec tradicionalne blokvske razdelitve sveta je prinesel tudi velike spremembe na vojaškem področju. Po obdobju masovnega oboroževanja in povečevanja števila svojih pripadnikov, so se vojske na področju Evrope znašle pred dejstvom, da imajo preveč pripadnikov, opreme in oborožitve ter s tem niso kos izzivom sodobnega sveta. Vojske držav članic NATO so tvorile osnovo za zgled vsem drugim. Tako so vse države, ki so si v svoje načrte, programe in usmeritve dale cilj priključitve k zvezi NATO, tudi svoje vojske vse bolj gradile na osnovi usmeritve in programov narejenih v omenjeni zvezi. Programi, kot je na primer Partnerstvo za mir, pa so nudili določeno pomoč in oblike sodelovanja in izobraževanja.

Večji oboroženi spopadi ali vojna, ki bi lahko ogrozili varnost Republike Slovenije, so v bližnji prihodnosti malo verjetne. Obstaja pa vrsta kriznih žarišč, regionalnih varnostnih groženj in tveganj ter konfliktov nizke intenzivnosti, ki ogrožajo varnost in stabilnost širše mednarodne skupnosti in tudi regije (Vojaška doktrina, 2006: 12).

Sodobne oborožene sile vse bolj izgublajo svojo tradicionalno vlogo, pripravljenost za izvajanje oboroženega boja, ki jim daje v družbi tudi največjo legitimnost in opravičuje namembnost obstoja. Kriza tradicionalne vloge in legitimnosti sodobnih oboroženih sil se rešuje z radikalnimi ukrepi, kot je npr. odprava vojaške obveznosti ali celo same vojske, saj so nosilci državne politike najpogosteje zelo previdni pri ocenah o varnostnem položaju, tako znotraj lastne države, kot tudi v mednarodni skupnosti. Sodobne oborožene sile imajo poleg vloge odvrčanja morebitnega napadalca še vedno tudi vloge v okviru družbe (pomoč pri odpravljanju posledic naravnih in drugih nesreč, sodelovanje v procesih socializacije in kulturizacije).

V Sloveniji se je vojska znašla v posebnem položaju, saj je prvotni evforiji in ponosu državljanov počasi sledilo stanje, ki ga najbolj pojasnjuje naslednja ugotovitev: »Stopnja zanimanja za obrambne zadeve od osamosvojitve upada. Lahko bi rekli, da je prevladala neke vrste apatija – javnost oborožene sile sicer sprejema, do njih pa se vrednostno ne opredeljuje, niso jim ne pretirano naklonjeni, niti jih ne motijo (Bebler, 2000: 146).«

Slovenija in Avstrija sta se na začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja znašli pred izzivi, ki so se nekoliko razlikovali. Prva je stremela k članstvu v zvezi NATO in Evropski uniji, Avstrija pa je kljub članstvu v EU na podlagi svoje politike nevtralnosti hotela obdržati vojaško nevtralnost¹, h kateri jo nenazadnje veže tudi mednarodna pogodba, podpisana ob ustanovitvi tako imenovane 2. republike leta 1955.

Vojski sta poleg dobrega vzajemnega sodelovanja bili zelo aktivni pri reševanju balkanskih kriz in vojn, ravno Avstrija pa je slovenskim vojakom omogočila prvo praktično izkušnjo sodelovanja na mednarodnih mirovnih operacijah (Ciper).

Avstrija ima dolgo tradicijo delovanja v mednarodnih operacijah. Do sedaj je okoli 60.000 pripadnikov Avstrijske vojske v tujini izvajalo naloge zaščite in stabilizacije razmer. Vsepovsod po svetu svoje naloge opravljajo v najtežjih razmerah z veliko mero usposobljenosti in pravimi občutki (Greindl, 2006: 7).

Kot članici EU pa so Avstrijo in Slovenijo začele povezovati tudi naloge sodelovanja pri uresničevanju evropske varnostne in obrambne politike. Avstrija je na tem področju opravila veliko priprav in celo določila vrsto in sestavo sil. Slovenija pa je to v novi vojaški doktrini opredelila: »Republika Slovenija kot članica EU aktivno prispeva k skupni evropski varnostni in obrambni politiki, katere cilj je med drugim doseganje skupnih evropskih vojaških zmogljivosti, opredeljenih v vojaških ciljih EU. Sile bodo uporabljene na podlagi Petersberške deklaracije v operacijah kriznega odzivanja (Vojaška doktrina, 2006: 13).

---

¹ Avstrijo k nevtralnosti zavezuje Avstrijska državna pogodba iz leta 1955 in Ustava, ki prepoveduje vstop v vojaška zaveznitva in ureditev tujih vojaških oporišč na avstrijskem ozemlju. Avstrijska nevtralnost je dejansko vsiljena nevtralnost. Ozemlje Avstrije so do leta 1955 zasedale zavezniške sile. Sovjetska zveza je leta 1955 v Moskovskem memorandumu zahtevala nevtralnost Avstrije po švicarskem vzoru in izrazila pripravljenost za dajanje jamstev štirih sil za celovitost in nedotakljivost avstrijskega ozemlja. Avstrijsko državno pogodbo so ratificirale vse države, s katerimi je imela Avstrija diplomatske odnose.

Glede na rast števila pripadnikov pri nalogah v mednarodnem okolju, kar je značilno za obe vojski, pa je Avstrija ostala tradicionalno močno prisotna pri nalogah znotraj države, ki so vezane predvsem na pomoč vojske ob naravnih in drugih nesrečah, nenazadnje pa celo pri zagotavljanju notranjih varnostnih nalog (varovanje meje in boj proti terorizmu). Slovenska vojska je na tem področju kar nekoliko premalo aktivna.

Področje izvajanja notranjih nalog, predvsem vezanih na pomoč ob naravnih in drugih nesrečah, še kako vpliva na odnos javnosti do lastne vojske. Po mnenju slovenske javnosti naj bi bila prva naloga Slovenske vojske pomoč ljudem v primeru naravnih, ekoloških in drugih nesreč, šele nato obramba pred vojaškim napadom od zunaj (Malešič, 2002: 12). Med izbranimi državami, ki naj bi pomagale ob nesreči, slovenska javnost najbolj zaupa Avstriji, nato Nemčiji, Italiji in ZDA (Malešič, 2002a: 140)

Ravno problem načrtovanja in uporabe vojske Avstrije in Slovenije predstavlja poseben del specialistične naloge, saj menim, da je na tem področju, posebej pri nas, premalo definiranih področij in s tem tudi nalog.

Razširjena vloga oboroženih sil v notranjih razmerah se poskuša legitimirati prek novih notranjih nevarnosti, ki pretijo z destabilizacijo državnega režima, to so lahko množične teroristične akcije, etnični upori in spori ali gverilsko vojskovanje opozicije. S soglasjem mednarodne skupnosti, da je terorizem mednarodno škodljiv pojav, dobivajo oborožene sile v boju proti terorizmu tudi posebne vrste mednarodnovarnostno legitimacijo (Jelušič, 1997: 72).

Slovenska vojska je po hitro uvedeni profesionalizaciji doživela precejšnje spremembe, ki so vplivale tudi na oblike in vrste izvajanja nalog. Tradicionalno urjenje vojaških nabornikov in predvsem rezervne sestave nista bili več prioritetni nalogi.

Odločitev je bila sprejeta po temeljiti analizi skupnega obsega Slovenske vojske, njene strukture, poslanstva in nalog ter po analizi kadrovskih zmožnosti za popolnjevanje stalne sestave in pridobivanje kandidatov za prostovoljno službo v rezervni sestavi. Pri tem sta se upoštevala najnujnejši obseg in struktura sil, ki ju mora Slovenija zagotoviti sama, pri

čemer je bilo predvideno, da bodo določene naloge (npr. nadzor zračnega prostora) zagotovljene v sistemu kolektivne obrambe Nata (Grizold, 2004: 455).

Avstrijska vojska se je do nadaljnjega odločila za ohranitev naborniškega sistema, zmanjšala je le dolžino vojaškega služenja (iz osmih na šest mesecev). Kljub temu pa je začela delno profesionalizirati nekatere enote, predvsem specializirane (Hessel, 2005: 48).

Specialistično delo ima namen analizirati stanje v obeh vojskah, in sicer na treh ključnih področjih: organiziranosti oboroženih sil ter na izvajanju mednarodnih in notranjih nalog. V povezavi s temi tremi vsebinskimi sklopi pa bodo v posebnem poglavju predstavljeni tudi načrti in prihodnje stanje, predvideno z načrtovanimi oz. že potekajočimi reorganizacijami.

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 PREDMET PREUČEVANJA

Predmet preučevanja so oborožene sile Republike Avstrije in Republike Slovenije. Oborožene sile dveh držav, ki imata določen del skupne zgodovine in s tem tudi praktične izkušnje na vojaškem področju, toda kljub vsemu sta si zelo različni. Vzroke gre iskati v politični usmerjenosti oziroma opredelitvi obeh držav po koncu druge svetovne vojne. Na eni strani se srečujemo z izkušnjami politično in vojaško nevtralne države, pa čeprav je ta nevtralnost v različnih virih opredeljena kot »vsiljena nevtralnost«. Na drugi strani pa se srečujemo z mlado državo, delom nekdanje federacije SFRJ, katere oborožene sile so doživele bliskovit razvoj, kopico hitrih sprememb in tudi prilagajanj, vse s ciljem približevanja in vključevanja v NATO.

V nalogi preučujem organiziranost, naloge in vlogo dveh različnih oboroženih sil v srednjeevropskem prostoru – oboroženih sil Avstrije in Slovenije. Poleg kratke predstavitve trenutne organiziranosti, zgodovine in nalog obeh oboroženih sil, se nameravam najbolj posvetiti vlogi oboroženih sil na mednarodnem področju ter tudi nalogam znotraj matične države glede na nove oblike ogrožanja mednarodne varnosti. Analiziral bom tudi načrtovane spremembe (reorganizacije) ter predvideni bodoči razvoj oboroženih sil Avstrije in Slovenije. Delo nameravam zaključiti s primerjalno analizo po navedenih vsebinah in v zaključku naloge predvsem opozoriti na glavne razlike med obema oboroženima silama ter tudi na prednosti in slabosti v organizaciji ter delovanju posamezne oborožene sile.

S svojim delom želim nadaljevati primerjavo obeh oboroženih sil sosednjih držav in posredno tudi ažurirati obstoječa gradiva, ki se nanašajo na to vsebino ter predvsem nadgraditi spoznanja pri poznavanju oboroženih sil. Zaradi določenih povezanosti, bližine ter relativno dobrega političnega sodelovanja obeh držav, ravno na področju poznavanja oboroženih sil, prihaja do posamičnih dezinformacij ali celo površnosti v definiranju varnostno obrambne problematike.

Moj namen je, da bom s svojimi ugotovitvami opozoril na morebitne boljše rešitve oz. delovne prakse, vezane na organiziranost, delovanje in predvideno reorganizacijo.

2.2 CILJI PREUČEVANJA

Cilji specialističnega dela so:

- ugotoviti primerljivost in učinkovitost oboroženih sil Avstrije in Slovenije,
- prepoznavanje omejitev ali pomanjkljivosti pri izvajanju notranjih nalog,
- opredeliti smotrnost in učinkovitost predvidenih reform v obeh vojskah,
- na osnovi primerjalne analize opredeliti glavne razlike med obema oboroženima silama.

2.3 HIPOTEZE

Prva hipoteza: Oborožene sile Avstrije in Slovenije so organizirane po modernih načelih, kar se nanaša na njihovo formacijo, zmogljivost izvajanja nalog in premestljivost ter so intenzivno aktivne v sistemu zagotavljanja mednarodne varnosti.

Druga hipoteza: Zmogljivosti za izvajanje notranjih nalog niso enake v obeh oboroženih silah. Razlike so vezane predvsem na opremljenost z ustreznimi materialnimi sredstvi in formacijo enot ter usposobljenostjo pripadnikov enot.

Tretja hipoteza: Načrtovane reforme na obrambnem področju so načrtne in usmerjene k boljši učinkovitosti ter bodo obe vojski modernizirale in posodobile. V prihodnosti bosta obe vojski s svojo sestavo in načrtovanimi spremembami sposobni izvajati različne vrste nalog v mednarodnem prostoru.

2.4 METODE

Ključna uporabljena metoda preučevanja je primerjalna metoda, s pomočjo katere bom preko vseh poglavij poskušal prikazati glavne razlike med nalogami, organiziranostjo in delovanjem OS Avstrije in Slovenije. Ta metoda bo imela glavno vlogo predvsem v zaključku naloge! Predvsem v prvem poglavju bo uporabljena tudi zgodovinska metoda. Pomembna je študija primera, ki bo na osnovi praktičnih izkušenj in spoznanj osnova za primerjave in ugotovitve v zaključku specialističnega dela. Analiza pisnih in elektronskih

virov bo prav tako uporabljena v vseh poglavjih in bo ključna za izdelavo vsebine le-teh. V določenih vsebinah nameravam uporabiti tudi kvalitativno in kvantitativno analizo.

Metode bodo temeljile predvsem na metodi analize statističnih podatkov, vezanih na vključenost obeh vojska v mednarodne in notranje naloge. Skozi celotno nalogo nameravam vanjo vključevati tudi ugotovitve, pridobljene z metodo izkustva.

Študija primera

Kot osnovna metoda bo uporabljena v uvodnih poglavjih specialistične naloge. S pomočjo te metode bosta analizirani Avstrijska in Slovenska vojska ter posamezne komponente, pomembne za potrditev ugotovitev v zaključnem delu. Kot glavna vsebina bodo v študiji uporabljeni osnovni ključni dokumenti, ki opredeljujejo delovanje, organiziranost in sestavo vojska.

Primerjalna metoda

Uporabljena bo predvsem na zaključku naloge, bo pa vsebinsko zastopana v vseh poglavjih, saj je tako opredeljena tudi sama struktura. Vezana bo predvsem na iskanje pozitivnih in primernih izkušenj Avstrijske vojske, ki bi lahko pripomogle k izboljšanju stanja v Slovenski vojski. Na osnovi spoznanj in ugotovitev v posameznih poglavjih bodo le te prikazane in navedene v posebnem poglavju, ki bo imelo nalogo primerjati posamezne vsebine in posebnosti. Ugotovitve in posebnosti bodo navedene v tabelarni in tekstovni obliki.

Uporaba in analiza pisnih in elektronskih virov

Metoda analize pisnih virov bo uporabljena pri preučevanju že uveljavljenih teorij, spoznanj in ugotovitev. Vanjo bom vključil različna znanstvenoteoretična in strokovna dela, pa tudi poljubna dela s področja preučevanja tematike specialistične naloge. Mediji bodo knjige, strokovni in poljudnoznanstveni članki, različni statistični podatki, internetne strani znanstvenih, strokovnih in drugih civilnih in vojaških institucij.

Metoda izkustva

Pri izdelavi bom uporabljal tudi praktične izkušnje, pridobljene med izobraževanjem v Avstrijski zvezni vojski, med skupnimi urjenji vojaških enot in izkušnje z delom na področju spremljanja stanja v Avstrijski zvezni vojski. Pri izdelavi primerjalne analize pa nameravam vključiti praktične izkušnje dolgoletnega dela v Slovenski vojski.

Kvalitativna analiza

Uporabljena bo v okviru primerjalne metode predvsem na področjih, vezanih na oborožitev, tehniko in analizo nalog na mednarodnem in notranjem področju. Služila bo predvsem opisni analizi podatkov in razčlenitvi pomembnejših vsebin.

Kvantitativna analiza

Jedro uporabe bo v zaključnem delu specialistične naloge, v katerem nameravam tabelarno prikazati razlike med obema obravnavanima oboroženima silama. Ne bo uporabljena ločeno, temveč v povezavi s kvalitativno analizo.

2.4 TEMELJNI POJMI

2.4.1 Oborožene sile

Oborožene sile so specializirane oborožene organizacije neke države, ki so pripravljene in organizirane za vodenje oboroženega boja. Naloga oboroženih sil je predvsem ohranjanje in vzpostavljanje miru in svobode ter spoštovanje demokracije in človekovih pravic. Struktura, velikost in opremljenost oboroženih sil so odvisne od državne ureditve, nivoja razvoja materialnih proizvodnih sil, geostrateškega položaja države, demografskih zmognosti, obrambne in vojaške doktrine itd. V večini držav so oborožene sile sestavljene iz operativne armade in teritorialnih sil.

Kot specifična organizacija imajo oborožene sile svojo organizacijo in popolnitev, vojaško doktrino, centralizirano vodenje in poveljevanje, lasten način usposabljanja ter izobraževanja. Oborožene sile se v večini držav delijo na kopensko vojsko, vojno mornarico in vojno letalstvo. Kopenska vojska se deli na rodove in službe. Struktura oboroženih sil je določena z mirnodobnimi in vojnimi formacijami. Njihova velikost je odvisna od koncepta obrambne in vojaške doktrine, geostrateškega položaja in ekonomskih zmognosti posamezne države (Vojna enciklopedija 1978: 448).

Oborožene sile so specializirana oborožena formacija države, organizirana in pripravljena za izvajanje oboroženega boja. Kot del državne organizacije so oborožene sile glavni

nosilec varovanja neodvisnosti in ozemeljske celovitosti države, danega političnega in gospodarskega sistema oziroma izvajanja državne politike v vojni (Grizold, 1999a: 44).

V ožjem pomenu besede »oborožene sile« gre pri tem za trajno delujočo vojaško organizacijo, ki se imenuje »oborožene sile«, »vojaška sila« ali »vojska«, redkeje pa tudi »armada«; v miru ima praviloma pod orožjem le jedro (kopenske vojske, letalstva, vojne mornarice in zračne obrambe), ki se v primeru vojne poveča z mobiliziranci in prostovoljci in je specializirana za obrambo celotnega državnega ozemlja ter za zaščito življenjsko pomembnih interesov, ki imajo v velikih državah regionalne in globalne razsežnosti. V širšem pomenu besede pa ta pojem v praksi vključuje tudi obmejne enote, obalno stražo, obveščevalne in varnostne službe, oborožene milice, narodno gardo, orožništvo (žandarmerijo), karabinjerje, policijo in druge sile za vzdrževanje notranjega reda v državi, kakor tudi državljane, ki se ob napadu na državo (samo)organizirajo, da bi se z orožjem v roki uprli napadalcem, neredko pa vključuje tudi najemnike oziroma prostovoljce (Žabkar, 2003: 131).

2.4.2 Mirovne operacije

Mirovne operacije (angl. Peace Operations) v najširšem pomenu besede razumemo kot vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti, ki potekajo v kontekstu političnih in diplomatskih prizadevanj za vzpostavitev in ohranjanje mednarodnega miru. So sredstvo zunanje politike vse od začetka 19. stoletja, razmahnile pa so se po drugi svetovni vojni, nov pomen in zagon pa so dobile po koncu hladne vojne, oziroma po letu 1989 (Jelušič, (ur) 2005:12).

Mirovne operacije so širok pojem, ki zajema operacije ohranjanja miru in operacije vsiljevanja miru ob podpori diplomacije zaradi vzpostavitve in ohranjanja miru (Department of Defense, 2001: 322).

Operacija v podporo miru je nepristransko, večfunkcijsko delovanje, ki se ponavadi izvaja v podporo mednarodnim organizacijam, vključuje aktivnosti vojaških sil, diplomacije in humanitarnih ter drugih organizacij. V operacijah v podporo miru se izvajajo naslednje vrste delovanj: preprečevanje konfliktov, ohranjanje miru, vzpostavljanje miru, izgradnja miru, vsiljevanje miru in humanitarna pomoč (Vojaška doktrina, 2006: 100).

Mirovna operacija zajema preventivo, obvladovanje, ublažitev in končanje sovražnosti med državami ali znotraj njih, preko intervencije mirovne tretje strani, ki je organizirana in vodena mednarodno, uporablja večnacionalne enote vojakov, policije in civilnih oseb za vzpostavitev in vzdrževanje miru (Dupuy, 1993: 2112).

2.4.3 Naloga

Naloga v bojnih dejstvih je cilj, ki ga dosežemo z določenimi enotami, sredstvi na določenem prostoru v določenem času. Določa se za celotne bojne postopke (operacija, boj,...) ali za posamične dele po času, datumu in etapah. Glede na uporabljene sile, sredstva in rezultate, h katerim smo usmerjeni, je naloga lahko strateška, operativna ali taktična. Lahko se jo prejme pisno, ustno ali preko tehničnih sredstev za zvezo (Vojna enciklopedija, 1978: 700).

Naloga se izvaja z namenom, ki jasno opredeli potrebne ukrepe in razloge zanje. Običajno se uporablja za nižje vojaške enote ali posameznike v sklopu izdaje povelj (Department of Defense, 2001: 322).

2.4.4 Reorganizacija

Beseda izhaja iz angleške besede re-organize (oz. še prej latinske reorganizare), kar pomeni preurediti. Reorganizacija pomeni preurejanje, vnašanje sprememb. Pri nas srečujemo tudi izraze prestrukturiranje, reinženiring, reforme in druge. Reorganizacijo naredimo takrat, ko nismo zadovoljni z veljavno organizacijsko strukturo, s pretokom podatkov ali ko delo ni enakomerno razporejeno. V praksi to pomeni, da v podjetju spremenimo hierarhijo odločanja, spremenimo odgovornost oziroma pristojnost ali ukinemo oddelke in naredimo projektno strukturo in tako naprej. Skratka pri reorganizaciji gre za spremembo načina odločanja, sistemske spremembe, predvsem pa v delovno okolje vnašamo sveže prijeme (Pavlica, 2006: 12).

Reorganizacija (presnova, preureditev, preustroj) je spreminjanje organizacije in vzpostavljanje novih razmerij in struktur (Lipovec v Šteiner). Nekateri avtorji načrtno spreminjanje organizacije definirajo kot organizacijski razvoj, za katerega sta značilna spreminjanje in inoviranje organizacije (Rozman v Šteiner) (Šteiner, 2002: 10).

3 SPLOŠNA ANALIZA NALOG IN ORGANIZIRANOSTI OBOROŽENIH SIL AVSTRIJE IN SLOVENIJE

3.1 OBOROŽENE SILE AVSTRIJE

3.1.1 Zgodovina

Po končanem obdobju Avstro-Ogrske monarhije je med novembrom 1918 in koncem 1919 edino oboroženo komponento mlade republike predstavljala Ljudska vojska, katere formacija (1 bataljon v vsakem političnem okraju) je poleg nalog straže in varnostnih nalog izvajala tudi bojna delovanja na Koroškem. Na osnovi državne pogodbe leta 1919 je Avstrija lahko imela samo poklicno vojsko 30.000 moških z močnimi omejitvami pri oborožitvi. Do leta 1935 je bila Zvezna vojska organizirana v 6 pehotnih brigadah.

Leta 1936 je bila ponovno uvedena splošna vojaška obveznost in sprejeta nova vojaška organiziranost, ki so jo leta 1938 sestavljale: 7 pehotnih divizij, 1 „hitra“ divizija, 1 brigada in šibke zračne sile.

Zvezna vojska je bila v t.i. »I. Republiki« tudi močan notranjepolitični inštrument in jo je vlada leta 1934 uporabila tudi za oborožene spopade s paravojaškimi formacijami socialdemokratov in nacionalsocialistov (»februarski boji« 1934, »julijski puč« 1934). Po ukazu vlade Zvezna vojska ni nudila nobenega odpora ob vkorakanju nemške vojske v Avstrijo maja 1938 (t.i. »Anschluss« – priključitev). Do jeseni 1938 je nemška vojska prevzela večino častnikov in vojakov, na avstrijskem ozemlju pa je vzpostavila dve vojaški območji (Wehrkreise) - XVII Dunaj in XVIII Salzburg.

Čeprav je kar nekaj nemških divizij imelo velik odstotek avstrijskih pripadnikov, pa nikoli ni bila ustanovljena čisto avstrijska enota. Od 1,25 milijona Avstrijcev, ki so služili v času 2. svetovne vojne, se jih skoraj ena petina (247.000) ni vrnila z bojišč (<http://www.bmlv.gv.at>).

Kljub načrtovanjem in provizoričnim odločitvam vlade (Vojaški urad) med letoma 1945 in 1955 Avstrija ni imela svoje vojske. Upraviteljice tedanje Avstrije (ZDA, SZ, VB in Francija) so šele leta 1948/49 na zasedenih zahodnih območjih dovolile formiranje t.i. »Alarmnih bataljonov« iz katerih je avgusta 1952 nastala t.i. »B-žandarmerija«, ki velja za

predhodnico današnje AZV. Nekaj tednov po podpisu državne pogodbe so v juliju 1955 t.i. »Žandarmerijske šole« v zahodnih delih prevzele varovanje državnih meja. Takrat je B-žandarmerija štela okoli 7500 mož. Obrambno ministrstvo je bilo formirano 15. julija 1956, in sicer na temeljih »Urada za deželno obrambo«, ene izmed sekcij »Urada zveznega kanclerja«. Naloge AZV je septembra 1955 opredelil Vojaški zakon, ki je uvedel tudi splošno vojaško obveznost v trajanju 9 mesecev. Prvi vojaški obvezniki so začeli služiti 15. 10. 1956. Od leta 1975 pa so naborniki imeli tudi možnost za alternativno civilno služenje (od 1991 z ugovorom vesti). Pristojnosti za to pa je imelo notranje ministrstvo.

Ozemlje Avstrije je bilo do leta 1973 razdeljeno na 3 »Oddelčna območja« (Gruppenbereiche), in sicer Dunaj, Graz in Salzburg, s 7 brigadami (do 1962 z devetimi – 3 oklepne in 6 pehotnih), ki so imele poveljstva v krajih Eisenstadt, Krems, Hörsching, Graz, Innsbruck, Klagenfurt in Götzendorf. Oddelek I je imel 3 brigade, Oddelka II in III pa vsak po dve. Vsak Oddelek je imel v svoji sestavi tudi učni polk, telegrafski bataljon, oklepni bataljon, inženirski bataljon in polk za oskrbo. Vsaka brigada pa je imela tudi svoj učni bataljon. Vsaka od sedmih brigad je imela v svoji sestavi tako učne kot tudi bojne enote. Tako so mladi vojaki trimesečno osnovno usposabljanje opravili v učnih enotah, v bojnih enotah pa so se urili za izvajanje skupnih nalog posameznih enot. Vsaka Zvezna dežela je imela svoje samostojno vojaško poveljstvo za izvajanje obrambe svojega teritorija vključno z varovanjem državnih meja, ki so jih varovali rezervisti, stanujoči v bližini meja in tako pripravljeni v zelo kratkem času. Letalske enote so imele svoje lastno poveljstvo.

V 60-ih letih je bil razvit koncept t.i. »Vseobsežne deželne obrambe« (Umfassenden Landesverteidigung), ki je leta 1972 tudi stopil v veljavo. Ta poleg vojaške predvideva tudi civilno in gospodarsko deželno obrambo (Avstrija, 2006: 20).

Skupaj s spremembami osebja in materialne opreme zaradi socialnih in političnih sprememb v Avstriji je po letu 1970 prišlo tudi do nadaljnjih reform AZV, ki je na osnovi predloga Komisije za reforme AZV poleti 1971 dobila novo organiziranost. Julija 1971 je bil spremenjen tudi način služenja vojaškega roka, in sicer na dolžino 6 mesecev in dodatnih 60 dni urjenja enot v rezervi (<http://www.bmlv.gv.at>).

Sprememba koncepta delovanja AZV od obrambe meja do obrambe prostora je povzročila tudi novo organiziranost AZV. Enote v pripravljenosti (30 bataljonov) so morale biti hitro razpoložljive, organizirana je bila tudi rezervna sestava, in sicer »Mobilna deželna

obramba« z 8 lovskimi brigadami, »Prostorsko vezana deželna obramba« s 30 polki deželne obrambe in večjim številom stražarskih in varnostnih čet. 1986 je bila mobilizacijska razpoložljivost 186.000, sredi 90-ih let pa 300.000 mož. AZV je bila od 1. julija 1973 na novo organizirana, in sicer je imela Poveljstvo vojske (Armeekommando), ki je bilo od leta 1978 III. sekcija Ministrstva za obrambo, vse do julija 1991, ko je bilo to poveljstvo razpuščeno. Iz 3 oddelčnih območij in poveljstva zračnih sil so bili formirani I. in II. korpusno poveljstvo, oklepno-grenadirska divizija in letalska divizija.

Velike politične spremembe v Evropi po letu 1989 so poleg proračunskih in personalnih sprememb AZV vodile tudi do nove reforme AZV, imenovane »Nova organizacija zvezne vojske 1995«, ki se je začela 1991. Poveljstvo vojske je bilo ukinjeno, iz Poveljstva 1. oklepno-grenadirske divizije pa je nastal III. Korpus s poveljstvom v Badnu. Nova struktura AZV je v mirnodobnem času obsegala 3 oklepno-grenadirske brigade in 13 lovskih polkov, ki so nastali iz 30 polkov deželne obrambe. Vojna sestava je obsegala 16 brigad, ki bi z vključitvijo rezerve v primeru mobilizacije štela 150.000 mož. Naloge pa so se z obrambe prostora razširile na t.i. »obmejno bojevanje« (Avstrija, 2006: 21).

V obdobju 1998-2000 je ministrski svet sprejel novo organiziranost AZV. III. Korpusno poveljstvo je bilo razformirano, AZV pa je bila podobno kot v obdobju 1973-1975, ponovno organizirana v 2 korpusih. I. korpus s poveljstvom v Grazu je obsegal področje Zveznih dežel Steiermark, Niederösterreich, Burgenland in Kärnten ter imel v svoji sestavi 1. lovsko brigado (oklepna vozila Pandur) in zračno premično 7. lovsko brigado ter tudi 3. oklepno-grenadirsko brigado.

II. korpus s poveljstvom v Salzburgu je obsegal področje Zveznih dežel Oberösterreich, Salzburg, Tirol in Voralberg ter imel v svoji sestavi še gorsko premično 6. lovsko brigado in 4. oklepno-grenadirsko brigado. Ob teh enotah so bile še korpusne enote in enote, neposredno podrejene Ministrstvu za obrambo (letalska divizija, Vojaško poveljstvo mesta Dunaj ter uradi, akademije in šole). Število pripadnikov v primeru mobilizacije se je zmanjšalo na 120.000.

Reorganizacija AZV se je zaključila decembra 2002. Prvič je bil ustanovljen Generalštab AZV v okviru Ministrstva za obrambo. Ukinjena so bila poveljstva korpusov, AZV pa sestavljajo Kopenske sile in Zračne sile ter Specialne sile. Formirano je bilo Poveljstvo za mednarodne operacije, Poveljstvo za podporo vodenja in Poveljstvo za podporo delovanja. Od leta 1998 obstaja tudi možnost prostovoljnega služenja žensk v AZV (kariera kot podčastnice ali častnice), ki pa so se lahko že prej udeleževale nalog v tujini.

Pripadniki AZV že od leta 1960 sodelujejo v mirovnih operacijah ZN v tujini. V tem času je na njih sodelovalo že okoli 60.000 pripadnikov. Razlog za tako visoko udeležbo je sistem rezerve, ki omogoča sodelovanje na mirovni in humanitarnih operacijah v tujini. V sklopu izvajanja pomožnih nalog pa AZV skupaj z žandarmerijo od leta 1990 opravlja varovanje državnih meja z Madžarsko in Slovaško.

Do leta 2000 je v AZV služilo okoli 1,8 milijona Avstrijcev (Avstrija, 2006: 22).

3.1.2 Naloge

Osnove delovanja obrambnega sistema in naloge Avstrijske zvezne vojske so določene v zveznem ustavnem zakonu in zakonu o obrambi.

Avstrija se je odločila za izvajanje vseobsežne obrambe dežele. Njena naloga je ohraniti zunanjo neodvisnost, kot tudi nedotakljivost in enotnost vseh delov države, še posebej pa ohranjanje in obrambo nevtralnosti. V tem kontekstu se upošteva tudi obramba ustavne ureditve in demokratične svobode prebivalcev pred napadi iz tujine (Verfassungsrecht und Militärische Landesverteidigung, 2006: 4 – 9. člen).

Zakon o obrambi (Wehrgesetz) v 2.členu Zvezni vojski določa naslednje naloge (Wehrgesetz, 2006: 4):

- vojaško obrambo države,
- v povezavi z izvajanjem vojaške obrambe varovanje ustavne ureditve in demokratično svobodo prebivalstva ter vzdrževanje notranje državne ureditve in varnosti,
- pomoč v primeru elementarnih nesreč in nezgod,
- pomoč v tujini pri vzdrževanju miru, izvajanju humanitarne pomoči in pomoči v primeru naravnih nesreč, kot tudi iskalne in reševalne naloge (naloge v tujini).

Vojaška obramba države se izvaja v sklopu uresničevanja nalog vsesplošne vojaške obrambe in mora vsebovati naslednje ukrepe (Wehrgesetz, 2006: 4):

- zagotavljanje splošne vojaške pripravljenosti,
- najnujnejšo pripravljenost za izvajanje vojaških nalog,

- potrebne vojaške ukrepe za uresničevanje nalog iz zakona o obrambi (v prejšnjem odstavku!) kot tudi nujnih ukrepov po uresničenju teh nalog.

Tako je osnovna in prva naloga zvezne vojske vojaška obramba države, izrecno pa je predvideno tudi tako imenovano "zagotavljanje pomoči" ter morebitne dodatne naloge Zvezne vojske, med katere sodi tudi izvajanje operacij v tujini. Delovno pravni status zvezne vojske poleg navedenih predpisov urejajo tudi zakon o uradniškem delovno-pravnem razmerju, zakon o plačah, zakon o pogodbenih uslužbencih in zakon o dodatkih v vojski.

Nova obrambna in varnostna doktrina je bila sprejeta 12.12.2001.

Avstrijska obrambna politika naj bi v prihodnosti temeljila na naslednjih načelih, podanih v novi obrambni doktrini (Avstrija, 2006:18):

- zagotavljanje stalnega nadzora in varovanja zračnega prostora, sposobnosti za vojaško obrambo in obrambo pred konvencionalnimi grožnjami,
- sodelovanje AZV v mirovnih operacijah (v t.i. »petersberških nalogah«) do nivoja brigade,
- zagotavljanje »interoperabilnosti« za obrambo države in delovanje v mirovnih operacijah,
- izpolnjevanje vseh vojaških nalog s poudarkom na ohranjanju splošne vojaške obveznosti in povečanju števila profesionalnega in prostovoljnega kadra,
- izdelava in izdaja bele knjige vsake dve leti (s smernicami za dobo 10 let),
- obramba ozemeljske celovitosti in suverenosti države ter zaščita prebivalstva pred zunanjimi grožnjami in izsiljevanji,
- sodelovanje v obrambi vrednot in osnovnih interesov EU ter krepitev varnosti njenih članic,
- prispevek h politični in vojaški stabilnosti Evrope skozi sodelovanje v operacijah za podporo miru pod okriljem EU, NATO, PzM, OSCE ali OZN,
- podpora sodelovanja v humanitarnih akcijah ter krepitevi regionalne in mednarodne varnosti,
- nudenje pomoči v primeru nacionalne oziroma mednarodne katastrofe in v ostalih humanitarnih akcijah,

- nudenje pomoči silam za varovanje meja in policiji v boju proti organiziranemu kriminalu in širjenju terorizma.

Pravna podlaga za skupno delovanje varnostnih organov in oboroženih sil oziroma za delovanje AZV izhaja iz ustave Republike Avstrije (iz 2. odstavka 79. člena) ter iz zakona o obrambi (iz 1. odstavka 2. člena, točka b). Pravico do podajanja zahteve za pomoč AZV imajo vsi organi zvezne oblasti, deželni in občinski organi v primeru, da za izvedbo naloge nujno potrebujejo pomoč oboroženih sil. Če je za izvajanje naloge varovanja ustavodajnih struktur in notranje varnosti potrebna uporaba več kot 100 vojakov, potem je odločitev o tem v pristojnosti vlade. Vsaka zahteva za uporabo oboroženih sil kot pomoč varnostnim silam mora vsebovati podatke o cilju, predvidenem obsegu in trajanju uporabe oboroženih sil ter opis okoliščin, ki zahtevajo uporabo oboroženih sil.

3.1.3 Organiziranost in struktura

Avstrijska zvezna vojska (Bundesheer) kot oborožena sila Republike Avstrije je organizirana na osnovi sistema rezervne sestave. Organizacija Zvezne vojske omogoča vojaške zmogljivosti za uresničitev vojaških nalog. Obstoječe organizacijske usmeritve (mirnodobne organiziranosti) služijo namenom izpolnjevanja nalog v okviru potrebnih organizacijskih okvirjev. Namenska organiziranost zajema enote, ki se združujejo za potrebe vaj ali drugih nalog (Wehrgesetz, 2006: 3).

Po drugi točki 1. člena Zakona o obrambi (Wehrgesetz) iz leta 2001 je »Zvezna vojska grajena na osnovi vesplošne vojaške obveznosti. Vojaška obveznost zajema čas služenja vojaškega roka, časa obvezne rezerve (Milizstand) in same rezerve (Reservestand). Mirnodobna organiziranost zajema samo vojake, pogodbene vojake, vojaške obveznike v rezervi in ženske, ki so opravile osnovno urjenje (Wehrgesetz, 2006: 3).«

Vrhovni poveljnik avstrijskih oboroženih sil, po ustavi, je predsednik države. Nadzor nad AZV pa ima Bundestag, ki je zakonodajni organ. Pri uradu zveznega kanclerja deluje Zvezni svet za obrambo, ki ga vodi zvezni kancler. Zvezni svet za obrambo sestavljajo še podkancler, minister za obrambo, minister za zunanje zadeve in ostali resorni ministri ter

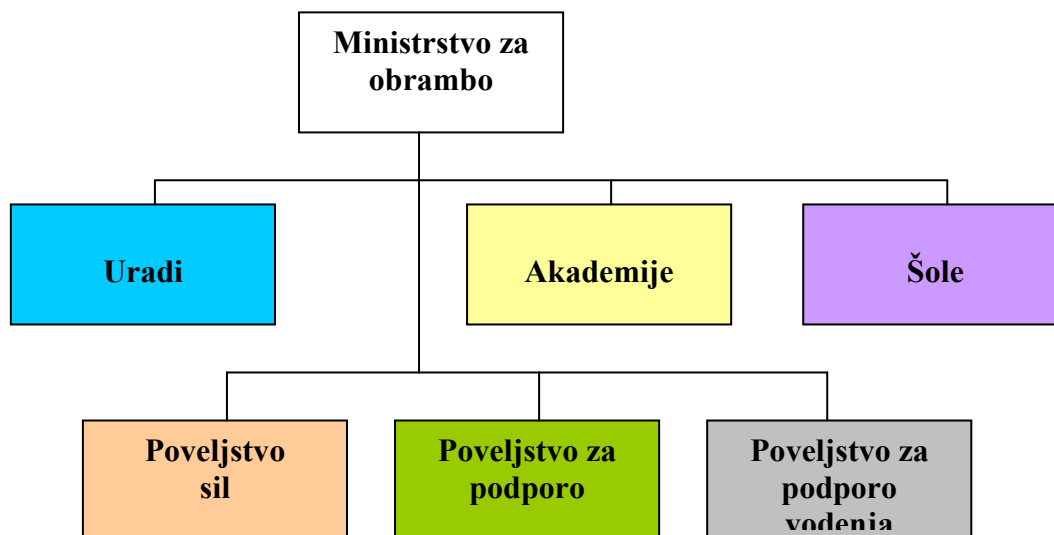
načelnik generalštaba avstrijske zvezne vojske in predstavniki vseh v državnem svetu zastopanih strank, odvisno od zadeve. Naloga sveta je predlagati ukrepe v zvezi z obrambo države (<https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/au.html>).

Zvezno ministrstvo za obrambo je izvršni organ, ki posredno upravlja in poveljuje oboroženim silam Republike Avstrije.

Načelnik GŠ AZV je najvišji svetovalec ministra za obrambo za vse vojaške zadeve in je odgovoren za vse vidike vojaškega načrtovanja in operativne kontrole ter predstavlja vojaškega poveljnika OS doma in v tujini

(<https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/au.html>).

Shema 3.1: Organizacijska struktura AZV

Vir: <http://www.bmlv.gv.at/organisation/gliederung/gliederung.shtml>

AZV je sestavljena iz (The Military Balance, 2006: 115):

- 39.900 pripadnikov (vključno z okoli 20.600 nabornikov) mirnodobne sestave,
- 66.000 pripadnikov rezervne sestave

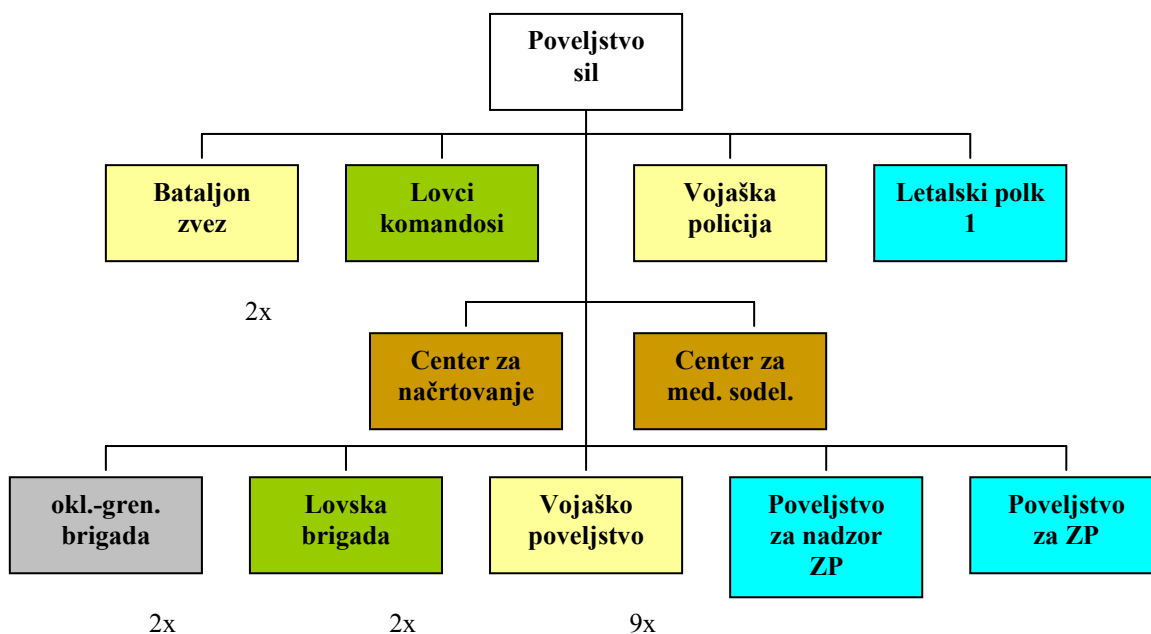
V skladu z načrtom reorganizacije vodstvene strukture ministrstva za obrambo Avstrije je končan proces preoblikovanja enot in poveljstev.

Novo oblikovana poveljstva (poveljstvo kopenskih sil, poveljstvo letalskih sil, poveljstvo enot za mednarodno sodelovanje, poveljstvo specialnih sil, poveljstvo za podporo vodenja

in poveljstvo za podporo delovanja) so začela delovati konec leta 2002 (<http://www.bmlv.gv.at/organisation/gliederung/gliederung.shtml>).

Na osnovi reorganizacije AZV je 1. januarja 2006 začelo delovati Poveljstvo sil, katerega struktura in podrejene enote so prikazane v shemi 3.2.

Shema 3.2: Struktura poveljstva sil AZV

Vir: <http://www.bmlv.gv.at/organisation/gliederung/gliederung.shtml>

Kopenske sile

Moč: 33.200 aktivnih pripadnikov (od tega 17.200 nabornikov)

Sestava: Pod Poveljstvom kopenskih sil (sedež Salzburg) je 9 Vojaških poveljstev (VP) - Burgenland, Steiermark, Kärnten, Niederösterreich, Salzburg, Tirol, Voralberg, Oberösterreich in Wien (Dunaj), 4 brigade (2 lovski, 2 oklepno-grenadirski) in 2 neposredno podrejeni enoti zvez (polk in bataljon). Shema v prilogi A!

Vojaško letalstvo in zračna obramba AZV

Moč: 6.700 pripadnikov (vključno s 3.400 vojaki naborniki).

Zračne sile imajo v svoji sestavi tri letalske polke, tri polke zračne obrambe, štiri letalske delavnice, enoto za nadzor zračnega prostora, poveljstvo zračnega izvidovanja, letalski bataljon zvez, letalsko šolo in letalski tehnični logistični center.

Na ozemlju Avstrije se nahaja dobro razvita mreža 55 urejenih letališč (<https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/au.html>) .

Za moške državljane Avstrije se vojaška obveznost začne s 17. letom in konča z dopolnjenimi 50. leti. Za odslužitev splošne vojaške obveznosti so lahko vpoklicani do 35 leta starosti, kar je zgornja starostna meja za sodelovanje na vojaških vajah. Vojaški obvezniki so običajno poklicani na služenje eno leto po naboru, na vojaške vaje pa največ 15 let po odsluženem vojaškem roku. Če med opravljanjem vojaških dolžnosti opravijo posebna usposabljanja, so kot specialisti v vojaški obveznosti do 50. leta starosti kot podčastniki, častniki pa celo do 65. leta (Wehrgesetz, 2006: 7).

Civilno služenje je bilo uvedeno januarja 1997 in traja 12 mesecev. Zakon omogoča tudi odslužitev vojaške obveznosti v obliki 14 mesečnega nadomestnega služenja v tujini (socialne in mirovne službe). Civilno služenje se vsakič začne na začetku mesecev februar, junij in oktober (Zivildienstgesetz, 1986: 2-4).

Število prošelj za civilno služenje pa narašča!

Z začetkom leta 2006 je bilo služenje vojaškega roka skrajšano z 8 na 6 mesecev (Wehrgesetz 2006: 12). AZV pa bo morala bistveno povečati učinkovitost ter tudi pestrost naborniškega služenja. Osnovno urjenje tako traja 9 tednov, temu sledi faza urjenja s posameznim orožjem, na koncu pa še tretja faza – urjenje enot.

V sklopu 2. faze urjenja se še naprej izvaja sedem- do osemtedensko varovanje vzhodne avstrijske meje (<http://www.bmlv.gv.at>).

3.2 OBOROŽENE SILE SLOVENIJE

3.2.1 Zgodovina

Slovenska vojaška tradicija sega vse do Karantanije, prve slovenske države, ki je nastala v 7. stoletju. V ljudskem izročilu se je posebej ohranil spomin na boje s Turki, ki so se vrstili od konca 14. stoletja do velike zmage nad Turki pri Sisku leta 1593. Najbogatejše pa je izročilo o velikih kmečkih uporih na Slovenskem, ki so bili tudi prebujevalnonarodni. Največji so bili v letih 1478, 1515, 1573, 1635 in 1731.

V vojski avstro-ogrske monarhije so bili slovenski polki in vojaki cenjeni in znani kot zelo dobri. Iz njih je leta 1918 nastala prva slovenska vojska v sodobni zgodovini Slovencev. Štela je približno 12.000 mož in je pod vodstvom generala Rudolfa Maistra v bojih za severno mejo ohranila Maribor z zaledjem ter vzhodno Koroško.

Leta 1919 je bila slovenska vojska odpravljena in jo je nadomestila jugoslovanska vojska. V letih okupacije od 1941 do 1945 je nastala skoraj povsem samostojna slovenska partizanska vojska. Avgusta 1944 je imela 21.700 pripadnikov in je bila organizirana v dveh korpusih ter eni operativni coni. Opustili so jo, ko je bilo vojne konec (<http://slovenskavojska.si/poklicna/zgodovina/zgodovina3.htm>).

Napad držav članic Varšavskega sporazuma na Čehoslovaško leta 1968 je jugoslovanski politični in vojaški vrh prepričal, da Jugoslavija potrebuje bolj učinkovite oborožene sile. Zato je bila sprejeta doktrina splošne ljudske obrambe. Ustanovljena je bila Teritorialna obramba republik in pokrajin.

Glavni štab za splošni ljudski odpor je bil v Sloveniji ustanovljen 20. novembra 1968. Po izkušnjah iz druge svetovne vojne je bila Teritorialna obramba (TO) organizirana predvsem v obliki odredov. V organizaciji oboroženih sil je imela TO vlogo pomožnih sil Jugoslovanske ljudske armade (JLA). Poveljevalni jezik je bil slovenski. Pripadniki TO so se počutili kot slovenski vojaki in enako so jih sprejemali prebivalci.

Poveljstvo slovenske TO je skušalo svoje enote oborožiti bolje, kot je bilo v načrtih JLA. Zato je bilo vodstvo odstavljeno, armada pa si je začela vedno bolj podrejati štabe in enote. Zlasti od leta 1974 so vedno več najodgovornejših dolžnosti v TO prevzemali aktivni častniki JLA. Ob vedno očitnejših ciljih Srbije, da si podredi vso Jugoslavijo, se je večalo nezaupanje do slovenske TO

<http://slovenskavojska.si/poklicna/zgodovina/zgodovina3.htm>).

Demokratske spremembe v Sloveniji, ki so bile kronane z zmago opozicije na volitvah leta 1990, so centralno oblast v Beogradu spodbudile, da izda nalogo Republiški štabi TO (RŠTO), da razoroži enote slovenske TO. Ponovila se je zgodba iz leta 1945, ko so slovensko vojsko razorožili in podredili Beogradu. Vendar ukaza za razorožitev in predajo orožja v vseh štabih niso izpolnili.

Ministra za obrambo in notranje zadeve v prvi in demokratično izvoljeni vladi Republike Slovenije sta skladno z Ustavo Republike Slovenije in Zakonom o splošni ljudski obrambi v največji tajnosti oborožila Manevrsko strukturo narodne zaščite (MSNZ), ki je bila hrbtenica oblikovanja slovenskih oboroženih sil.

V TO se je na eni strani oblikoval ozek krog, ki je stal ob strani JLA, in na drugi velika večina pripadnikov TO, ki so z naklonjenostjo sprejemali demokratizacijo slovenske družbe. Vrhunec so nasprotja dosegla oktobra 1990, ko je zvezna armada nasilno zasedla prostore RŠTO. Po tem dogodku je slovenska oblast imenovala novega načelnika štaba, ki je 10. oktobra prevzel poveljevanje.

V RŠTO je bil ustanovljen sektor za razvoj teritorialne obrambe. Decembra je bil uveljavljen nov znak TO, sprejete so bile oznake činov. Izdelane so bile prve nove uniforme. Maja 1991 se je začelo usposabljanje vojaških obveznikov v dveh učnih centrih (Ig pri Ljubljani in Pekre pri Mariboru). Prvi vojaki so slovenski državi prisegli 2. junija. To so bili prvi mirnodobni vojaki v zgodovini slovenskega naroda.

Jugoslovanska ljudska armada (JLA) je prvič z orožjem nastopila proti novi slovenski vojski oktobra 1990, ko je zasedla Republiški štab Teritorialne obrambe (RŠTO) v Ljubljani. Naslednji poskus uveljavitve volje JLA s silo je bil 23. maja 1991 v učnem centru Pekre pri Mariboru, ko je na podlagi odigranega incidenta poskušala priti do vojaških obveznikov (<http://slovenskavojska.si/poklicna/zgodovina/zgodovina3.htm>).

Republika Slovenija je samostojnost razglasila 25. junija 1991. Istega dne so oklepne in druge enote JLA začele oborožen napad, da bi zasedle mejne prehode. JLA je imela nalogo, da prekine povezave Slovenije s svetom, razoroži pripadnike TO in Policije ter prisili vodstvo slovenske države, da zaustavi ukrepe, ki jih je sprejelo za ustanovitev samostojne države.

Slovenija je boj sprejela. Enote TO in Policije so načrte vojske onemogočile. Zmagale so v spopadih za meje, zaustavile premike sovražnih kolon, blokirale enote JLA v vojašnicah ter jim onemogočile oskrbo države.

Vojna je trajala od 26. junija do 7. julija, ko je bila podpisana Brionska deklaracija. Ob podpisu je imela TO nadzor nad celotnim ozemljem Slovenije. Zadnji vojak JLA je Slovenijo zapustil v pristanišču Koper 26. oktobra 1991. Ob začetku spopada je imela TO približno 16.000 mož pod orožjem, do konca vojne pa približno 35.000. V oborožitvi enot ni bilo oklepnih sredstev ter artilerije. Pripadnikov slovenske Policije je bilo približno 10.000.

JLA je imela v desetdnevem spopadu uničenih ali poškodovanih 31 tankov, 22 oklepnih bojnih vozil pehote, 172 transportnih vozil, 6 helikopterjev idr. Imela je 45 mrtvih in 146 ranjenih. Enote TO so zajele 4693 pripadnikov JLA in 139 pripadnikov zvezne milice. Na slovenski strani je bilo 19 mrtvih in 182 ranjenih.

(<http://slovenskavojska.si/poklicna/zgodovina/zgodovina3.htm>).

Tabela 3.1: Ključni dogodki v zgodovini SV

Leto	Dogodek
1991	usposabljanje 1. generacije slovenskih vojakov (Ig, Pekre)
1991	Osamosvojitvena vojna
1993	Teritorialna obramba se preoblikuje v Slovensko vojsko
1994	vstop v Partnerstvo za mir
1995	SV prvič sodeluje na mednarodni vaji (Cooperative Nugget ² 1995)
1997	SV prvič sodeluje na mednarodni operaciji (ALBA/Albanija)
2002	prehod na poklicno vojsko – profesionalizacija
2004	vstop v NATO

Vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Kronologija_Slovenske_vojske#1994

S spremembo sistema popolnevanja Slovenske vojske 2002, ko se je začelo opuščati izvajanje vojaške dolžnosti v miru (nabor, služenje vojaškega roka) in prešlo na poklicno vojsko s pogodbeno rezervo, se ni spremenila ustavna dolžnost sodelovanja državljanov pri

² Vojaške vaje v ZDA se je udeležil vod vojakov iz 10. motoriziranega bataljona

obrambi države, ki jo določa 123. člen ustave. Ustava določa, da je obramba države za državljane obvezna v mejah in na način, ki ga določa zakon. Takšni načini pa so poklicno opravljanje vojaške službe, pogodbeni služba v rezervni sestavi, prostovoljno služenje vojaškega roka oziroma sodelovanje pri obrambi kot državljanska dolžnost. Slednja dolžnost se v miru izkazuje le s tem, da so vojaški obvezniki vpisani v vojaško evidenci pod pogoji, ki jih določa zakon, pa se lahko izvajanje vojaške dolžnosti v celoti obnovi.

3.2.2 Razvoj pravno-formalnih podlag za delovanje Slovenske vojske

Temeljna načela in rešitve opravljanja vojaške službe so se najprej uredile z Zakonom o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04), ki je bil sprejet v letu 1994. Sprejem Zakona o obrambi je pomenil zaključek prehodnega obdobja, v katerem se je od 1990 do 1994 postopno izoblikoval obrambni sistem Republike Slovenije kot samostojne države. Z Zakonom o obrambi se je celovito uredilo obrambni sistem, zlasti pa organizacijo, strukturo, naloge in druga vprašanja Slovenske vojske kot klasične vojaške organizacije. Na tej podlagi se je v obdobju 1995 do 1998 razvila Slovenska vojska iz nekdanje Teritorialne obrambe. Tem spremembam je sledilo tudi urejanje vojaške dolžnosti kot osnove sistema popolnevanja vojske (Zakon o vojaški dolžnosti, Uradni list RS, št. 18/91, 74/95 in 86/02).

Z Zakonom o obrambi so se uredila temeljna organizacijska vprašanja Slovenske vojske. Določila so se načela vodenja in poveljevanja v vojski in razdelala najpomembnejša vprašanja opravljanja vojaške službe. Posebej je bila urejena disciplinska odgovornost in osnove odškodninske odgovornosti. Zakon je uredil tudi čine, podeljevanje činov in poviševanje ter vojaške šole. V posebnem poglavju so bila urejena delovnopravna vprašanja po načelu, da za delavce na obrambnem področju veljajo predpisi o delavcih v državni upravi, če z Zakonom o obrambi posamezno vprašanje ni urejeno drugače. Zakon je uveljavil za pripadnike stalne sestave vojske pogodbe o zaposlitvi za določen čas in uredil posebne delovne pogoje. Ta del zakona je urejal tudi posebnosti poklicnega dela na celotnem obrambnem področju (Predlog zakona o službi v SV, 2007: 6).

Z vstopom Republike Slovenije v Partnerstvo za mir 1994 in z drugimi aktivnostmi za uresničitev strateškega cilja na področju nacionalne varnosti, to je polnopravnega članstva

v Natu, ki je bil prvič določen v Resoluciji o izhodiščih zasnove nacionalne varnosti (Uradni list RS, št. 71/93 in 2/94 – popravek), so se načrtno začeli v Slovenski vojski razvijati posamezni rodovi in službe, uvajati bojni sistemi in podobno. Materialne osnove za to so bile zagotovljene z Zakonom o zagotavljanju sredstev za realizacijo temeljnih razvojnih programov obrambnih sil Republike Slovenije v obdobju 1994 do 2007 (Uradni list RS, št. 13/94, 42/00 – obvezna razlaga in 97/01). Ker je bilo vse bolj potrebno načrtovati razvoj vojske za večletno obdobje, so se od leta 1997 dalje začele določati dolgoročnejsše usmeritve za preoblikovanje Slovenske vojske v sodobno vojaško organizacijo (artilerija, inžinerija in podobno). Na tej podlagi je bil sprejet prvi splošni dolgoročni program razvoja in opremljanja Slovenske vojske (Uradni list RS, št. 32/00) do ciljnega leta 2010.

Z Resolucijo o strategiji nacionalne varnosti RS (Uradni list RS, št. 56/01), je Državni zbor določil za uresničitev strateških ciljev, to je polnopravnega članstva v Nato in EU, temeljne usmeritve za obrambne reforme in preoblikovanje Slovenske vojske s ciljem, da se zmanjša vojna sestava, izboljša struktura stalne sestave, posodobi struktura sil in zagotovi povezljivost z vojaškimi organizacijami članic evroatlantskih integracij. Sprejet je bil nov splošni dolgoročni program razvoja in opremljanja Slovenske vojske (Uradni list RS, št. 97/01). Na tej podlagi so bile sprejete leta 2002 tudi spremembe in dopolnitve Zakona o obrambi, Zakona o vojaški dolžnosti in Zakona o zagotavljanju sredstev za temeljne razvojne programe (2001). V začetku leta 2002 so bile sprejete tudi temeljne odločitve o preoblikovanju sistema popolnjevanja vojske (VRS št. 011-02-7/2001-14 z dne 12. 4. 2002), in sicer da se opusti naborniški sistem popolnjevanja ter preide na poklicno vojsko s prostovoljno rezervo. V omenjenih zakonskih spremembah se je zato uveljavil tudi nov sistem popolnjevanja vojske, določeni pa so tudi roki za izvedbo posameznih nalog pri uvajanju poklicne vojske s prostovoljno rezervo. Rok za izvedbo prehoda na poklicno vojsko se s pogodbeno rezervo izteče z letom 2010 (Predlog zakona o službi v SV, 2007:7).

S spremembami Zakona o obrambi v letu 2002 so se uredila ključna vprašanja za sodelovanje države v sistemu kolektivne obrambe. Glede na izkušnje pridobljene pri zaposlovanju stalne sestave vojske po letu 1994, so se razširile določbe, ki urejajo vojaško službo oziroma poklicno delo na obrambnem področju. Dopolnilo se je sistem kariernih poti v vojski. V kategoriji vojaških oseb so bili za določene formacijske dolžnosti uvedeni

vojaški uslužbenci. Urejeni so bili posebni pogoji dela, ki izhajajo iz narave in specifičnosti vojaške službe oziroma dela na obrambnem področju. Razširjene so bile možnosti za kadrovanje stalne sestave ter formiranje enot in skupin za opravljanje službe izven države. Uvedeno je bilo prostovoljno služenje v pogodbeni rezervi in podobno. Zakon je uredil tudi sindikalno združevanje med zaposlenimi in nekatera druga vprašanja. V minulem obdobju je bila sprejeta večina izvršilnih predpisov, ki so omogočili, da so obrambne reforme v preteklem obdobju tekle v glavnem načrtno in brez večjih zakasnitev. Spremembe Zakona o obrambi 2002 pa niso zajele rešitev, ki bi omogočale odpravo strukturnih kadrovskih neskladij zaradi izobrazbenih, starostnih, organizacijskih in drugih razlogov v stalni sestavi vojske. Predlagane rešitve niso dobile zadostne podpore in so bile iz zakonskega predloga izločene. Napovedano pa je bilo, da se jih bo rešilo v naslednji fazi reorganizacije vojske in obrambnega sistema (Predlog zakona o službi v SV, 2007:7,8).

Z uveljavitvijo sprememb Zakona o obrambi 2002 se je vojna sestava Slovenske vojske zmanjšala od 47.000 na okoli 30.000 pripadnikov. Uvedena je bila nova struktura sil s prednostnim popolnjevanjem sil za posredovanje. Načrtno je bilo izvršeno opuščanje izvajanja posameznih sestavin vojaške dolžnosti v miru in z oktobrom 2003 se je prenehalo tudi izvajanje vojaškega roka v miru. Z uveljavljanjem projekta poklicna vojska s pogodbeno rezervo (PROVOJ) se je bistveno povečala popolnitev prednostnih enot, kot je 10., 20. motorizirani bataljon, bataljon vojaške policije, 18. bataljon RKB in druge.

Ena od ključnih značilnosti, ki velja za poklicno opravljanje vojaške službe in poklicno vojsko, ki je nima nobena druga dejavnost v okviru javnega sektorja, je sklepanje pogodb o zaposlitvi za določen čas, pogojeno z zakonom določeno starostno omejitvijo. Vojak lahko sklene pogodbo o zaposlitvi, če je star 18 let in ne starejši od 25 let, za dobo do 10 let, ki se nato lahko podaljšuje, vendar samo do dopolnjenega 45. leta starosti. Zaradi posebnih psihofizičnih zahtev vojaške službe vojaki ne morejo uspešno opravljati vojaške službe po 45 letu starosti, zato jih je treba prezaposliti, preusposobiti ali jim kako drugače pomagati urejati socialni položaj. Podobno velja za podčastnike in častnike. Pri sklepanju pogodb podčastniki ne smejo biti starejši od 25 let, častniki pa ne od 30 let. Pogodbe lahko sklenejo za določen čas (10 let in jih nato podaljšujejo) ali za nedoločen čas. V vsakem primeru pa jim delovno razmerje na obrambnem področju (torej v vojski) preneha, ko izpolnijo z zakonom predpisane pogoje za pridobitev pravice do starostne pokojnine po splošnih predpisih. Drugačna ureditev bi pomenila postopno staranje stalne sestave vojske,

ki zaradi zmanjševanja psihofizičnih sposobnosti ne bi mogla opravljati nalog vojaške organizacije.

Vzporedno z navedenimi procesi so tekle tudi aktivnosti vključevanja Republike Slovenije v članstvo v Nato in EU. Neposredno pred polnopravnim članstvom je bila sprejeta še ena novela Zakona o obrambi (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o obrambi, Uradni list RS, št. 40/04), s katero so se uredila še nekatera dodatna vprašanja, povezana z delovanjem v okviru Nata, zlasti pa so se uveljavile rešitve, ki naj bi omogočile postopno odpravo dela kadrovskih neskladij v vojski (Predlog zakona o službi v SV, 2007:8).

V obdobju neposredno pred vstopom v polnopravno članstvo v Nato, je bila v okviru zavezništva usklajena tudi struktura sil, povezana z nadaljnjim razvojem Slovenske vojske. Na tej podlagi je bila sprejeta Resolucija o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske (Uradni list RS, št. 89/04), s katero se je določil razvoj vojske do 2015 in obenem zmanjšal njeno vojno sestavo na 14.500 pripadnikov.

Podobno kot je potekal proces sprememb o obrambnem sistemu in Slovenski vojski, vendar z ustreznim zamikom, je potekalo tudi normativno, organizacijsko in funkcionalno urejanje javnega sektorja. Sprejet je bil nov Zakon o državni upravi (Uradni list RS, št. 24/05 – UPB3), Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 32/06 – UPB2), Zakon o sistemu plač v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 110/06 – UPB6) in številni izvršilni predpisi, s katerimi se urejajo posamezna vprašanja v javnem sektorju. Vsi ti predpisi vplivajo tudi na obrambno področje, saj Zakon o obrambi ureja zgolj tista vprašanja, ki so neposredno povezana z obrambnim področjem oziroma ki temeljijo na specifičnosti dela v vojski in na obrambnem področju sploh. Pri tem so ugotovljena tudi nekatera neskladja oziroma vprašanja, ki jih je treba še ustrezneje urediti, dopolniti ali spremeniti. S postopnim razvojem poklicne vojske se ta vprašanja množijo, pojavljajo se nova in povečuje se potreba po dodatni zakonski ureditvi opravljanja službe v Slovenski vojski (Predlog zakona o službi v SV, 2007: 9 - 10).

Celostna skrb za pripadnike je sestavni del profesionalizacije vojske in je značilnost vseh sodobnih vojaških organizacij, ki temeljijo na popolnjevanju s poklicnimi pripadniki. Gre za dejavnosti in aktivnosti, ki jih ne izvaja vojska neposredno v sistemu vodenja in poveljevanja, vendar so nujne za nemoteno delovanje vojaške organizacije. V kolikor so

potrebe in interesi pripadnikov pokriti z izvajanjem celostne skrbi, je tudi njihov odnos do dela v vojski drugačen, učinkovitejši in uspešnejši. Pripadniki se lahko v celoti posvečajo izvajanju nalog vojaške službe in pri tem dosegajo tudi višjo kvaliteto. Na organiziran način se mora zato poskrbeti za vse oziroma za kar največ vprašanj in zadev pripadnikov, ki bi jih pri vojaški službi odvrčale ali celo ovirale (npr. iskanje nastanitve ali stanovanja, reševanje socialnih problemov,...). Celostna skrb ni družbeni nadstandard, temveč sestavni del urejanja sistema popolnjenja vojske, ki se popolnjuje s poklicnimi pripadniki. Posamezne dejavnosti celostne skrbi se smiselno prilagajajo kraju in razmeram, v katerih deluje določeno poveljstvo, enota ali zavod.

Sestavni del celostne skrbi obsega tudi namensko prilagoditev nastanitvenih in delovnih zmogljivosti ter vojaške opreme tako, da jo lahko funkcionalno uporabljajo tudi ženske (delež pripadnic SV že presega 15 odstotkov stalne sestave SV) (Predlog zakona o službi v SV, 2007: 102 - 103).

3.2.3 Naloge

Naloge Slovenske vojske so določene z Zakonom o obrambi, z Zakonom o službi v Slovenski vojski pa se določajo oblike in načini izvajanja nalog Slovenske vojske. Pri tem se upoštevajo tudi mednarodne pogodbe in pravila mednarodnih organizacij. Slovenska vojska izven države lahko opravlja tudi naloge, ki jih v Republiki Sloveniji opravljajo drugi državni organi, če so bili pripadniki na opravljanje takih nalog napoteni. Vlada po potrebi odloči o vrsti nalog in o omejitvah pri njihovem izvajanju, ki jih morajo upoštevati pripadniki Slovenske vojske med vojaško službo izven države (Predlog zakona o službi v SV, 2007: 12).

Namen obrambnega sistema Republike Slovenije in s tem Slovenske vojske je preprečevanje napada na državo ter obramba neodvisnosti, nedotakljivosti in celovitosti države in njenih nacionalnih interesov. Ta namen se uresničuje tudi z vključevanjem in dejavnim sodelovanjem države v mednarodnih varnostnih povezavah na podlagi mednarodnih pogodb (Kladnik, 2006: 54).

Iz namena so izpeljana poslanstva Slovenske vojske (Kladnik, 2006: 54):

1. preprečevanje katere koli vrste agresije ter ustrezen odgovor nanjo, če se pojavi;

2. vojaško prispevanje k mednarodnemu miru, varnosti in stabilnosti;
3. podpora sistemu zaščite, reševanja in pomoči drugim državnim organom in javnim institucijam pri zagotavljanju varnosti in blaginje državljanov republike Slovenije.

Bistvene naloge Slovenske vojske, ki jih navaja Vojaška doktrina in ki izhajajo iz njenega poslanstva so (Vojaška doktrina, 2006: 24):

- vzdrževanje pripravljenosti,
- aktiviranje in mobiliziranje sil,
- premestitev sil v območje delovanja,
- izvajanje ofenzivnih in defenzivnih delovanj,
- ohranjanje vzdržljivosti sil.

Z ostalimi nalogami Slovenska vojska prispeva k mednarodnemu miru, varnosti in stabilnosti ter podpira državne organe ter ostale institucije pri zagotavljanju varnosti in blaginje državljanov Slovenije. Prispevek Slovenske vojske k mednarodnemu miru, varnosti in stabilnosti obsega podporo diplomaciji, sodelovanje pri vzpostavitvi varnosti in zaupanja, izvajanje določenih nalog na področju nadzora oboroževanja in pri preprečevanju širjenja orožja za množično uničevanje, sodelovanje v operacijah kriznega odzivanja in sodelovanje v boju proti mednarodnemu terorizmu ter drugim grožnjam miru (Vojaška doktrina, 2006: 25).

Zakon o obrambi iz leta 2004 opredeljuje naslednje naloge (Zakon o obrambi, 2004: 37. člen):

1. Naloge Slovenske vojske so:

- izvaja vojaško izobraževanje in usposabljanje za oborožen boj in druge oblike vojaške obrambe;
- zagotavlja potrebno ali zahtevano pripravljenost;
- ob napadu na državo izvaja vojaško obrambo;
- ob naravnih in drugih nesrečah v skladu s svojo organizacijo in opremljenostjo sodeluje pri zaščiti in reševanju;
- izvršuje obveznosti, ki jih je država sprejela v mednarodnih organizacijah in z mednarodnimi pogodbami.

2. Slovenske vojske ni dovoljeno uporabljati za politično ali strankarsko dejavnost ali

namen.

3. O sodelovanju vojske pri zaščiti in reševanju odloča vlada, v nujnih primerih pa minister na predlog poveljnika civilne zaščite Republike Slovenije oziroma načelnik generalštaba po pooblastilu ministra.

4. Slovenska vojska lahko sodeluje s policijo pri širšem varovanju državne meje v notranjosti državnega ozemlja v skladu z načrti in po predhodni odločitvi vlade. Pripadniki Slovenske vojske pri opravljanju teh nalog nimajo policijskih pooblastil .

Na podlagi teh nalog je temeljni namen Slovenske vojske:

- vojaška obramba,
- izvajanje mednarodnih obrambnih in vojaških ter drugih obveznosti, ki jih je prevzela Republika Slovenija,
- sodelovanje v nalogah zaščite, reševanja in pomoči,
- sodelovanje v operacijah v podporo miru in humanitarnih operacijah.

3.2.4 Organiziranost in struktura

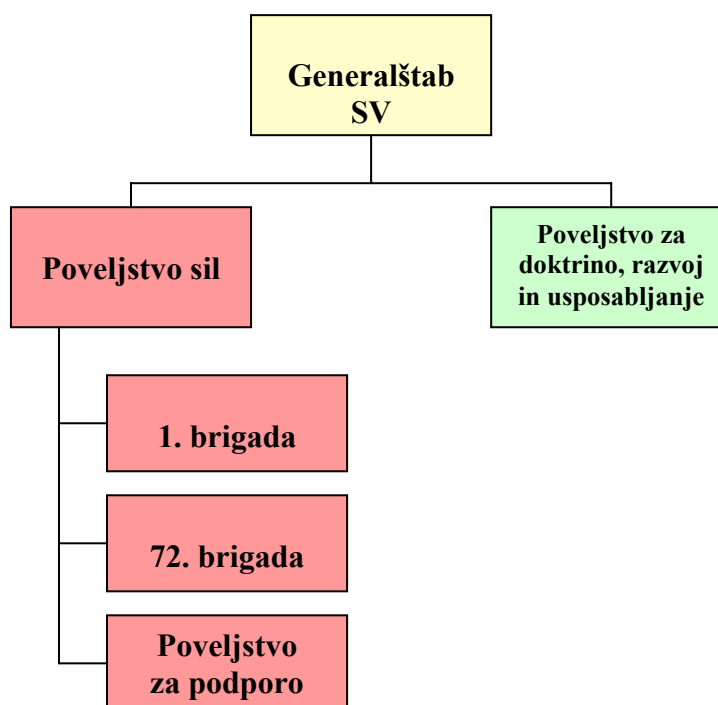
Slovenska vojska je organizirana kot enotna vojska brez delitve na zvrsti. Glede na prostor in potrebe po usklajevanju načrtovanja sil in delovanja v zavezništvu je upoštevana delitev sil znotraj zavezništva za opravljanje nalog na kopnem, v zračnem prostoru in na morju (Kladnik, 2006: 56).

V Slovenski vojski delujejo rodovi: pehota, oklepne enote, letalstvo, pomorstvo, artilerija, zračna obramba, inženirstvo, radiološko-biološko-kemična obramba in zveze. V Slovenski vojski delujejo službe: prištabna, služba informatike, sanitetna, intendantska, tehnična in prometna služba (Kladnik, 2006: 56).

Slovenska vojska organizira formacijske enote, ki so lahko brigada, bataljon (eskadrilja, divizion), četa (baterija), odred, vod in oddelek. Organizira lahko tudičasne sestave za izvedbo določenih nalog v okviru vojnih operacij, bitk ali bojov ter stabilizacijskih in podpornih delovanj. Za ta namen oblikuje bojne in operativne skupine iz sestave formacijskih enot po modularnem principu (Kladnik, 2006: 56).

Poveljniška struktura Slovenske vojske je razvidna iz sheme 3.3, bolj natančna predstavitev celotne Slovenske vojske do bataljonske ravni pa je prikazana v prilogi C. Generalštab SV, kot organ v sestavi MORS, je najvišji vojaški strokovni organ za poveljevanje. Poveljstvo sil je združeno poveljstvo za delovanje na operativni in taktični ravni. Podrejeni sta mu dve brigadi in šest samostojnih bataljonov ter poveljstvo za podporo. Poveljstvo za doktrino, razvoj in usposabljanje s svojimi enotami izvaja usposabljanje vojaškega osebja na vseh ravneh.

Shema 3.3: Struktura Slovenske vojske

Vir: <http://slovenskavojska.si/.htm>

V skladu s sprejetimi razvojnimi in drugimi programi je stalna sestava Slovenske vojske dosegla (stanje 1. 3. 2007) 7286 pripadnikov, ciljno stanje je okrog 8.500 pripadnikov 2010. Od skupnega števila je 2926 vojakov, 1806 podčastnikov, 1312 častnikov, 687 vojaških uslužbencev in 555 civilnih oseb. V stalni sestavi Slovenske vojske je zaposlenih tudi 1114 pripadnic oziroma okoli 15,3 odstotkov, kar Slovensko vojsko uvršča v zgornjo skupino primerljivih vojaških organizacij, v katerih se lahko zaposlujejo tudi ženske.

Navedena skupna struktura še ne odraža ciljnega stanja v ustreznem razmerju med vojaki, podčastniki in častniki (Predlog zakona o službi v SV, 2007: 10)

Slovensko vojsko sestavljajo pripadniki stalne in rezervne sestave. Stalna sestava so poklicni pripadniki Slovenske vojske, rezervna sestava pa so državljani, ki sklenejo pogodbo o službi v rezervni sestavi, in vojaški obvezniki, ki so dolžni služiti v rezervni sestavi.

Tabela 3.2: Sestava Slovenske vojske (marec 2007)

sestava SV	število	delež	
STALNA SESTAVA	7267		44,3 %
pogodbena rezerva	1639		10,0 %
obvezna rezerva	7504		45,7 %
skupaj	16410		

Vir: <http://slovenskavojska.si/poklicna/struktura/index.htm>

Stalna sestava vojske so poklicni pripadniki vojske: vojaki, podčastniki, častniki in vojaški uslužbenci (vojaške osebe) ter civilne osebe. Civilne osebe delajo v vojski, vendar ne opravljajo vojaške službe.

Tabela 3.3: Stalna sestava Slovenske vojske (marec 2007)

stalna sestava SV	število	delež	
častniki	1322		18,2 %
podčastniki	1805		24,8 %
vojaki	2897		39,9 %
vojaški uslužbenci	689		9,5 %
civilne osebe	554		7,6 %
skupaj	7267		

Vir: <http://slovenskavojska.si/poklicna/struktura/index.htm>

4 SODELOVANJE PRI NALOGAH V TUJINI

4.1 OBOROŽENE SILE AVSTRIJE IN MEDNARODNE NALOGE

4.1.1 Zgodovina sodelovanja pri nalogah v tujini

Avstrijske oborožene sile imajo dolgo tradicijo sodelovanja na mirovnih operacijah, saj sega v pozno 19. stoletje. Leta 1897 so enote bivše avstro-ogrske monarhije odigrale ključno vlogo v kombiniranih³ mirovnih silah na otoku Kreta. Namen te mirovne operacije je bilo vzpostavitev premirja med nasprotujočim si grškim in turškim prebivalstvom (Höfler, 2006: 25).

Od leta 1960 so pripadniki Oboroženih sil sodelovali na mednarodnih mirovnih operacijah⁴ Združenih narodov v glavnem v vlogi opazovalcev na ogroženih področjih (Ciper, Golan). Po letu 1995 je Avstrija začela aktivno sodelovati pri usposabljanju tujih oboroženih sil (Češka, Slovaška, Albanija, Madžarska in tudi Slovenija) seveda v sklopu programov Partnerstva za mir. V tem času so enote Avstrijske zvezne vojske navezale tudi precej bilateralnih stikov s tujimi vojaškimi enotami in sodelovale na urjenjih in vajah tako doma kot v tujini.

Kot članica OZN je Avstrija obvezna podpirati vse ukrepe te organizacije za vzdrževanje miru in mednarodne varnosti ter dajati pomoč v primeru katastrof. Za te operacije daje Avstrija, kot ostale države, na voljo prostovoljne kontingente. Za te enote ne smejo vojaki preseči 30 let, vojaki s činom do 40 let ter podčastniki in častniki do 50 let starosti. Vojaki morajo imeti za seboj najmanj 5 mesecev služenja vojaškega roka, znanje angleškega jezika, telesne in psihične sposobnosti. Po pravilu traja delo v enotah OZN 8 mesecev z možnostjo podaljšanja za 4 mesece. V zadnjih 25 letih se je mirovnih operacij udeležilo 35.000 Avstrijcev (Goričar, 1996: 34).

---

³ Sodelovali so še vojaki iz Britanije, Francije, Nemčije in Črne gore. Avstro-ogrska pa je prispevala pehotno enoto in 17 bojnih ladij.

⁴ Mirovne operacije v najširšem pomenu besede so vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti, ki potekajo v kontekstu političnih in diplomatskih prizadevanj za vzpostavitev in ohranjanje mednarodnega miru (<http://slovenskavojska.si/poklicna/misije/index.htm>).

V sklopu AZV deluje posebno Poveljstvo za mednarodne operacije (Kommando Internationale Einstaze). Glavni sedež ima v Grazu in je neposredno podrejeno Ministrstvu za obrambo. Svoje dele pa ima v več garnizonih. Poveljstvo je nameščeno v Belgier-Kaserne v Grazu, kjer je tudi Center za mednarodno sodelovanje (Zentrum Internationale Kooperation - ZIK), Center za pripravo na naloge (Zentrum Einsatzvorbereitung – ZEV) je v Wallenstein-Kaserne v Götzendorf , ki ima izpostavo za preverjanje vstopne pripravljenosti v Van-Swieten-Kaserne v Wien-Stammersdorf. Poleg omenjenih dveh centrov ima to poveljstvo v svoji sestavi tudi vse kontingente enot (npr. KFOR, UNDOF) in misije (UNMIK, EUMM) (Kommando Internationale Einstaze, 2003: 7).

Naloge Poveljstva za mednarodne operacije so (Kommando Internationale Einstaze, 2003: 14):

- operativno načrtovanje mednarodnih nalog,
- priprava na naloge in izvajanje postopkov po nalogah,
- operativno nacionalno vodenje nalog,
- usposabljanje za mednarodne naloge,
- opravljanje nalog v sklopu mednarodnega sodelovanja,
- opravljanje nalog v sklopu službenega prava,
- opravljanje nalog kot pooblaščen organ državne oblasti,
- obračun vseh mednarodnih vaj.

Po vstopu v EU je Avstrija začela aktivno izvajati tudi mednarodne obveznosti v sklopu EU (predvsem t.i. petersberške naloge⁵) in je tako aktivna predvsem na področju Bosne in Hercegovine (EUFOR/ALTHEA), kamor je napotila že več mirovnih kontingentov, nekaj časa pa je bila v vlogi poveljujoče na severnem sektorju BiH (december 2005 do april 2006 - Brigadir Karl Pronhagl) (<http://www.bmlv.gv.at/ausle/eufor/beteiligung.shtml>).

Po prehodu v 21. stoletje je opazen trend naraščanja sodelovanja z enotami Nemške zvezne vojske (Bundeswehr), kar je opazno predvsem na udeležbi na raznih vrstah vojaških vaj predvsem v Nemčiji. Dejstvo za poglobitev sodelovanja gre prav gotovo iskati v

---

⁵ humanitarne, reševalne in mirovne operacije ter operacije kriznega menedžmenta

povečanem deležu nemške vojaške opreme (tanki, oklepni transporterji, tovorna vozila) v arzenalu Avstrijske vojske.

4.1.2 Vrste in oblike dosedanjih nalog

S posebnim zakonom (Auslandeinsatzrecht - zvezni ustavni zakon o sodelovanju in solidarnosti pri napotitvi enot in posameznikov v tujino) je urejena napotitev pripadnikov na mirovne misije, in sicer se enote in posamezniki na podlagi 1. člena lahko napotijo v tujino (Auslandeinsatzrecht, 2006: 1):

1. Za solidarnostno sodelovanje pri:
  - zagotavljanju miru, vključno s pospeševanjem demokracije, pravne države in zaščite človekovih pravic v okviru mednarodne organizacije ali Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE), ali pri uresničevanju sklepov Evropske unije v okviru skupne zunanje in varnostne politike,
  - zagotavljanju človekoljubne pomoči in pomoči ob nesrečah,
  - iskanju in reševanju,
  - vajah in usposabljanju po namenih, navedenih v prejšnjih alineah.
2. Za izvedbo vaj in usposabljanja za vojaško obrambo države.

Na mirovne operacije v tujino se vse zainteresirane pripadnike rekrutira na prostovoljni bazi, kar velja tako za aktivne pripadnike AZV kot tudi za rezerviste. Za profesionalne vojake pa je celo zaželeno, da pridobijo mednarodne izkušnje. To je gotovo vzrok, da avstrijske mednarodne mirovne kontingente v povprečju sestavlja 60% profesionalnih pripadnikov in 40% rezervistov (Höfler, 2006: 26).

Vojaki, ki bi se radi udeležili mednarodnih misij, morajo opraviti selekcijske teste, ki vključujejo medicinske preglede, test psihičnih zmogljivosti in psihološka testiranja. Šele po tej fazi se jih začne usposablјati na različnih predmisijskih usposablјanjih, vezanih na dolžnost, ki jo bodo opravljali (Höfler, 2006: 26).

V okviru celostne skrbi za pripadnike Avstrijske zvezne vojske je velik poudarek tudi na pravicah, dolžnostih ter tudi bonitetah, ki so jih pripadniki vojske in njihovi svojci deležni

v času izvajanja nalog v tujini, kot tudi ob morebitnih nezaželenih izrednih dogodkih v času teh dolžnosti.

Na podlagi zakona o dodatkih in podpori za tujino je določeno, da so zakonec in otroci preminulega pripadnika, ki je umrl med operacijo ali vajami v tujini, upravičeni do posebne podpore. Na podlagi zakona o dodatkih⁶ za vojsko je določeno, da vojaku na služanju vojaškega roka ali pri usposabljanju in vojaku, zaposlenemu za določen čas, v primeru, ko je dolžan vzdrževati tudi druge osebe (zakonec, otroci, starši, stari starši), pripada družinska podpora, katere višina je odvisna od višine njegovih dohodkov pred vpoklicem in katere čas je omejen na šest, deset in največ dvanajst mesecev (Auslandeinsatzrecht, 2006: 9).

To vsekakor pozitivno vpliva na pripravljenost pripadnikov vojske za sodelovanje in udeležbo pri tovrstnih nalogah in dolžnostih. Posledično je povečana tudi pripravljenost vojaškega kadra za opravljanje nalog, saj jim prej omenjeni ukrepi zagotavljajo občutek določene socialne varnosti.

Značilnost AZV pa je v tem, da ne izvaja samo mednarodnih mirovnih operacij, ampak je močno aktivna pri zagotavljanju humanitarne pomoči na krajih, ki so jih prizadele naravne nesreče. AZV ima formirano namensko enoto, imenovano »Enota oboroženih sil za pomoč ob nesrečah« (Armed Forces Disaster Relief Unit), ki jo vodi Vojaška šola za radiološko-biološko-kemično obrambo. Ta skupina je zmožna hitro reagirati na naravne katastrofe povsod po svetu (Höfler, 2006: 26).

4.1.3 Mednarodne naloge v letu 2007

Avstrijske enote so mednarodno zelo aktivne. V mednarodnih akcijah v letu 2007 sodeluje približno 1300 pripadnikov OS v 16 različnih mirovnih operacijah (<http://www.bmlv.gv.at>).

---

⁶ Obrambno ministrstvo Avstrije je določilo prejemke pripadnikov AZV za sodelovanje v mednarodnih operacijah. Vojaki, ki bodo podpisali pogodbo za triletno sodelovanje v mednarodnih operacijah bodo prejeli mesečni dodatek v višini 220 evrov.

EUFOR »ALTHEA« - na prehodu leta 2004/05 je EU prevzela od leta 1996 trajajočo misijo IFOR/SFOR v BiH. Naloga je še naprej stabilizirati vojaške aspekte zagotavljanja miru in zagotavljanje stalne vojaške prisotnosti zaradi preprečevanja konfliktov.

Udeležba: transportna enota od februarja 1996 do februarja 2001 in AUCON od junija 2004

Število: 287 pripadnikov

KFOR: Avstrijski kontingent je del multinacionalne brigade JZ v nemškem sektorju. Prevzeli so naloge v skladu z resolucijo ZN št. 1244.

Udeležba: od junija 1999

Število: 574 pripadnikov

UNDOF: (United Nations Disengagement Observer Force) na Golanski planoti na meji med Sirijo in Izraelom izvajajo naloge opazovanja in preprečevanja konfliktov.

Udeležba: od maja 1974

Število: 378 pripadnikov

ISAF: (International Security Assistance Force) v Afganistanu imajo nalogo zagotavljanja miru in reda v rajonu Kabula in Bagrama.

Udeležba: od januarja 2002; avst. kontingent (70 pripadnikov) je naloge zaključil v decembru 2002; potem je nekaj častnikov delalo v glavnem poveljstvu multinacionalni brigadi v Kabulu; od aprila 2004 imajo tam tudi stalno nalogo; 01. avgust 2005 je kot okrepitev sil ISAF za podporo izvajanja septembrskim volitvam Avstrija napotila kontingent AUCON3 (82 pripadnikov), opremljen z vozili Dingo in oblečen v nove puščavske uniforme.

Število: 2 pripadnika

UNFICYP : (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus) od aprila 1964 je naloga zagotavljanja miru med grškimi in turškimi Ciprčani.

Udeležba: od marca 1972 do 2001 z bataljonom (295 pripadnikov). 18. junija 2001 so Ciper zapustili.

Število: 4 pripadniki v glavnem štabu

RACVIAC: (Regional Arms Control Verification and Implementation Assistance Center) center OVSE za JV Evropo na Hrvaškem trenutno vodi avstrijski štabni častnik.

Udeležba: od oktobra 2000

Število: 2 vojaška opazovalca

UNOMIG: (United Nations Observer Mission in Georgia) Naloga v Gruziji poteka od avgusta 1993. Bistvo je v nadzorovanju upoštevanja predpisov o številu oborožitve, predvsem pa poročanje o morebitnem pojavu težke oborožitve v demilitarizirani coni.

Udeležba: od julija 2004

Število: 2 vojaška opazovalca

UNTSO: (United Nations Truce Supervision Organization) na Bližnjem Vzhodu od 1948 z nalogo podpore mirovnih enot ZN v Egiptu, Izraelu, Libanonu in Siriji.

Udeležba: od junija 1967

Število: 7 vojaških opazovalcev

UNMEE: (United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea) Naloga v Etiopiji in Eritreji poteka od septembra 2000. Bistvo je verificiranje števila oborožitve obeh držav, zagotavljanje povezav med njima, priprava nalog vojaške koordinacijske misije in načrtovanje prihodnjih mirovnih operacij.

Udeležba: od junija 2004

Število: 2 strokovnjaka

AMIS II: (African Union Mission in Sudan II) Misija poteka od marca 2005. Naloga je nadzor števila oborožitve sprtih strani v Sudanu v regiji Darfur.

Udeležba: od marca 2005

Število: 1 pripadnik (nameščen v Addis Abebi v Etiopiji)

UNMIS: (United Nations Mission in Sudan) Misija se je začela marca 2005. Naloga je podpora implementacije zagotavljanja miru, vračanja beguncev in izgnancev ter nadzor odstranjevanja bojnih sredstev.

Udeležba: od marca 2005

Število: 5 pripadnikov

MINURSO: (United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara) Misija v Zahodni Sahari se je začela aprila 1991, in sicer z namenom nadzora števila oborožitve v zahodni Sahari.

Udeležba: od aprila 1991

Število: 2 vojaška opazovalca

EUMM: (European Union Monitoring Mission) Misija se je začela 1991, naloga je prispevek k dolgotrajnemu mirnemu reševanju vseh konfliktov v bivši Jugoslaviji.

Udeležba: od marca 1995

Število: 6 vojaških opazovalcev

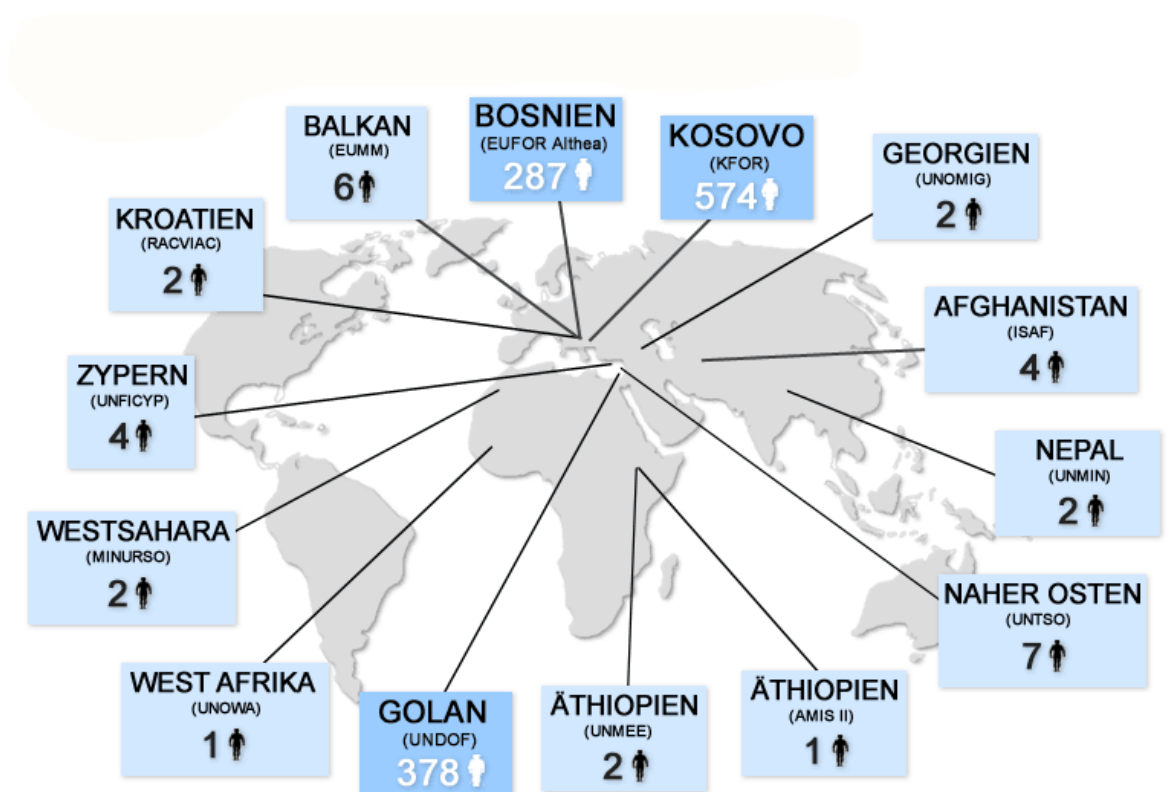
UNMIN: (United Nations Political Mission in Nepal) z nalogo nadzorovanja oborožitve in vojaških sil obeh strani.

Število: 2 vojaška opazovalca

UNOWA: (United Nations Office in West Africa), ki ima nalogo zagotavljanja različnih ukrepov in programov OZN na tem delu Afrike ter nadzor trgovine z lahkim orožjem.

Število: 1 opazovalec

Shema 4.1: Mednarodne naloge Avstrijske zvezne vojske (april 2007)

Vir: <http://www.bmlv.gv.at/ausle/missionen/mission.shtml> (11. april 2007)

4.1.4 Mednarodne naloge v prihodnosti

Bodoče naloge AZV v tujini bodo vezane na (Cabanac, 2007: 45):

- aktivno vojaško vlogo pri prepričevanju konfliktov, vzpostavljanju kriznega menedžmenta ter pri zagotavljanju vojaškega sodelovanja pri stabiliziranju razmer predvsem v Evropi ter s tem izogibanje krizam in konfliktom,

- aktivno vojaško sodelovanje pri uresničevanju evropskih varnostnih strateških načrtov z istočasno vojaško zaščito nacionalne suverenosti, državljanov in njihovih življenjskih pravic,
- vzdrževanju vsesplošnega vojaškega znanja na taktičnem in operativnem nivoju.

V prihodnosti je mogoča razmestitev avstrijsko vodene brigade v operaciji »kriznega menedžmenta« pod okriljem UN, EU ali OSCE (Organisation for Security and Cooperation in Europe).

V sklopu transformacije EUFOR »Althea« je načrtovana redukcija mednarodnih enot v Boni in Hercegovini ter zaradi tega predvidena vključitev avstrijske čete v Operativnih rezervnih silah ("Operational Reserve Forces"-ORF) in sicer v sestavi nemškega bataljona (<http://www.bmlv.gv.at/ausle/missionen/mission.shtml>).

EUROCORPS:

Avstrija je pripravljena prispevati 2.000 pripadnikov AZV. Že bivši obrambni minister je potrdil oklepni bataljon ter lahki lovski bataljon kot prispevek k oboroženim silam EU v letu 2003. EU je od Avstrije zahtevala nabavo novega transportnega letala, ki bi bilo namenjeno za transport lastnih oboroženih sil oziroma za delovanje na kriznem območju držav članic EU, kar je Avstrija tudi izvedla (3x C-130 Herkules) (<http://www.bmlv.gv.at>).

4.2 OBOROŽENE SILE SLOVENIJE NA MEDNARODNEM PODROČJU

4.2.1 Zgodovina sodelovanja pri nalogah v tujini

Slovenska vojska je prvič napotila svoje pripadnike v operacijo v podporo miru leta 1997. Kontingent Slovenske vojske so sestavljali zdravstvena enota in štirje častniki za povezavo. Sodelovali so v humanitarni operaciji imenovani »Sun Rise« ter opravljali naloge v sestavi mednarodnih sil v Albaniji. Od takrat Slovenska vojska sodeluje s svojimi enotami in posamezniki v operacijah v podporo miru, ki potekajo pod vodstvom Nata, OZN oziroma EU.

Sodelovanje Slovenske vojske v mednarodnih operacijah se je v skladu z izvajanjem obrambnih reform, varnostnimi razmerami in nacionalnimi interesi postopno povečevalo. Pripadniki Slovenske vojske sodelujejo v mednarodnih operacijah Nata, Evropske unije in na misijah OZN, v katerih si pridobivajo izkušnje in verodostojnost, država pa se uveljavlja kot dejavna pri zagotavljanju miru in stabilnosti. Tudi tako sta se izboljšali povezljivost in primerljivost z zavezniškimi vojaškimi organizacijami, prav tako pa se oblikuje častniška struktura, sposobna prevzemati odgovornejše dolžnosti v mednarodnih operacijah (Kladnik, 2006: 122).

Pripadniki SV se za sodelovanje v mednarodnih operacijah odločajo prostovoljno, čeprav bo najverjetneje to v prihodnosti postalo težko izvedljivo, saj se na misije ne napotijo več samo skupine, sestavljene iz posameznikov, ampak tudi enote kot celota (10. motorizirani bataljon na Kosovu). Tako je v Slovenski vojski potrebno poskrbeti za dodatna motivacijska sredstva in ukrepe.

Pripadniku, ki v miru opravlja vojaško službo oziroma službo izven države pri izvrševanju obveznosti, sprejetih v mednarodnih organizacijah oziroma z mednarodnimi pogodbami, pripada v skladu z Zakonom o obrambi plača z dodatki po osnovah in merilih, ki jih predpiše vlada. Glede na mednarodne obveznosti je vedno več pripadnikov na opravljanju vojaške službe izven države, in sicer na zelo različnih geografskih območjih in v različnih varnostnih razmerah. Vrste, obseg in razmere, v katerih se bodo naloge opravljale, se bodo še širile. V letu 2007 bo v različnih misijah sodelovalo okoli 1300 pripadnikov, nekaj manjše bo to število v letu 2008 (Predlog zakona o službi v SV, 2007: 93).

4.2.2 Vrste in oblike dosedanjih nalog v tujini

Naloge SV v tujini so bile na začetku, na koncu 20. stoletja, vezane v glavnem na naloge na področju Balkana. Z vstopom v mednarodne povezave se je povečalo tudi območje odgovornosti Slovenske vojske, kar je posledično pomenilo tudi večje mednarodne obveze do zavezništov in s tem tudi sodelovanje pripadnikov SV na svetovnih kriznih žariščih (Afganistan, Irak, Bližnji vzhod).

Pripadniki SV so do sedaj sodelovali na naslednjih mednarodnih nalogah:

Albanija, operacija v podporo miru SUNRISE, ALBA - Albania Force (OVSE)

21 pripadnikov SV od maja do julija 1997

To je bila prva mirovna misija, na kateri je sodelovala Slovenska vojska. Naloga 21 pripadnikov v sanitetni enoti Role 1 je bila zdravstvena oskrba pripadnikov mednarodnih sil.

Albanija, operacija v podporo miru ALLIED HARBOUR, AFOR - Albania Force (NATO)

26 pripadnikov SV od maja do julija 1999

V sanitetni enoti Role 1 ter kot častniki za sodelovanje s civilnimi strukturami je delovalo 26 pripadnikov SV. Naloga enote je bila zdravstvena oskrba pripadnikov mednarodnih sil in beguncev s Kosova.

Ciper, operacija v podporo miru UNFICYP - United Nations Force in Cyprus (OZN)

29 pripadnikov SV od septembra 1997 do junija 2001

Na misiji je najprej sodelovalo 10 pripadnikov, pozneje pa 29 pripadnikov Slovenske vojske, predvsem njenega 10. motoriziranega bataljona. Naloga voda SV je bila v okviru trilateralnega bataljona UNAHSB (United Nations Austrian-Hungarian-Slovenian Battalion) nadzorovati razmejitveno območje med sprtima stranema.

Kosovo, misija za pomoč začasni upravi UNMIK - United Nations Mission for the Interim Administration in Kosovo (OZN)

1 pripadnik SV od oktobra 1999 do decembra 2001

Slovenska vojska je na misijo UNMIK v center za razminiranje (Mine Action Coordination Centre) napotila častnika, ki je načrtoval razminiranja Kosova ter vodil izvidovanja minskih polj in območij, kjer so bile odvržene kasetnice.

Bosna in Hercegovina, OHR - Office of the High Representative (OZN)

1 pripadnik SV od julija 2001 do januarja 2003

V Uradu visokega predstavnika za begunce je Slovenska vojska imela enega častnika, ki je deloval kot svetovalec

Makedonija, operacija CONCORDIA (EU)

1 pripadnik, marec 2003

Slovenska vojska se je marca 2003 z enim pripadnikom udeležila operacije v Makedoniji, ki jo je vodila EU. Častnik je opravljal naloge pribočnika poveljnika sil EU v Skopju.

Kosovo - Prizren, KFOR MLF - Multinational Land Force (NATO)

11 pripadnikov SV od novembra 2003 do maja 2004

Slovenska vojska je od novembra 2003 sodelovala v silah Kforja na Kosovu tudi z 11 pripadniki v Večnacionalnih kopenskih silah (MLF) v Prizrenu. Pripadniki so naloge opravljali šest mesecev.

Pakistan - Arja; Nato support to Pakistan (NATO)

2 pripadnika SV od novembra 2005 do januarja 2006

Slovenska vojska je v operacijo za pomoč Pakistanu poslala častnika in podčastnika, ki sta delovala v okviru poveljstva namensko oblikovanih sil iz sestave NRF 5 (Sile za hitro posredovanje) v enoti za civilno-vojaško sodelovanje. Opravljala sta naloge za pomoč Pakistanu pri odpravljanju posledic potresa.

Kongo – EUFOR - European Union Force (EU)

2 pripadnika SV od julija 2006 do decembra 2006

Na podlagi odločitve Evropskega sveta in skladno z zaključki Politično varnostnega odbora EU je Vojaški štab EU izvedel mednarodno vojaško operacijo EUFOR DR Kongo v podporo misiji OZN med julijskimi volitvami v letu 2006.

Po sklepu Vlade Republike Slovenije o sodelovanju Slovenske vojske v operaciji EUFOR v DR Kongo je Slovenska vojska prispevala po enega častnika v Operativno poveljstvo operacije v Potsdamu v Nemčiji in enega častnika v Poveljstvo sil operacije v Kinshasi v DR Kongo (<http://slovenskavojska.si/poklicna/misije/index.htm>).

Tabela 4.1: Operacije kriznega odzivanja s sodelovanjem Slovenske vojske

Leto	Število operacij	Število udeležencev	Opombe
1997	3	53	prva pod OVSE
1998	3	47	
1999	5	104	
2000	5	94	
2001	6	118	
2002	4	91	konec Cipra
2003	4	183	
2004	4	246	
2005	7	254	
2006	8	288	
2007	8	747	10. MOTB na Kosovu

Vir: <http://slovenskavojska.si/poklicna/misije/index.htm> in Jelušič (ur.) 2005:182-184

4.2.3 Mednarodne naloge v letu 2007

V letu 2007 pripadniki Slovenske vojske sodelujejo na naslednjih mednarodnih operacijah:

IRAK (NATO)

od februarja 2006

NTM-I (Nato Training Mission - Iraq)

Podpora zavezništva Iraku se izvaja skladno z resolucijo OZN št. 1546. Zagotavljanje in vzpostavitev mehanizmov, ki bodo zagotavljali notranjo varnost Iraka, je ena od temeljnih nalog. V tem kontekstu je pomembna podpora Iraku pri vzpostavitvi lastnih varnostnih sil in ustanov. Na zasedanju v Istanbulu leta 2004 so predsedniki vlad držav članic zavezništva sprejeli odločitev o ponudbi pomoči začasni iraški vladi pri usposabljanju iraških varnostnih sil. Na osnovi te odločitve so se od leta 2004 izvajale aktivnosti v obliki donacij vojaške opreme in izvajanja usposabljanja izven in v Iraku. Kot rezultat slednjega se je vzpostavil »Center za usposabljanje in urjenje iraških varnostnih sil« (NTM-I – Nato Trainig Mission – Iraq) v Ar Rustamiji v Bagdadu, kjer so se septembra 2005 začeli

usposabljanje častniki in podčastniki iraške vojske. Osnovna naloga NTM-I je omejena na usposabljanje, pomoč pri zagotovitvi opreme ter tehnične pomoči in ne vključuje neposredno angažiranje osebja v izvajanje bojnih nalog.

Vlada Republike Slovenije je 12. 1. 2006 na svoji seji s sklepom sprejela odločitev, da v Irak napoti do 4 pripadnike Slovenske vojske, ki bodo delovali v Natovem centru za usposabljanje in urjenje iraških varnostnih sil. Pripadniki Slovenske vojske so na tej mednarodni vojaški operaciji od februarja 2006. Poveljstvo misije Nato za usposabljanje iraških varnostnih sil v Iraku je pričelo s tranzicijo, da bi zmanjšali število Natovega osebja in prenesli naloge na pripadnike iraških varnostnih sil v sestavi NTM-I. Število delovnih mest v operaciji, ki jih bodo v prihodnje popolnjevali pripadniki vojsk NATO držav, naj bi postopno zmanjševali do julija 2007

(http://slovenskavojska.si/poklicna/misije/misije_ntmi.htm).

LIBANON (OZN)

od decembra 2006

UNIFIL (United Nations Interim Force in Lebanon)

Libanon je samostojnost dosegel leta 1947. Od takrat se v državi neprestano izmenjujeta obdobji miru in politične nestabilnosti.

Da bi uničil palestinska oporišča, je leta 1978 Izrael zaradi napadov Palestinske osvobodilne organizacije vkorakal v Libanon. Varnostni svet OZN je z resolucijama številka 425 in 426 marca 1978 opredelil prekinitev spopadov in ustanovitev ter kasnejšo napotitev sil UNIFIL v južni Libanon. Prvotni namen je bil nadzor umika izraelskih oboroženih sil iz Libanona in premirja med državama, vendar so nestabilne razmere zahtevale stalno prisotnost sil OZN. Zadnjemu oboroženemu spopadu med Izraelom in oboroženim krilom Hezbolaha julija 2006, je sledil sprejem resolucije Varnostnega sveta številka 1701 (11. 8. 2006), ki opredeljuje povečanje moči UNIFIL-a na največ 15.000 vojakov. Razlog takšne odločitve so razmere v Libanonu, ki ogrožajo mednarodni mir in varnost.

Vlada RS je 7. 9. 2006 sprejela sklep, da bo na operacijo UNIFIL napotila 12 pripadnikov Slovenske vojske in s tem prispevala k reševanju razmer v Libanonu. Prvi pripadniki Slovenske vojske so se operacije udeležili decembra 2006

(http://slovenskavojska.si/poklicna/misije/misije_unifil.htm).

ISAF (NATO)

od februarja 2004

Mednarodne varnostne podporne sile izvajajo operacijo, ki poteka pod mandatom OZN na podlagi resolucij Varnostnega sveta Združenih narodov 1386, 1413 in 1444. Operacijo podpira Nato.

Ustanovljene so bile zato, da bi Afganistanskim prehodnim oblastem (APO) pomagale vzdrževati varnost znotraj območja svoje odgovornosti ter da bi jim omogočile APO in osebju Združenih narodov delovanje v varnem okolju, APO pa oblikovanje varnostnih struktur v Afganistanu, skladno z Bonskim sporazumom in kot je bilo dogovorjeno v Vojaškem tehničnem sporazumu (Military Technical Agreement)

(http://slovenskavojska.si/poklicna/misije/misije_isaf5.htm).

Kosovo (NATO)

HQ KFOR, od januarja 2000

NPE/NSE, od oktobra 2004

MP I, od oktobra 2004

KFOR MLF od novembra 2005

V Natovi operaciji Joint Enterprise na Kosovu sodeluje približno 16.000 pripadnikov iz 36 držav, ki so organizirani v pet večnacionalnih namenskih sil (Multinational Task Force-MNTF). Slovenska vojska, ki v operaciji sodeluje od januarja 2000, je 25. februarja 2007 prvič prevzela svoje območje odgovornosti na misiji, in sicer na osrednjem območju zahodnega dela Kosova. V operaciji deluje 500 pripadnikov 10. motoriziranega bataljona (MOTB) in približno 100 pripadnikov drugih enot SV, kar je prvič v zgodovini Slovenije, da v operaciji kriznega odzivanja sodeluje enota ravni bataljona, ki ima v svoji sestavi podrejeno četo s 150 pripadniki madžarske vojske. Pripadniki 10. MOTB bodo do konca avgusta letos opravljali, kot namenske sile skladno z resolucijo VS OZN 1244, naloge stabilizacijskega delovanja brez dodatnih nacionalnih omejitev. Tako skrbijo za vzdrževanje varnega okolja in prostega gibanja, varujejo ključne točke ter objekte s posebnim statusom ter izvajajo patrulje na območju odgovornosti. Najpomembnejše naloge namenskih sil, imenovanih »Sokol«, so zagotavljanje varnosti etničnim manjšinam, varovanje zgodovinskih verskih objektov v občinah Peč in Klina, vzpostavljanje pogojev za prenos odgovornosti civilnim oblastem, vzdrževanje visoke stopnje profesionalnosti, discipline in motiviranosti moštva ter zagotavljanje varnosti lastnih sil med operacijo. Pripadniki namenskih sil Sokol so nameščeni v bazi Villago Italia blizu mesta Peč. V bazi

so poleg njih nastanjeni še pripadniki argentinske, italijanske, madžarske, romunske in španske vojske. Za izvajanje nalog imajo pripadniki SV v operaciji 191 vojaških transportnih ter bojnih vozil ter 24 zabojnikov rezervnih delov, streliva, opreme in drugega materiala s skupno težo približno 1500 ton. Drugih 100 pripadnikov slovenskega kontingenta so pripadniki vojaške policije, veterinarske in medicinske skupine, logistične enote, helikopterske enote, skupine za povezavo, inženirski oddelek, skupina za civilno-vojaško sodelovanje, nacionalni podporni element ter častniki in podčastniki, ki delujejo v večnacionalnem poveljstvu Kforja in večnacionalnih namenskih silah Zahod - MNTF (W) (http://slovenskavojska.si/poklicna/misije/misije_kfor.htm).

Bližnji vzhod – Sirija (OZN)

od oktobra 1998

UNTSO

Slovenska vojska je na tej misiji začela sodelovati oktobra 1998 z dvema pripadnikoma. Od septembra 2002 do septembra 2003 so sodelovali trije pripadniki: dva kot vojaška opazovalca Združenih narodov v operaciji UNTSO in eden kot poveljnik postaje vojaških opazovalcev ZN.

Od septembra 2003 na misiji kot vojaška opazovalca zopet sodelujeta samo dva pripadnika. Njuna naloga je predvsem nadzor in ohranitev premirja ter drugih sprejetih dogovorov med sprtima stranema na območju postaj vojaških opazovalcev v Izraelu, Siriji in Libanonu).

(http://slovenskavojska.si/poklicna/misije/misije_untso.htm)

Bosna in Hercegovina (NATO)

do 1. decembra 2004

EU EUFOR

od 2. decembra 2004

Varne in stabilne razmere so pogoj za učinkovito izvajanje političnih in gospodarskih reform na celotnem ozemlju Balkana. Po konfliktu na območju Bosne in Hercegovine je mednarodna skupnost napotila mednarodne sile Nata, ki so opravljale naloge v operaciji Joint Forge. Mednarodne sile IFOR in SFOR so do sedaj dosegle vidne rezultate ter so s prisotnostjo in z delovanjem prispevale velik delež k stabiliziranju razmer in varnosti na območju.

V operaciji Althea sodelujejo vojaki 22 držav članic EU ter 11 iz drugih držav (Albanija, Argentina, Bolgarija, Kanada, Čile, Maroko, Nova Zelandija, Norveška, Romunija, Švica, Turčija) (http://slovenskavojska.si/poklicna/misije/misije_eufor.htm).

5 NALOGE NA NOTRANJEM PODROČJU

Pri notranjih vojaških grožnjah nacionalni varnosti gre za zmožnost oziroma sposobnost vladajoče elite, da zagotavlja oziroma ohranja državljanski mir, ozemeljsko celovitost in delovanje državnih institucij proti izzivom, ki prihajajo od lastnega prebivalstva, kar se na področju ogrožanja najpogosteje kaže v obliki militantnega separatizma, terorizma, kriminala, medetičnega nasilja, rasizma in diskriminacije v kombinaciji z revščino, secesizmom ipd. (Prezelj, 2005a: 48).

Za obrambne in varnostne zadeve države niso pristojne samo oborožene sile. Praviloma so oborožene sile namenjene za zoperstavljanje zunanjim nevarnostim, medtem ko se z varnostjo v notranjih razmerah ukvarja policija. To je tudi neke vrste tradicionalna razdelitev odgovornosti med varnostnimi silami, ki pa je v njeni čisti obliki ni mogoče vedno najti. V mnogih državah imajo oborožene sile tudi nadzor nad notranjimi zadevami, policija pa v izrednih razmerah posreduje tudi proti zunanjim nevarnostim. To ne pomeni, da ene ali druge sile presegajo svoje pristojnosti, kajti notranja vloga oboroženih sil je lahko predvidena z ustavo ali zakoni neke države, kar pomeni, da je povsem legalna (Jelušič, 1997: 72).

Vojske različnih držav so večkrat svoje oborožene sile uporabljale tudi za urejanje čistih notranjih zadev (posredovanja ob nemirih, nadzor državnih meja), v tako imenovanih militarističnih državah in huntah pa je velikokrat vojska tudi edina oblika državnih sil za vzpostavitev in ohranjanje notranje politične ureditve.

V zvezi s to tematiko jugoslovanski in slovenski avtorji navajajo 240. člen Ustave SFRJ iz leta 1974, kjer je pisalo, da je jugoslovanska vojska namenjena varovanju suverenosti, neodvisnosti, ozemeljske celovitosti in z ustavo določene družbene ureditve; povedati pa je treba, da je notranja vloga vojske opredeljena tudi v avstrijski ustavi, da se za notranje policijske zadeve uporablja tudi ameriška zvezna vojska, še pogosteje pa nacionalna garda (Jelušič, 1997: 72).

Kar se na Zahodu imenuje civilni nadzor nad vojsko, pomeni za vojaško stran, da sama skoraj v celoti nadzoruje svoje notranje zadeve ter da ima dokaj široka pooblastila v zvezi z institucionalnimi zadevami nacionalne varnosti ob uporabi uradnih pooblastil in izvedenskega sodelovanja. Večina sodobnih študij o vojaškem posredovanju v politiki se

pravzaprav ukvarja s skrajno točko tega posredovanja, to je z vojaškim udarom (Jelušič, 1997: 90).

Razširjena vloga oboroženih sil v notranjih razmerah se poskuša legitimirati prek novih notranjih nevarnosti, ki pretijo z destabilizacijo državnega režima, to so lahko množične teroristične akcije, etnični upori in spori ali gverilsko vojskovanje opozicije. S soglasjem mednarodne skupnosti, da je terorizem mednarodno škodljiv pojav, dobivajo oborožene sile v boju proti terorizmu tudi posebne vrste mednarodno varstveno legitimacijo (Jelušič, 1997: 72).

Sodobne notranje naloge, predvsem z vidika Zahoda, so tako vse manj vezane na uporabo vojske za ohranjanje notranjega reda, temveč temeljijo predvsem pri naslednjih oblikah uporabe oboroženih sil:

- pomoč ob naravnih in drugih nesrečah in katastrofah,
- pomoč pri zagotavljanju zračnih transportov oz. prevozov,
- sodelovanje vojske pri varovanju državnih meja,
- vključenost vojske v sistem gospodarske obrambe.

Dejstvo je, da morajo vojske poleg usposabljanja velik del odgovornosti za izvajanje teh nalog nameniti tudi nabavi ustrezne opreme, ki bo uporabljena pri teh nalogah (npr. pontonski mostovi), po drugi strani pa vojska opravičuje nakup določenih sistemov oz. opreme ravno s potrebami pri izvajanju takih nalog (Nakup helikopterjev Black Hawk⁷ v Avstriji po obsežnih snežnih plazovih!).

Področje notranjepolitičnih odnosov je tisto področje varnostne politike, ki je za pridobivanje zaupanja javnosti najobčutljivejše. Povsod tam, kjer je z ustavo ali drugimi državnimi zakoni predvidena tudi možnost notranje uporabe oboroženih sil, obstajajo tudi možnosti, da zaradi takšne, pa čeprav le predvidene uporabe, pride do notranjih spopadov. Oborožene sile stojijo na strani vladajoče politike, torej na strani vlade, njihov notranji poseg je namenjen urejanju razmer, ki jih vlada s policijo ne obvladuje več. Pri družbenih skupinah, ki so zaradi tega prizadete, vlada ne more več vzpostavljati za legitimiranje potrebnega zaupanja. Oborožene sile pa tudi pridejo v nezavidljiv položaj, ko morajo po

---

⁷ Helikopter S70 Black Hawk ameriškega podjetja Sikorsky lahko prepelje naenkrat 20 do 25 oseb ali 4 tone tovora ter ima dolet 500 km (dodatni zunanji rezervoarji 1600 km) in je lahko v zraku tudi do 4,5 ur. Prejšnji največji avstrijski helikopter AB 212 je lahko prepeljal naenkrat največ 14 oseb.

eni strani braniti zakonitost vladavine, po drugi strani pa se odtujiti od prebivalstva (Jelušič, 1997: 80).

Včasih se vojska znajde v položaju, ko si sama ne želi posegati v politične razmere, vendar je to dolžna storiti po svoji ustavni dolžnosti, posebej ko gre za terorizem in porast nasilja v državi. Vojska je primorana vstopiti v notranjepolitično življenje zaradi izrednih razmer, pa tudi ob naravnih nesrečah in katastrofah, ki presegajo sposobnosti civilnih oblasti in civilnih organizacij (Jelušič, 1997: 91).

5.1 NOTRANJE NALOGE AVSTRIJSKE ZVEZNE VOJSKE

5.1.1 Vključenost in vloga oboroženih sil pri izvajanju notranjih nalog

Osnovna naloga avstrijskih oboroženih sil je vojaška obramba. Poleg tega AZV skrbi tudi za varovanje ustavno pravne ureditve, za notranji red in mir, kot tudi za zagotavljanje pomoči v primeru naravnih nesreč ali nezgod. Ker je Avstrija članica OZN, EU in PzM pa naloge v tujini postajajo vse bolj pomembne

(http://www.bmlv.gv.at/facts/geschichte_bh.shtml).

Osnova za izvajanje t.i. notranjih nalog je v Avstriji 2. člen Zakona o obrambi (Wehrgesetz), katerega določila so navedena v poglavju 3.1.2 te specialistične naloge.

AZV je po prvi alineji 2. člena Zakona o obrambi (vojaška obramba države) zadnjič v praksi delovala v času osamosvojitvene vojne v Sloveniji leta 1991, ko je za obrambo in nadzor slovensko-avstrijske meje angažirala 7700 vojakov, 1400 kolesnih vozil, 150 goseničnih vozil in 60 zračnih plovil (Truppendienst-spezial 2005: 20).

Pod drugo alinejo teh nalog (varovanje notranje varnosti) spada npr. naloga varovanja vzhodne avstrijske državne meje, v katero so bile od leta 1990 s svojimi pripadniki praktično vključene vse enote AZV.

Najbolj intenzivno pa je sodelovanje AZV pri tretji vrsti notranjih nalog (pomoč ob naravnih in drugih nesrečah). Preko deželnih vojaških poveljstev se vse enote AZV aktivno vključujejo v izvajanje preventivnih ukrepov kot tudi praktičnih nalog pri izvajanju zaščite in reševanja. Enote AZV se glede na svojo lokacijsko razporeditev specializirajo za izvajanje specifičnih oz. najbolj pogostih nalog zaščite in reševanja. Tako so enote v Spodnji in Zgornji Avstriji največkrat aktivirane ob poplavih, koroške in salzburške enote ob nesrečah v gorah, vse enote pa so zelo aktivne pri odpravljanju posledic visokega snega, gašenju požarov in eventuelno pri iskanju pogrešanih oseb ter pomoči ob hudih prometnih nesrečah (Avstrija, 2005: 57).

Do sedaj je bila večina notranjih nalog vezanih na delovanje in naloge avstrijske žandarmerije. Z združitvijo žandarmerije, policije in kriminalistične policije v eno in enotno policijo, je žandarmarija dne 01.07.2005 nehala obstajati. 15.000 žandarjev in žandark je postalo sestavni del nove avstrijske policije, ki zdaj šteje 28.000 moških in žensk. Eden glavnih namenov reforme je odprava nepotrebnega podvajanja poveljniških struktur in administrativnih služb, zato bo na začetku 500, pozneje, ko bo reforma končana, pa okoli 800 nekdanjih žandarjev in policistov, ki so doslej delali v upravi, razporejenih na terensko delo (<http://www.bmlv.gv.at/aktuell>).

S tem so se povečale obveznosti same policije pri izvajanju notranjih nalog, posledično pa tudi Avstrijske zvezne vojske. Prva prevzema predvsem naloge pri zagotavljanju notranje varnostne ureditve in izvaja ukrepe izvajanja nadzora notranje državne varnosti.

Vojska se v okviru izvajanja notranjih nalog v veliki meri veže na policijske enote in naloge izvaja v sodelovanju z njimi (npr. nadzor in varovanje državnih meja). Po drugi strani pa prevzema pobudo in odgovornost pri odpravljanju posledic naravnih in drugih nesreč, pomoči ogroženim prebivalcem (oskrba, transporti) in tudi pri nalogah, ki običajno niso čiste vojaške narave (iskanje pogrešanih in ponesrečenih).

5.1.2 Organiziranost Avstrijske zvezne vojske na področju izvajanja notranjih nalog

Organizacija, namembnost, doktrinarna načela in nenazadnje formacija in opremljenost enot AZV omogočata sodelovanje oz. posredovanje v primeru naravnih in drugih nesreč na področju Avstrije. Naloge na tem področju opredeljujejo kot »naloge pomoči« (org.

Assistenzeinstanz) in na njihovi osnovi v javnosti opravičujejo nakup določene opreme in sredstev (npr. helikopterjev SH-70 Black Hawk).

Največkrat posredujejo pri poplavah, snežnih plazovih, poledicah, požarih, pri oskrbi težko dostopnih krajev, iskanju pogrešanih oseb in celo v primeru večjih cestnih nesreč (<http://www.bmlv.gv.at>).

Na posebej ogroženih področjih oz. ob kriznih situacijah enote formirajo posebne reševalne skupine ali „dežurne time“, ki so v stanju stalne povišane pripravljenosti. Načrte za vsa delovanja enote izdelujejo same, koordinacija pa poteka preko deželnih vojaških poveljstev (Avstrija, 2005: 57).

Odgovornost za pomoč v primeru nesreč nosijo civilne strukture zveznih dežel in okrajev. Te morajo izvesti osnovne ukrepe, koordinirati nadaljnje delo in vzpostaviti optimalne pogoje za uspešno reševanje razmer.

Ko pride do naravne nesreče, predstavnik okrajne skupnosti (t.i. „referent za katastrofe“) za pomoč zaprosi Deželno vlado ali pa neposredno Deželno vojaško poveljstvo. To se glede na vrsto nesreče odloči za sodelovanje različnih vrst enot, kot so: letalske sile (transport, iskanje,...), lavinski vodi, inženirske enote, sanitetne enote, RKB sile, enote zvez, transportna sredstva ali specialisti (potapljači, gorski vodniki,...) (Oberlechner, 2004: 43).

Pomoč AZV pri odpravljanju posledic naravnih nesreč lahko zahtevajo tudi odgovorni zvezni, deželni in občinski organi (npr. ministrstva, deželne vlade, občinski svet). Prošnja za pomoč mora vsebovati namen, predvidene posledice in predviden čas izvajanja pomoči. O vrsti, številu in potrebni opremi vojaških enot potem odločajo pristojni poveljniki (poveljnik VTP, poveljnik poveljstva sil...). Vedno morajo pri odločitvi upoštevati lokacijo, namen, sestavo, usposobljenost in opremo enote (<http://www.bmlv.gv.at/miliz/milizinfo/artikel.php?id=124>).

Nekatere enote (npr. inženirske) celo spreminjajo formacijo in predvsem sredstva (pontonski mostovi) tako, da lahko uspešno sodelujejo v teh nalogah. Zaradi pogostosti izvajanja reševalnih nalog se stalno popolnjuje in modernizira tudi oprema.

Tako so jeseni 2006 vse reševalne ekipe in gorske enote AZV dobile novo osnovno alpinistično opremo (vrvi, plezalni pasovi, ...). Poleg omenjenih enot so bile s to opremo popolnjene tudi enote RKBO, zračno premične enote in vojaške šole ter centri za usposabljanje (Wurth, 2006: 324).

Kot je bilo že omenjeno, se enote specializirajo za izvajanje nalog zaščite in reševanja v primeru nesreč, najbolj pogostih v okolici lokacije namestitve oz. za izvajanje namenskih nalog, vezanih na vojaški rod.

Primer nalog in delovanja 1. inženirskega bataljona AZV iz Beljaka (Pioniere 2005: 3-4):

- Bataljon je usposobljen nuditi pomoč v primeru naravnih katastrof in nesreč kot so velike snežne padavine, snežni in zemeljski plazovi, poplave, potresi. Rešuje ljudi, živali, dobrine, opremo ob vsakem času in na vsaki lokaciji.
- Po štirih mesecih usposabljanja so vojaki bataljona usposobljeni opravljati tudi naloge pri nadzoru meje. To nalogo opravlja ena od enot tri mesece na leto, potem jo zamenja druga.
- Značilnost je, da je ena od enot v stalni pripravljenosti ter s pripadniki in opremo nudi pomoč, zatočišče, pribežališče itd.

5.1.3 Varovanje državne meje

Kljub vstopu Madžarske in Slovaške v EU, Avstrija še vedno izvaja varovanje svojih državnih meja v sodelovanju Avstrijske zvezne vojske (AZV), carine in žandarmarije. Okrepljen nadzor državne meje, pri katerem sodeluje tudi AZV, se izvaja na več kot 450 km in poleg območja Gradiščanske (meja z Madžarsko) obsega tudi območje Spodnje Avstrije (meja s Slovaško). AZV naloge opravlja tudi z vojaki naborniki, ki v okviru 2. faze usposabljanja po 5. mesecu služenja vojaškega roka do 45 dni preživijo na opravljanju nalog varovanja in zaščite meje. Za te naloge je na razpolago 1540 vojakov na služenju vojaškega roka.

Pri nadzoru državne meje sicer sodeluje 2084 pripadnikov AZV ter 3222 pripadnikov žandarmarije. Ta aktivnost poteka vse od leta 1990, ko se je masovno povečalo število ilegalnih prehodov oseb preko meje in s tem posledično tudi organiziran kriminal. Za

aktivnosti varovanja državne meje država od leta 2002 v enem letu namenja sredstva v višini 40 do 50 milijonov EUR (Cabanac, 2005: 37).

Ministrstvo za notranje zadeve usklajuje in koordinira nadzor državne meje preko deželnih varnostnih direktij Gradiščanska in Spodnja Avstrija. Načrtovanje ukrepov in razdeljevanje nalog nadzora državne meje na lokalnem nivoju opravlja okrajni glavar, ki usklajuje aktivnosti varnostnih organov in oboroženih sil.

V ministrstvu za obrambo vodi uporabo oboroženih sil kot pomoč varnostnim silam posebni sektor (do 1. julija 2002 oz. pred reorganizacijo vodstvene strukture je to bil operacijski sektor). Koordinacija izvajanja ukrepov oboroženih sil z varnostnimi silami poteka preko posebno ustanovljenega štaba (Cabanac, 2005: 38).

Pripadniki AZV nimajo pristojnosti izvajanja kontrole neposredno na mejnih prehodih niti pri postopkih pridobivanja azila za tujce. Pri intervencijah na območjih v bližine meje pa imajo pripadniki Avstrijske vojske enake pristojnosti kot pripadniki varnostnih sil: zaustavljanja in kontrole oseb ter osebne pregleda in priprtja oseb, ki so ilegalno prestopile mejo. Osebe, ki jih priprejo, so dolžni predati varnostnim organom v nadaljnjo obravnavo (Cabanac, 2005: 38).

Naloga varovanja državnih meja naj bi Avstrija izvajala vse do leta 2007, ko bosta Slovaška in Madžarska prevzeli nadzor zunanje meje EU.

Število ilegalnih prestopov meje v obdobju od leta 1999 do 2004 je prikazano v spodnji tabeli.

Tabela 5.1: Število ilegalnih prestopov avstrijske državne meje

Leto	Število ilegalnih prestopov
1999	5155
2000	6143
2001	10898
2002	10516
2003	7236
2004	5479

Vir: <http://www.bmlv.gv.at>

5.1.4 Notranje naloge v letu 2006

V letu 2005 so pripadniki AZV opravili skupno preko 500.000 delovnih ur pri odpravljanju posledic naravnih nesreč in zagotavljanja pomoči. Zračne sile so prepeljale preko 5.600 oseb, 680 ton tovora in 134.000 litrov vode za gašenje gozdnih požarov (<http://www.bmlv.gv.at>).

Pri odpravljanju posledic prekomernih snežnih padavin na koncu leta 2005 in na začetku 2006 je sodelovalo 400 pripadnikov AZV, ki so delovali v deželah Spodnja Avstrija, Koroška, Salzburg, Zgornja Avstrija in Tirolska.

V letu 2006 je bilo več kot 18.300 vojakinj in vojakov AZV v stalni pripravljenosti za izvajanje nalog pomoči ob naravnih in drugih nesrečah na območju Avstrije. Odpravljali so posledice poplav, pomagali pri evakuaciji ponesrečencev, odstranjevali sneg in odpravljali posledice snežnih in zemeljskih plazov. Izvajali so tudi iskanje izgubljenih oseb ter gasili gozdne požare.

Do konca leta 2006 je bilo opravljenih 255.000 delovnih ur pri izvajanju nalog pomoči in odpravljanja posledic naravnih nesreč (<http://www.bmlv.gv.at>).

Zračne sile so prepeljale več kot 1.300 oseb in 4.680 ton tovora. Program Avstrijske vojske »Varovanje in pomoč« (or. Schutz und Hilfe) kot zaščita in varovanje prebivalcev Avstrije bo tudi v prihodnosti med najpomembnejšimi notranjimi nalogami AZV. Tudi reforme v prihodnosti zagotavljajo stalno pripravljenost najmanj 14.000 vojakov.

Prve naloge pomoči je AZV začela izvajati že na začetku lanskega leta, ko so na območju zveznih dežel Zgornja Avstrija, Spodnja Avstrija, Štajerska, Koroška, Salzburg in Tirolska zapadle ogromne količine snega, ki so poškodovale številne strehe in objekte. Tedaj je 15.000 pripadnikov AZV opravilo 154.000 delovnih ur. Uporabljeno je bilo različno orodje, od snežnih lopat do lahkih pionirskih strojev in težkih transportnih vozil. Zračne sile so s transportnimi helikopterji S-70 Black Hawk izvedle številne prevoze in Transporte. Najbolj dramatične razmere so bile pri preprečevanju poplav v mesecu aprilu v Spodnji Avstriji. Več kot 750 vojakov je pomagalo prebivalstvu, helikopterji Black Hawk pa so prepeljali več kot 4.500 ton materiala (<http://www.bmlv.gv.at>).

V zadnjih desetih letih je skupno več kot 66.000 pripadnikov AZV sodelovalo pri naravnih nesrečah. V tem času so opravili skupno 1.640.451 delovnih ur (<http://www.bmlv.gv.at>).

5.2 NALOGE SLOVENSKE VOJSKE V DOMOVINI

5.2.1 Zakonska osnova

Nova slovenska vojaška doktrina iz leta 2006 v tem kontekstu tovrstne naloge opredeljuje kot podporno delovanje.

Podporno delovanje Slovenske vojske je namenjeno uporabi njenih zmogljivosti na različnih področjih v miru in vojni, ko obseg aktivnosti presega obstoječe civilne zmogljivosti ali ko je potrebna njihova dopolnitev.

Podporno delovanje Slovenske vojske je usmerjeno v podporo sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter podporo drugim državnim organom in organizacijam pri zagotavljanju varnosti in blaginje državljanov Republike Slovenije. Slovenska vojska izvaja naslednje oblike podpornega delovanja: zaščita, reševanje in pomoč ob naravnih in drugih nesrečah, zagotovitev varnosti, boj proti terorizmu, iskanje in reševanje, evakuacija nevojaškega osebja, sodelovanje s civilnimi organizacijami in zaščita kritične infrastrukture ter virov oskrbe (Vojaška doktrina, 2006: 83).

Slovenska vojska ima na osnovi raznih zakonov in predpisov različne obveznosti in dolžnosti v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Sodelovanje SV pri zaščiti in reševanju se odvija v okviru državnih načrtov zaščite in reševanja. Konkretno naloge SV pri zaščiti in reševanju pa so zelo natančno opredeljene s t.i. Ujmami oz. načrti delovanja SV pri zaščiti, reševanju in pomoči v primeru poplave, potresa, požara, nesreč v gorah, jedrskih nesreč, velikega snega in žleda, letalskih nesreč, železniških nesreč, nesreč na morju in na področju protibiološke ter protibakteriološke zaščite (skupaj 10 načrtov), ki jih je izdelal Generalštab, podrejena poveljstva in enote pa na tej podlagi izdelujejo svoje načrte. Načrti so se na najvišjem nivoju začeli izdelovati leta

1999 in se še izdelujejo. Skupna značilnost vseh naštetih načrtov je v predvidevanju usposabljanja za izvedbo nalog zaščite in reševanja kot elementa rednega usposabljanja vojaških enot. V tem smislu se je v zadnjih letih izvedlo več tovrstnih vaj (Prezelj, 2005: 325).

Doktrina zaščite in reševanja ter pomoči določa, da je vojsko in obrambna sredstva mogoče uporabiti za zaščito, reševanje in pomoč, če razpoložljive sile in sredstva ne zadoščajo za nujno pomoč in reševanje in če vojska ni nujno potrebna pri reševanju obrambnih nalog. Določa tudi, da poveljstva Slovenske vojske sodelujejo pri izdelavi državnih načrtov in pri usposabljanju za zaščito, reševanje in pomoč (Doktrina zaščite, reševanja in pomoči, 2000).

Vključevanje Slovenske vojske določa in opredeljuje tudi Srednjeročni obrambni program 2007 – 2012, ki v razvojnem cilju 16 navaja: »Z razvojno raziskovalnimi nalogami spodbujati nadaljnji razvoj sistema nacionalne varnosti v skladu s sodobnimi varnostnimi izzivi, s poudarkom na obrambnem sistemu in sistemu zaščite in reševanja pred naravnimi in drugimi nesrečami,...« (Srednjeročni obrambni program, 2006: 14).

O sodelovanju Slovenske vojske pri zaščiti in reševanju odloča vlada, v nujnih primerih pa minister za obrambo na predlog poveljnika Civilne zaščite oziroma načelnik Generalštaba Slovenske vojske po pooblastilu ministra za obrambo. Za odločanje o izvedbi nalog, za katere je potreben kratek odzivni čas, lahko odloča tudi poveljnik Poveljstva sil (angažiranje helikopterjev in posadk v primeru nesreč v gorah ter ob gašenju požarov).

Glavni cilj Slovenske vojske v primeru naravnih in drugih nesreč je seveda predvsem preprečevanje pojavov ter zmanjševanje posledic nesreč, ki prizadanejo pripadnike, objekte ali sredstva Slovenske vojske oziroma z drugimi besedami lastna zaščita, reševanje in pomoč, takoj za tem pa sledi pomoč drugim strukturam oziroma civilnem prebivalstvu v primeru nesreč glede na zahtevo pristojnih organov (Metul, 2005: 18).

Način in obseg sodelovanja Slovenske vojske v primeru naravnih in drugih nesreč bosta odvisna predvsem od naslednjih dejavnikov (Metul, 2005:21):

- izražene potrebe lokalnih in državnih oblasti ter Civilne zaščite in odločitve pristojnih organov o angažiranju Slovenske vojske,

- zmožnosti Slovenske vojske, da zagotovi izvedbo določenih nalog, tako v kadrovske, materialnem kot organizacijskem smislu,
- omejitev pri angažiranju, ki zagotavljajo potrebno varnost pripadnikov, objektov in sredstev Slovenske vojske,
- obsega izvajanja drugih zakonsko določenih nalog Slovenske vojske v času nesreče.

5.2.2 Dejansko stanje

Slovenska vojska glede na svojo organizacijo in opremljenost sodeluje v skladu z Zakonom o obrambi in Zakonom o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami pri zaščiti, reševanju in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah skupaj z drugimi silami za zaščito, reševanje in pomoč, kot so gasilci, Gorska reševalna služba, Civilna zaščita in podobno. Nekatere vojaške zmogljivosti so razvite prav z namenom učinkovite podpore in delovanja ob naravnih in drugih nesrečah (uporaba vojaškega letalstva za gašenje požarov v naravi, reševanje v gorah, inženirske zmogljivosti v montažnih mostovih, vojaška zdravstvena služba in podobno). Slovenska vojska s svojimi zmogljivostmi sodeluje tudi pri iskanju in reševanju iz zraka, na morju in na kopnem. Kot nova oblika delovanja pa je tudi sodelovanje pri evakuaciji slovenskih državljanov, ki bi bili lahko neposredno ogroženi v drugi državi. Slovenska vojska sodelovanje pri zaščiti, reševanju in pomoči načrtuje v posebnih načrtih uporabe pod skupnim nazivom UJMA, ki so izdelani za primer potresa, poplave in drugih naravnih nesreč.

Razvoj zmogljivosti v Slovenski vojski za izvajanje zaščite, reševanja in pomoči tudi v praksi predstavlja dopolnjevanje in ne podvajanje zmogljivosti na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. To v precejšnji meri omogoča prav dejstvo, da sta tako obrambni sistem kot sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v pristojnosti enega ministrstva.

Pred letom 1999 v Slovenski vojski praktično ni bilo načrtov za delovanje in ukrepanje v primeru različnih nesreč. Po ukazu ministra so bili v letih 1999 in 2000 izdelani načrti za delovanje v primeru naslednjih nesreč(t.i. UJME): poplave, potresi, požari, nesreče v gorah, jedrske nesreče, visok sneg in žled, železniške nesreče, letalske nesreče in nesreče

na morju. Vse enote Slovenske vojske so na osnovi ukazov, izdelanih na Generalštabu Slovenske vojske morale izdelati svoje lastne načrte in predvideti nujne ukrepe in aktivnosti, ne glede na kraj nastanka posamezne morebitne nesreče.

Načrti so se po potrebah dopolnjevali in popravljali (npr. ob reorganizacijah), zaradi aktualnosti mednarodnega terorizma pa je bilo leta 2001 potrebno izdelati še načrt ukrepov v primeru protibakterijske in biološke zaščite.

Sodelovanje Slovenske vojske v primeru naravnih in drugih nesreč je precej omejeno in čeprav so posamezne enote in pripadniki sodelovali ob nesrečah, kot so bile potres v Posočju 1998, poplave istega leta, plaz pod Mangartom in požar v Gorenju leta 2000, pa je bilo sodelovanje vojske večinoma vezano na zagotavljanje helikopterskih prevozov.

Tudi Prezelj ugotavlja, da je aplikacija sistemskih pravil v praksi občasno težavna. Prišlo je npr. do dogodkov, ko so bile nekatere občine zainteresirane za posredovanje SV, vendar štab CZ RS ni odobril, ker niso bila izrabljena vsa civilna sredstva. Pojavili so se tudi primeri očitne kršitev pravil za uporabo SV pri zaščiti, reševanju in pomoči (npr. čiščenje snega v zasebnem teniškem klubu) (Prezelj, 2005: 325).

Tako je edina stalna oblika vojaške pomoči pri nas v bistvu le reševanje ponesrečencev v gorah. V letih od 1999 do 2003 je bilo od 1275 akcij reševanja v gorah kar 502 izvedeni s pomočjo helikopterjev slovenske policije (378) ali vojske (124) (Metul, 2005: 37).

6 NAČRTOVANA REORGANIZACIJA IN NALOGE V PRIHODNOSTI

6.1 OBOROŽENE SILE AVSTRIJE – PROJEKT »ÖBH 2010«

Prejšnja reorganizacija se je pričela v prvi polovici leta 1998, ter naj bi predvidoma trajala do leta 2007. Cilj reorganizacije je bila moderna, visoko mobilna in sodobno opremljena vojska. Izvajala se je postopoma in v skladu s sprejetimi dokumenti. Ker pa ni bilo večjega praktičnega učinka, je septembra 2003 pričela z delom nova komisija za reformo AZV, imenovana »Bundesheer 2010«, ki je svoje delo končala junija 2004. Komisijo je sestavljalo 46 uglednih strokovnjakov z vojaškega, obrambnega in političnega področja in 2 strokovnjaka iz tujine (Nemčija, Švica), vodil pa jo je dr. Helmut Zilk .

Komisija je imela težko nalogo usklajevanja različnih družbenih skupin, saj so vse prejšnje skupine sestavljali le strokovnjaki z obrambnega področja, v tej pa so bili zastopani predstavniki politike, gospodarstva, znanosti, družbene skupnosti in vojske. Razdeljeni so bili v različne delovne skupine, kot npr. obrambna politika, ogrožanje, struktura nalog, operativne zmožnosti, socialni aspekti, skupni gospodarski aspekti in izboljšanje služenja v AZV (http://www.bmlv.gv.at/facts/bh_2010/index.shtml).

Za bolj učinkovito delo in rezultate, so opredelili sedem ciljev, ki so jih razdelili med pet strokovnih skupin (http://www.bmlv.gv.at/facts/bh_2010/index.shtml):

- Skupina »Osnove« je imela tri cilje (razvoj obrambne politike na osnovi politično-strateških dejstev, definiranje ogroženosti in izdelava koncepta strukture nalog).
- Skupina »Razvoj sil« je imela cilj operativne zmožnosti sistema v povezavi z vodenjem ter podporo.
- Skupina »Družba« je imela za cilj predstavitev socioloških in družbenopolitičnih vidikov.
- Skupina »Gospodarstvo« je imela za cilj predstavitev skupnih gospodarskih vidikov vključno z njihovo vlogo v CIMIC.
- Skupina »Delovni dan v AZV« je imela za cilj razviti koncepte za bolj atraktivno preživljanje dni v AZV.

Komisija je med septembrom 2003 in junijem 2004 imela 8 sestankov in opravila okoli 100.000 delovnih ur priprave zaključnega poročila. Na 8. zasedanju skupine za

reorganizacijo so 194 strani obsegajočo zaključno poročilo predstavili tudi javnosti. Od 46 članov komisije ga je podprlo 43, 3 so bili proti, 2 pa sta se vzdržala. Tako je junija 2004 dr. Zilk takratnemu obrambnemu ministru Platerju predal zaključno poročilo s predlaganimi ukrepi reorganizacije (http://www.bmlv.gv.at/facts/bh_2010/index.shtml).

6.1.1 Naloge v prihodnosti

Avstrijski obrambni minister je skupaj s predsedujočim Komisije za reforme AZV („Bundesheer 2010“) Helmutom Zilkom in poveljnikom generalštaba AZV Rolandom Ertlom v januarju 2006 predstavil osnovne spremembe, ki jih bo prinesla nova reforma AZV.

Po mnenju takratnega avstrijskega obrambnega ministra Güntherja Platterja prinaša nova reforma AZV Avstriji večjo varnost. Po njegovem bo vojska manjša, učinkovitejša in internacionalizirana.

Za naloge v državi naj bi bilo razpoložljivih 10.000 pripadnikov vojske. Te naloge naj bi bile zagotavljanje državne suverenosti na zemlji in v zraku, vojaška zaščita prebivalcev in njihovih življenjskih pravic ter tudi pomoč ob naravnih katastrofah (http://www.bmlv.gv.at/facts/bh_2010/index.shtml).

Po mnenju ministra je varnost Avstrije povezana s skupno evropsko varnostjo. AZV naj bi zaradi tega imela stalno možnost pošiljanja 1500 pripadnikov na naloge v tujino. Končni cilj je mednarodna enota moči brigade z do 3500 pripadniki, ki bi lahko tudi do enega leta delovala v tujini. Poklicni vojaki so boljša možnost za mednarodne naloge, ki naj bi zajemale preprečevanje konfliktov in krizno upravljanje predvsem v okviru nalog EU. K temu spadajo tudi humanitarne akcije in pomoč ob naravnih katastrofah.

Namesto šestih naj bi imeli le dve višji poveljstvi: poveljstvo sil naj bi tako vodilo naloge tako doma, kot v tujini, poveljstvo za podporo pa naj bi zagotavljalo logistično oskrbo celotne vojske.

Osnovne enote naj bi bile še vedno brigade. Iz obstoječih petih naj bi na novo prestrukturirali štiri popolnoma nove. Shema v prilogi B! Posebno pozornost bodo namenili kadrom, ki naj bi ga predstavljali poklicni vojaki, ki lahko kadarkoli kot uigran tim delujejo pri nalogah doma in v tujini.

Število bataljonov naj bi s 36 zmanjšali na 27 in s tem dosegli 95% popolnjenost (sedaj od 52 do 62%).

Vojaška teritorialna poveljstva naj bi ostala v vsaki zvezni deželi kot povezava vojske z deželami in prebivalstvom, izvajala pa naj bi predvsem koordinacijske naloge v primeru morebitnih katastrof. Sestava VTP naj bi se zmanjšala do 40%.

Zaradi zmanjševanja enot bo zaprtih in večinoma prodanih tudi precejšnje število vojašnic AZV (Avstrija, 2005: 26).

Prejšnji obrambni minister Günther Platter je 26. aprila 2006 na Dunaju predstavil potek izvajanja reform Avstrijske zvezne vojske (AZV). Izjavil je, da „kdor podpira zvezne reforme s fleksibilnostjo, tudi profitira“. Tako se vsem, ki so bili zaradi reorganizacije premeščeni, izplačujejo posebni dodatki, finančno pa se podpirajo tudi vsa potrebna prešolanja. Vsem tistim, ki so zaradi prerazporeditev prizadeti, se izplačuje tako imenovani „mobilni dodatek“, ki glede na oddaljenost delovnega mesta od prebivališča znaša med 75 do 150 evri na mesec. Ta dodatek se bo vsem izplačeval naslednjih pet let.

Eden od glavnih ciljev reorganizacije je tudi izenačiti razmerje med uslužbenci v enotah in drugih podpornih organizacijah. V enotah AZV je trenutno 9000 pripadnikov, vseh ostalih pa je 15.000. Vsak, ki se odloči za odhod v katero izmed enot, prejme posebno premijo v višini 1000 evrov.

Prav tako se izplačujejo premije za morebitna potrebna prešolanja, in sicer ob spremembi vojaških rodov 1000 evrov in ob spremembi vojaške smeri 800 evrov (<http://www.bmlv.gv.at/aktuell>).

6.1.2 Predvidena sestava Avstrijske zvezne vojske

Skupna moč vojske naj bi bila z 110.000 pripadnikov (ob prvem vpoklicu) prepolovljena na 55.000. Načrt bo posebej predstavljen vodilnim posameznih zveznih dežel.

Sedanje razmerje med pripadniki oskrbovalnih (podpornih) in bojnih enot naj bi bilo 15.000 pripadnikov oskrbe proti 9000. Kot eden izmed glavnih projektov reforme naj bi bilo v bodoče razmerje 1:1 (Avstrija, 2005: 26).

Povečal naj bi se tudi delež žensk v AZV, kjer aktivno vojaško službo v enotah opravlja 280 žensk. Že v letu 2005 je bilo v Avstriji organiziranih več „informativnih dni“, na katerih je interes za službovanje v vojski izkazalo novih 607 žensk.

Čeprav se plače v Avstriji med moškimi in ženskami razlikujejo za 16 do 30 %, pa so le te v AZV izenačene. V obrambnem resorju je sicer zaposlenih kar 3300 žensk. Karierna pot je omogočena vsem, tako je bila lani prva ženska povišana v čin polkovnice. Novost je tudi, da se ženske lahko vključijo v rezervno sestavo, za kar se je odločilo že 148 kandidatk.

Razlika je tudi med plačami nabornikov moškega in ženskega spola. Namreč vsaka ženska, ki se prostovoljno vključi v služenje vojaškega roka, se s tem že odloči za službo v vojski in tako kot nabornica že prejema plačo 824 evrov, kar je bistveno več kot naborniki moškega spola. Število prostovoljk za služenje vojaškega roka se je zato v lanskem letu povečalo za 4-krat! Tako bo za leto 2010 načrtovana podvojitev števila vojakinj lahko dosežena že dve leti prej.

AZV tako organizirana tako imenovane „Girl's Day“, na katerih se dekleta starosti med 10 in 16 let v vojašnicah po vsej Avstriji seznanjajo z vojaško službo in življenjem ter s potekom morebitne vojaške kariere (<http://www.bmlv.gv.at/aktuell>).

V Avstriji načrtujejo postopno profesionalizacijo vojske. Minister za obrambo je večkrat izjavil, da je splošna vojaška obveznost v Avstriji še vedno nujna, hkrati pa daje prednost kombinaciji profesionalnih vojakov in prostovoljnih pogodbenih vojakov. To v praksi prakticira že kar nekaj enot. Tako je npr. v celoti profesionalizirana 3. četa 25. lovskega bataljona (padalska četa oz. enota za delovanje iz zraka), podobno pa je tudi v 6. lovski brigadi, ki že ima profesionalni visokogorski vod. Tako naloge profesionalnih vojakov opravljajo specialisti, ki se jih ne da izuriti v kratkem vojaškem roku (Avstrija 2005: 28).

Minister je med drugim je tudi opozoril, da bo morebitna profesionalna vojska v prihodnosti bistveno dražja od sedanje naborniške.

6.1.3 Modernizacija opreme in oborožitve

Avstrijska vlada se je julija 2002 odločila, da bo vojaško letalo Euro-Fighter “Typhoon” naslednik letal Saab Draken J-35. Konec avgusta 2002 je proizvajalcu letal Euro-Fighter “Typhoon” sporočila spremembo števila naročenih letal (namesto 24 vojaških letal

načrtujejo nakup 18). Pogodba je bila najprej podpisana za letala serije Tranche 1, ker pa ni postala veljavna do avgusta 2003, bo po naknadni pogodbi Avstrija prejela letala serije Tranche 2. Vrednost avstrijskega naročila se ocenjuje na okoli 1,9 milijard evrov. Prva letala naj bi Avstrija prejela junija 2007, do leta 2009 pa naj ji bi bila predana vsa letala. V uporabi naj bi bila 30 do 40 let (<http://www.bmlv.gv.at/aktuell>).

Ker letala J-35 Draken niso mogla več zadovoljevati osnovnih ukrepov varovanja in nadzora avstrijskega zračnega prostora, projekt »Eurofighter« pa zamuja, je Avstrija od Švice za 4 leta najela 12 letal F-5E Tiger, ki bodo postopno zamenjavala Drakne, vse dokler ne bodo dobili Eurofighterjev. Letala Tiger so še vedno v švicarski lasti, označena pa so z avstrijskimi oznakami. Do 1. januarja 2005 je Avstrija prevzela 7 letal. Paket najema, ki bo stal 75 milijonov EUR, zajema najem 12 enosedežnih lovcev F-5E Tiger, šolanje pilotov, potrebno oborožitev in strelivo, potrebno dokumentacijo kakor tudi vso logistično zagotovitev (<http://www.bmlv.gv>).

Za leto 2006 je bilo načrtovano uvajanje precejšnjega števila nove opreme in vozil. Tako je bila opravljena zadolžitev okoli 16.000 novih kompletov bojnih uniform, ki naj bi bili med najboljšimi tudi v svetovnem merilu. Prav tako je bilo v enote poslano preko 29.000 kompletov športne opreme (oblačil). Enotam je bila izvršena tudi primopredaja 575 novih tovornih vozil in okoli 1000 rezervnih gum za nova vozila. Nadaljevalo se bo opremljanje AZV za humanitarne naloge in naloge v primeru naravnih nesreč. Tako bo izročenih 15 večnamenskih vozil in 13 naprav za zagotavljanje pitne vode (<http://www.bmlv.gv.at/aktuell>).

6.1.4 Bodoča vloga Avstrijske zvezne vojske

Avstrija in njena vojska bosta tudi v prihodnosti pomemben varnostnopolitični dejavnik v evropskem prostoru. Vloga in naloge AZV bodo prav gotovo povezane s politično opredelitvijo Avstrije, saj se vse večkrat javno omenja možnost ukinitve statusa nevtralne države in možnost vstopa v vojaško politično povezavo NATO.

Kljub temu pa je pričakovati nadaljnjo dejavnost avstrijske vojske na notranjih in zunanjih nalogah. Eden izmed primerov možnih bodočih nalog so tudi naloge, ki jih je AZV imela v prvi polovici leta 2006, ko je Avstrija kot predsedujoča EU gostila več pomembnih srečanj.

Takrat je AZV poleg stalnih opravljala tudi naslednje naloge (Cabanac, 2007: 42):

- podpora pri izvajanju transportov in namestitvenih zmogljivosti ter pomoč pri zagotavljanju informacijske tehnologije,
- podpora inženirskih enot pri dodatnem zavarovanju konferenčnih prostorov ter pomoč policiji pri zagotavljanju varnosti,
- varnostna pomoč s strani enot RKBO in priprava evakuacije pomembnih oseb,
- okrepljen nadzor in varovanje zračnega prostora.

Poleg nalog zagotavljanja stalne pripravljenosti AZV bodo druge naloge vezane predvsem na pomoč v primeru naravnih nesreč doma in v tujini (iskanje ponesrečencev ob potresih, priprava pitne vode, zračni transporti ogroženih turistov, pomoč ob plazovih, poplavih, vetrolomih in požarih). To je predvsem širok spekter nalog za vojaške specialiste, kar pa mora podpirati tudi organiziranost, vodenje in opremljanje AZV (Cabanac, 2007: 44).

Glede na mejno leto 2010, ko naj bi se zaključile glavne reforme, se morajo do takrat zagotoviti končne vojaške kapacitete AZV za vojaške sile EU. Upoštevati bo potrebno relevantne evropske institucije, kot sta EUMC (EU Military Committee – Vojaški odbor EU) in EDA (European Defence Agency – Evropska obrambna agencija) (Wosolsobe, 2006: 31).

Na razvoj AZV pa bodo v prihodnosti vplivali naslednji dejavniki (Wosolsobe, 2006: 37):

- povečanje števila operacij v okviru Evropske unije, kar obsega celoten spekter t.i. »Petersberških nalog«. Volja za sodelovanje pri izpolnjevanju teh nalog in s tem uresničevanje glavnih ciljev EU,
- aktivno sodelovanje v evropskih oborožitvenih projektih,
- intenzivno sodelovanje z evropskimi partnerji z namenom koordinacijskega sodelovanja multinacionalnih enot (kot npr. bojne skupine EU). Pri teh povezavah bo prioriteta na regionalnem povezovanju in sodelovanju s partnerji,
- prispevek k mednarodnim/multinacionalnim poveljniškim strukturam s ciljem doseganja ciljev,
- ključni faktor za razvoj AZV bodo grožnje in tveganja iz tujine.

6.2 OBOROŽENE SILE SLOVENIJE – DOLGOROČNI PROGRAM RAZVOJA IN OPREMLJANJA SLOVENSKE VOJSKE

6.2.1 Povzetek bodočih nalog

Podlaga za obrambno načrtovanje so usmeritve za organizacijo in izvajanje obrambe ter splošni dolgoročni program razvoja in opremljanja SV, ki jih določa Državni zbor Republike Slovenije. Pred razpravo v parlamentu predloge obravnava odbor za obrambo državnega zbora. Dolgoročne načrte razvoja in opremljanja SV ter letne načrte predlaga Vladi RS minister za obrambo. Generalštab SV pa v sodelovanju s pristojnimi organizacijskimi enotami MORS pripravlja predloge dolgoročnih in letnih načrtov razvoja in opremljanja SV.

Skladno s pristojnostmi, določenimi z Zakonom o obrambi, je minister za obrambo edini nosilec načrtovanja obrambnega sistema in je odgovoren za izdelavo celovitih načrtov razvoja obrambnega sistema. Skladno z metodologijo načrtovanja v MORS obstajajo tri načrtovalna obdobja: dolgoročno (10 in več let), srednjeročno (5 let) in letno (proračunsko).

Za načrtovanje sil je odgovoren Generalštab SV, ki izdeluje dolgoročne in srednjeročne načrte razvoja SV. Dolgoročni načrt se izdelava za obdobje daljše od deset let. Z njim načrtujejo dolgoročne podlage organizacije oboroženih sil, sistem poveljevanja in kontrole, opremo in oborožitev, kadre, logistično oskrbo ter stroške (Papler, 2002: 13-14).

Temeljne osnove in cilji preoblikovanja SV so (Papler, 2002: 16):

- vojska se mora organizirati in razviti za vojaško obrambo države in verodostojno partnerstvo v zavezništvu,
- vojska bo enotna, brez zvrsti, temeljila bo na rodovski zasnovi,
- struktura vojske mora biti primerljiva s strukturo kopenski vojsk razvitih industrijskih držav,
- vojaške enote se oblikujejo največ do brigadne ravni,
- težišče mora biti na razvoju, opremljanju in popolnevanju sil za posredovanje,
- pripravljenost je treba izboljšati z organizacijskimi in strukturnimi spremembami ter spremembami načina delovanja,

- krepiti je treba mirnodobni del vojske za delovanje v miru in kriznih razmerah v širšem strateškem oz. regionalnem okolju,
- obseg vojne sestave je treba zmanjšati glede na spremenjeno ogroženost in dejanske kadrovske in materialne zmožnosti za oblikovanje enot,
- struktura osebja se mora izboljšati s postopnim kadrovskim prestrukturiranjem,
- posodobiti je treba sistem poveljevanja in kontrole ter dopolniti razmejitev pristojnosti med strateško in operativno ravniyo poveljevanja in kontrole,
- posodobiti je treba sistem vojaške logistike.

Srednjeročni obrambni program 2007 – 2012 predvideva naslednje ključne zmogljivosti (Srednjeročni obrambni program, 2006):

- bataljon NRKBO do konca leta 2009,
- lahka bataljonska bojna skupina do konca leta 2009, ki se preoblikuje v srednjo bataljonsko bojno skupino do konca leta 2011,
- začetek vzpostavitve druge srednje bataljonske bojne skupine, ki bo končne operativne zmogljivosti dosegla do konca leta 2014.

6.2.2 Predvidena sestava

V skladu z Resolucijo o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske (Uradni list RS, št. 89/04), ki ureja razvoj Slovenske vojske do leta 2015 in sedanjim Srednjeročnim obrambnim programom 2007 – 2012 (Vlada RS št. 80300-1/2006/13 z dne, 30. 11. 2006), so kot premestljive sile in za uporabo v okviru skupne obrambe predvidene enote 10., 20. in 74. MOTB, 18. NRKBO, določene premestljive elemente oziroma podenote zagotavljajo 17. BVP, 670. poveljniško logistični bataljon, 14. inženirski bataljon, vojaško zdravstvena enota, 157. logistični bataljon, obveščevalno izvidniški bataljon, bataljon za zveze, bataljon za zračni transport oziroma bataljon zračne obrambe. Shema v prilogi D!

Za vsako od teh enot je tudi določeno v katerem letu mora doseči načrtovane kadrovske, tehnične in druge zmogljivosti vključno s sposobnostjo za uporabo v okviru skupne obrambe. Zagotavljanje tega dela vojaških zmogljivosti predstavlja eno od ključnih obveznosti države, ki jo je prevzela Republika Slovenija ob vstopu v Nato. Neizpolnjevanje teh obveznosti pomeni slabšanje načrtovanih zmogljivosti zavezništva za

izvajanje dogovorjenih nalog oziroma zmogljivosti, ki jih ne bi zagotovila Republika Slovenija, bi morala zagotoviti ena od drugih članic zaveznitva.

Glede na navedeno je posebnega pomena tudi načrtno kadrovsko popolnjevanje navedenih enot, katerega bistveni predpogoj je tudi ustrezen plačni sistem. Prednostno se popolnjujejo ključne enote. Tako je 10. MOTB popolnjen z okoli 680 pripadniki, končna zmogljivost je preko 800 pripadnikov. 20. MOTB je popolnjen z okoli 500 pripadniki, končna zmogljivost je preko 700 pripadnikov. 74. MOTB je popolnjen z okoli 380 pripadniki, končna zmogljivost je preko 800 pripadnikov, 18. NRKBO je popolnjen s 145 pripadniki, končna zmogljivost je preko 400 pripadnikov. Do leta 2006 je kadrovsko popolnjevanje stalne sestave Slovenske vojske, zlasti navedenih enot, po spremembi sistema popolnjevanja potekalo načrtno. V letu 2006 pa je bilo predvsem zaradi neustreznega plačnega sistema število odhodov iz vojske prvič večje od novih zaposlitev tako, da je število stalne sestave namesto povečanja za okoli 250 pripadnikov, ostalo na ravni, ki je bilo v začetku 2006 (Predlog zakona o službi v SV, 2007: 92)

6.2.3 Nova oprema in oborožitev

Na osnovi razvojnih programov in programov opremljanja SV bo SV predvidoma nadaljevala s procesom modernizacije opreme in oborožitve.

Poteka zaključna faza izbire in s tem tudi nakupa lahkega oklepnega vozila verzije 8x8. Na razpis MORS se je prijavilo nekaj podjetij s vojimi vozili (Steyr, Patria), izbrano pa je bilo vozilo Patria 8x8 in naj bi jih SV do leta 2012 kupila 125. Vozila bodo imela prioritetni namen sodelovanja pri mednarodnih operacijah! Opremljanje bataljonov s kolesnimi oklepnimi vozili naj bi bilo v celoti končano do konca leta 2013.

Trenutno v javnosti najbolj odmeven nakup SV, ki naj bi bil po mnogih ocenah prenačljen in neupravičen, je ROLE-2. Ta enota naj bi bila na osnovi SoPR v letu 2009 vzpostavljena za zagotavljanje zdravstvene zagotovitve prve bojne skupine.

Prav tako naj bi bili do konca leta 2010 nabavljeni senzorji za izvidovanje in nadzor. Do konca leta 2012 naj bi bile vzpostavljene zmogljivosti brezpilotnih letal za potrebe

izvidovanja in nadzora iz zraka. Do konca leta 2010 naj bi bile vzpostavljene zmogljivosti geografske informacijske podpore (GIS) za potrebe vojaške obveščevalne dejavnosti.

Do konca 2012 naj bi bila uvedena nova oborožitev in glavna oprema bataljona zračne obrambe za zagotovitev zračne obrambe prve bataljonske bojne skupine (Srednjeročni obrambni program, 2006).

V letu 2008 bo nabavljeno eno transportno letalo za taktični zračni transport z dosegom med 3.500 in 5.000 kilometri. Drugo transportno letalo bo nabavljeno po letu 2012. Namenjeni bosta predvsem zagotavljanju oskrbe in vzdržljivosti lastnih sil v operacijah, omejenemu premeščanju sil ter morebitni nujni evakuaciji moštva iz operacij oz. podpori v sistemu zaščite in reševanja.

Helikopterske enote naj bi modernizirali predvidoma po letu 2012, ko naj bi modernizirali srednje helikopterje. Predhodno naj bi bil kupljen dodatni šolski helikopter.

Predvidena je nabava osebnih in skupinskih sredstev za delovanje v pogojih slabe vidljivosti (nočne oz. termovizijske opazovalne in namerilne naprave, naprave za delovanje v nočnih pogojih), laserki daljinomeri in namerilne naprave ter sistemi za odkrivanje ostrostrelskega ognja (Srednjeročni obrambni program, 2006).

6.2.4 Slovenska vojska v slovenskem prostoru v prihodnosti

Po spremembi sistema popolnjevanja Slovenske vojske 2002 in ukinitvi služenja obveznega vojaškega roka v miru, se je razvilo prostovoljno služenje vojaškega roka (doslej ga je opravilo preko 600 državljanov), še vedno pa so ohranjene zakonske možnosti za uveljavitev celotnega sistema vojaške dolžnosti. S prehodom na poklicno vojsko se je kot nova oblika popolnjevanja uveljavila pogodbeni rezerva tako, da področje vojaškega izobraževanja in usposabljanja obsega tudi usposabljanje pogodbene oziroma obvezne rezervne sestave. V skladu z dolgoročnim programom razvoja in opremljanja Slovenske vojske se bo postopoma organizirala tudi strateška rezerva za popolnjevanje vojaške organizacije v zahtevnih varnostnih razmerah. Organiziranje in usposabljanje takšne rezerve bo povečalo možnosti za popolnitev vojne sestave, temeljni nosilec te aktivnosti pa bo Slovenska vojska. Širjenje obrambnih oziroma vojaških znanj ali posebnih znanj

pomembnih za vojaško službo, posredno pa tudi za vojaško obrambo v najširšem smislu, se izvaja tudi preko sodelovanja s podčastniško in častniško, veteransko in drugimi nevladnimi organizacijami, ki delujejo v javnem interesu na področju obrambe (103. člen Zakona o obrambi) (Predlog zakona o službi v SV, 2007: 67)

Osnovni cilj in prioriteta obrambne politike in s tem razvoja obrambnega sistema je zagotavljanje obrambne sposobnosti države v okviru kolektivne obrambe in kolektivne varnosti. Razvoj obrambnega sistema bo usmerjen tudi v krepitev večnacionalnega povezovanja in sodelovanja SV ter civilnih zmogljivosti v varnostnih povezavah. V okviru tega se bo skladno z obrambnimi viri in dodatnimi zmogljivostmi povečal obseg sodelovanja v vse bolj zahtevnih operacijah kriznega odzivanja. Povečale se bodo vojaške zmogljivosti za nadzor zračnega prostora ter za podporo sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. S postopnim preoblikovanjem civilne obrambe in razvojem kriznega upravljanja bo težišče priprav preusmerjeno od priprav na vojno v celostno, hitro in učinkovito ukrepanje ob pojavu kriz v nacionalnem in mednarodnem okolju in izboljšana sposobnost usklajenega in enotnega odzivanja države v okviru Nata in EU na krizne pojave v svetu (Srednjeročni obrambni program, 2006: 11).

Razvojni cilj št. 5 v Srednjeročnem obrambnem programu 2007-2012 omejuje sodelovanje SV v operacijah kriznega odzivanja na približni ravni do 8% sestave kopenske komponente brez enot obvezne rezerve. Premestljivih sil naj bi bilo, na podlagi tega načrta, do 40% kopenskih sil brez obvezne rezerve!

Z ReSDPRO je načrtovano zmanjšanje obsega SV do leta 2010 na skupno 14.000 pripadnikov, pri tem je predvideno postopno nadomeščanje pripadnikov obvezne rezervne sestave s pripadniki stalne sestave in pripadniki prostovoljne rezervne sestave. Leta 2012 bo SV popolnjena z 8.500 pripadniki stalne sestave in z do 5.500 pripadniki pogodbene rezerve (Srednjeročni obrambni program, 2006: 12).

Osnovna enota SV leta 2012 bo bataljon, ki naj bi jih SV takrat imela 19 (oz. bataljonu primerljivih enot – divizion, zdravstvena enota).

7 PRIMERJAVA ORGANIZIRANOSTI IN NALOG OBOROŽENIH SIL AVSTRIJE IN SLOVENIJE

7.1 PRIMERJAVA ORGANIZIRANOSTI OBOROŽENIH SIL AVSTRIJE IN SLOVENIJE

Zaradi zmanjšanja vojaških nevarnosti po koncu hladne vojne so postale oborožene sile razbremenjene nekaterih osnovnih vojaških dolžnosti. Posledično so postale bolj uporabne pri reševanju nekaterih nevojaških kriznih primerov. V tem smislu se, kot ugotavlja Kotnik, spreminja tudi ključna naloga oboroženih sil od vojaške zmage na bojišču v času pred hladno vojno, k odvratanju v hladni vojni in h kriznemu menedžmentu v »brezvojni družbi« (Prezelj, 2005: 97).

S stališča kriznega menedžmenta je najpomembnejše, da so se razširile naloge oboroženih sil (večfunkcionalnost oboroženih sil) in da so se spremenila civilno-vojaška razmerja v smeri večjega sodelovanja med civilnimi kriznimi organizacijami in vojsko (Prezelj, 2005: 96).

Primerjava Avstrijske zvezne vojske, vojske z določeno tradicijo⁸, ter Slovenske vojske, kot ene najmlajših vojska v Evropi, je precej težka in v določenih segmentih nerealna (nevtralna država in članica NATO), toda po mojem mnenju je smiselna predvsem zaradi strateške vloge, geografskega položaja obeh držav in zaradi zgodovinske povezanosti (glej poglavje 3).

Najbolj nazorno posamezne raznolikosti in odstopanja prikazuje tabela 7.1, iz katere je predvsem razviden tudi finančni vložek v oborožene sile posamezne države. Razvidno je, da Avstrija veliko več sredstev, kot gospodarsko bolj razvita država, nameni vojski kot osnovni instituciji državne varnosti in izvajalcu obrambe oz. zaščite državne nevtralnosti. Dejstvo je, da nevtralne države svojim oboroženim silam namenjajo veliko več sredstev, kar je razvidno predvsem iz postavke o stroških, ki jih ima država z enim vojakom, saj so v Avstriji skoraj 10-krat večji kot v Sloveniji. Tudi 4-krat večji obrambni proračun Avstriji omogoča boljšo opremljenost z oborožitvijo in materialnimi sredstvi (tabela 7.2) ter

---

⁸ Avstrijska vojaška akademija je bila ustanovljena leta 1752 in je ena najstarejših na svetu.

posledično tudi boljši standard pripadnikov oboroženih sil in nenazadnje tudi večji ugled v družbi.

Tabela 7.1: Primerjava splošnih podatkov Avstrija – Slovenija

VSEBINA	AVSTRIJA	SLOVENIJA
Splošni podatki		
- površina	83.850 km ²	20.251 km ²
- število prebivalcev	8,192.880 (2006)	1,964,036
- % BND za vojsko	0,71	1,66
- obrambni proračun	2.160 milijonov USD	500 milijonov USD
- ob. str. na preb.	264 USD	250 USD
- str. na vojaka	624.277 USD	68.021 USD
Narodnostna sestava	Avstrijci, narodnostne manjšine - Hrvati, Slovenci, Madžari	Slovenci, narodnostni manjšini – Italijani, Madžari
Zgodovina	1955 – 2. republika	1991 - osamosvojitve
Politični status	nevtralna, federalna republika	parlamentarna demokracija
Mednarodne organizacije	EU – 2000 PzM - 1994 OVSE	EU – 2005 PzM - 1994 NATO - 2004 OVSE
Ustavna ureditev	Zvezna republika	Republika
Upravitelj OS	Obrambno ministrstvo	Obrambno ministrstvo
Vrhovni poveljnik	Predsednik	Predsednik

Vir: <http://www8.janes.com>
The World Defence Almanac 2006: 96-98

V tabeli 7.2 so prikazani podatki o številčnosti in organiziranosti avstrijske in slovenske vojske. Obe sta v zadnjih letih bistveno zmanjšali svojo številčnost in z nizom reorganizacij zmanjšali število pripadnikov in tudi enot.

Za primer navajam podatke iz leta 1995 (Goričar, 1996: 63):

- Avstrija je takrat imela 51.500 pripadnikov oboroženih sil, od tega 20.000 do 30.000 nabornikov. Razpolagala je s 120.000 pripadniki rezervne sestave v 72-urni pripravljenosti in s popolno mobilizacijsko močjo 500.000 pripadnikov.
- V Sloveniji je bilo številčno stanje bistveno večje kot danes. Tedanja naborniška vojska je imela 10.000 pripadnikov, od tega 5.000 do 6.000 nabornikov, ki so

služili sedemmesečni vojaški rok. Slovenska vojska je imela tudi 46.000 pripadnikov rezervne sestave, in sicer relativno dobre usposobljenosti.

Po profesionalizaciji Slovenske vojske, ki se je začela leta 2002 in naj bi bila dokončno končana leta 2010, pa je prišlo do šokantnega zasuka v številčnosti oboroženih sil. Avstrija je na tem področju bistveno bolj previdna in kljub temu, da so mladi vse manj zainteresirani za služenje vojaškega roka ter da hitro raste število vloženih prošenj za civilno služenje vojaškega roka⁹, profesionalizacije ne predvideva pred letom 2010, kljub temu pa počasi svoje enote popolnjuje s profesionalci oz. pogodbenimi vojaki (četa na bataljon) (Avstrija, 2005: 37).

Tabela 7.2: Primerjava sil in sredstev AZV in SV

VOJAŠKE SILE	AVSTRIJA	SLOVENIJA
Skupno število pripadnikov	39.900	16.410
Stalna sestava	19.300	7.267
Rezerva	66.000 (v 72 urah) 990.000 (usposobljene)	8.143 (1639 pogodbene)
Naborniki	20.600	nima
Čas služenja	6 mesecev	/
KOPENSKA VOJSKA		
Pripadnikov	33.200 (17.200 nabornikov)	6.690
Poveljstvo	Poveljstvo sil	Poveljstvo sil
Število brigad	4	2
Število bataljonov	34	15
LETALSTVO		
Pripadnikov	6.700 (3.400 nabornikov)	530
MORNARICA		
Pripadnikov	0	47

Viri: <http://www8.janes.com>
The World Defence Almanac 2006: 96-98
The Military Balance 2006: 115

Razvidno je, da v obeh vojskah jedro oboroženih sil predstavlja kopenska vojska; v Avstriji je večji poudarek na zračnih silah, kar pa gre med drugim pripisati tudi dejstvu, da je v sestavi zračnih sil tudi protizračna obramba, kar predstavlja posebnost v evropskem prostoru. Ravno pri sredstvih zračnih sil pa je tudi največja razlika med opremljenostjo

⁹ Prošnje za civilno služenje: leta 1975 – 2095, leta 1993 - 13.000 (Goričar 1996: 43).

obeh vojska, ki se sicer pri enotah kopenske vojske kaže predvsem pri oklepni sredstvi (tanki, oklepni transporterji). Avstrija namreč namenja veliko več sredstev za modernizacijo in opremljanje, kar gre na račun boljšega ekonomskega stanja, med drugim pa tudi za razvit sistem tako imenovanega »off set« programa, preko katerega si Avstrijska vojska zagotovi večino svojih sredstev.

Do razlik med oboroženimi silami Slovenije in Avstrije prihaja tudi pri sami organizaciji in strukturi posameznih oboroženih sil. Iz poglavij 3.1.1 (Avstrija) in 3.2.1 (Slovenija) tega specialističnega dela so razvidne razlike pri zgodovinskem razvoju in oblikovanju oboroženih sil obeh držav. Današnja organizacija in struktura sta posledici vrste preoblikovanj oz. modernizacij, opravljenih v obeh oboroženih silah. Glavno vojaško poveljstvo v obeh državah je danes generalštab, neposredno podrejen ministrstvu za obrambo, čeprav je v AZV vloga samega generalštaba bistveno manjša kot pa v Sloveniji. Dejstvo leži v zgodovinski organiziranosti Oboroženih sil Avstrije, ko je bil generalštab organiziran kot tretji sektor obrambnega ministrstva.

V Sloveniji pa ima generalštab osnovno najvišjo vodstveno vlogo vse od formiranja prvih oboroženih sil. Neposredno pod njegovim poveljstvom sta danes poveljstvo sil in poveljstvo za doktrino, razvoj in usposabljanje (shema 3.3). V Sloveniji je vloga poveljstva sil ključna pri procesu vodenja in poveljevanja na operativni in taktični ravni ter ima neposredno podrejene vse enote SV. Generalštab SV po novi organizaciji nima nobene neposredno podrejene vojaške enote. Vojaška teritorialna poveljstva, kot edine regionalno organizirane in pristojne enote, pa so neposredno podrejene poveljstvu za podporo, ki je pod poveljstvom Poveljstva sil.

V AZV imajo Vojaška (deželna) poveljstva bistveno večjo vlogo in so neposredno podrejena Poveljstvu sil (shema 3.2). Leto ima poleg brigad (4) in bataljonov (2) neposredno podrejene še specialno enoto (lovci komandos), vojaško policijo, enote zračne podpore (letalski polk, poveljstvo za nadzor ZP in poveljstvo ZP) ter center za načrtovanje in center za mednarodno sodelovanje. Reduciranje poveljstev AZV med letoma 2002, ko jih je bilo 6 (poveljstvo kopenskih sil, poveljstvo letalskih sil, poveljstvo enot za mednarodno sodelovanje, poveljstvo specialnih sil, poveljstvo za podporo vodenja in poveljstvo za podporo delovanja) na tri v letu 2006 (poveljstvo sil, poveljstvo za podporo in poveljstvo za podporo vodenja) še ni dokončano oz. še poteka. To reduciranje predstavlja sodobnejšo organiziranost in učinkovitejši sistem vodenja oboroženih sil po vzoru držav članic NATO.

Do razlik med obema oboroženima silama prihaja tudi pri organizaciji vojaškega šolstva in izobraževanja. V Slovenski vojski je le to pod pristojnostjo Poveljstva za doktrino, razvoj in usposabljanje, ki je neposredno pod poveljstvom Generalštaba SV. Organizirano je v obliki šol (gorska šola, šola za tuje jezike, poveljniško štabna šola, šola za podčastnike,...). V AZV vojaško šolstvo spada pod ministrstvo za obrambo, tvorijo pa ga akademije (akademija deželne obrambe, terezijanska,...) in šole (lovska, RKB, artilerijska,...).

Osnovna vojaška enota v obeh vojskah so brigade bataljonske sestave, čeprav je AZV do nedavnega imela tudi polkovno organizirane enote (npr. polk zvez). Notranje sestave brigad so zelo različne in praktično narejene po obstoječih enotah (bataljonih). Tako se slovenski brigadi po sestavi enot zelo razlikujeta, saj ima 72. brigada veliko več podpornih enot kot pa 1. brigada. V AZV pa prihaja do razlik v formacijah brigad predvsem zaradi vezanosti na geografsko lokacijo posameznih enot, saj so brigadne enote v glavnem vezane na regionalno lociranost poveljstva brigade. Tako ima npr. 7. lovska brigada iz Celovca v svoji sestavi bataljone z Avstrijske Koroške in deloma Avstrijske Štajerske, dočim pa ima npr. 4. oklepno-grenadirski svoje enote razporejene na ozemlju dežele Zgornja Avstrija.

Avstrija ima preko deželnih vojaških poveljstev organizirano aktivno usposabljanje in urjenje rezervne sestave, katere delež je glede na število prebivalcev bistveno večji kot v Sloveniji, ki je v zadnjem obdobju na tem področju kar nekoliko zastala, saj aktivno usposablja le pogodbeno rezervo, delež ostale rezerve pa je nizek in le ta v zadnjem obdobju večinoma ni bila klicana na urjenja oz. usposabljanja. Tudi delež t.i. vojakov prostovoljcev je v Sloveniji zelo nizek in tudi na račun tega je vojaška usposobljenost slovenskega prebivalstva v zadnjem obdobju slabša kot v sosednji Avstriji, ki kljub temu, da je zanimanje za služenje vojaškega roka manjše, še vedno usposablja kontingent okoli 20.000 nabornikov.

7.2 PRIMERJAVA SODELOVANJA PRI NALOGAH V TUJINI

Ob petdesetletnici EU in štiri leta po referendumu o članstvu v EU in NATO ugotavljamo, da sta obe organizaciji svoja prizadevanja za mednarodni mir vpeli v mednarodne mandate ZN, da stopata na mednarodna krizna žarišča v posebnem sosledu in da si v teh žariščih delita delo (Jelušič, 2007: 8).

V zgodovini EU je prenos obrambne suverenosti na skupno dogovorjene norme in institucije novost. Področje obrambe je bilo namreč skladno z ustanovnimi akti EU prepuščeno državam članicam v samostojno urejanje. Ustanovitev Evropske obrambne agencije (EDA) leta 2004 kot agencije za skupno oblikovanje politike vojaških nabav in razvoja vojaške opreme je del novega procesa obrambnega poenotenja. Oblikovanje evropskih obrambnih sil pa štejemo za drugi del tega poenotenja (Jelušič, 2007: 8).

Pri primerjavi področja sodelovanja pri nalogah v tujini prihaja v praksi do nekaterih razlik. Vloga Avstrije v mednarodnem prostoru je tradicionalna in vezana na naloge pod okriljem OZN, OVSE, v zadnjem času tudi EU ter celo NATO preko programa PzM (Kosovo). Avstrija že v osnovnem državotvornem dokumentu, ki temelji na statusu nevtralnosti, dopušča možnost sodelovanja na mednarodnih mirovnih operacijah. Avstrijska vojska si je ogromno praktičnih izkušenj pridobila pod okriljem mednarodnih operacij OZN in jih v svojih vadbenih centrih prenaša tudi na druge (Tudi prvi slovenski mednarodni kontingenti so se urili v Avstriji!).

V Avstriji je bistvena tudi vključenost pripadnikov rezervne sestave, ki na podlagi posebnih pogodb lahko opravljajo naloge tudi pri operacijah v tujini, kar je posebej opisano v četrtem poglavju te naloge.

Avstrijska vojska opravlja poleg opazovalnih nalog in nalog podpore v tujini vse več aktivnosti tudi pri odpravljanju posledic naravnih nesreč. Tako so bili v zadnjem obdobju prisotni tudi pri odpravljanju posledic cunamijev. Opremljenost, specializiranost ter znanje pripadnikov AZV seveda to tudi pospešuje.

Slovenska vojska je v šestem letu svojega delovanja prvič sprejela tudi izzive mednarodnega okolja in prvič sodelovala na operaciji v tujini, in sicer pod okriljem OVSE. Prva operacija pod okriljem OZN pa je bila izvedena skupaj s pripadniki AZV v sklopu mešanega kontingenta na Cipru. Avstrija je takrat velikodušno priskočila na pomoč s svojimi praktičnimi izkušnjami.

Prioriteta Slovenije so kmalu postala balkanska žarišča, kamor je usmerila svoj interes, kar gotovo pogojuje zgodovinska povezanost s tem območjem.

Z vstopom v NATO pa se je bistveno povečala vloga Slovenije na mednarodnih kriznih žariščih, saj je v sklopu obveznosti do NATO morala prispevati tudi svoje pripadnike, in sicer tudi na najbolj krizna žarišča, kot sta npr. Irak in Afganistan. Slovenija na tovrstne

naloge pošilja v glavnem specializirane in pehotne enote, prelomnica pa je letošnje delovanje 10. motoriziranega bataljona na Kosovu.

Glede na številčno stanje Slovenske vojske in na udeležbo pri mednarodnih misijah pa se Slovenija vse bolj približuje kriznim 13% od skupnega števila pripadnikov stalne sestave v tujini kot skrajne meje, načrtovane v programih opremljanja in razvoja.

Primerjava zgodovine sodelovanja pri mednarodnih operacijah je ravidna iz spodnje tabele:

Tabela 7.3: Primerjava nalog AZV in SV v tujini

VSEBINA	AVSTRIJA	SLOVENIJA
Pravna podlaga	Ustava, Zakon o obrambi	Zakon o obrambi, Sklepi Vlade
Prva mednarodna misija	1960	1997
Število vseh misij	23	15
Trenutne misije	14	6
Pripadnikov	1272	747
Misija z največ pripadniki	KFOR (574)	KFOR (600)
Geografska razporeditve	Evropa, Azija, Afrika	Evropa, Azija
Evropa	Hrvaška, BiH, Kosovo, Ciper, Gruzija	BiH, Kosovo
Bližnji Vzhod	Libanon, Sirija	Irak, Libanon, Sirija
Azija	Afganistan, Nepal	Afganistan
Afrika	Zahodna sahara, Zahodna Afrika, Etiopija	/
Prioriteta	Balkan, Bližnji vzhod	Balkan
Vseh pripadnikov skupaj (do 2007)	okoli 60.000	2225
Izvajalci	stalna sestava, rezervisti	stalna sestava

Viri : <http://www8.janes.com>

<http://www.bmlv.gv.at/ausle/missionen/mission.shtml>

<http://slovenskavojska.si/poklicna/misije/index.htm>

Posebnost predstavlja oblikovanje in delovanje večnacionalnih enot. Največja ovira je običajno vezana na jezikovne razlike, tako da se v večini primerov kot uradni jezik za komuniciranje in poveljevanje uporablja angleščina ali pa tudi jezik vodilne države. Dr. Jelušičeva meni, da težave povzročajo razlike v organizacijskih kulturah vojsk različnih držav, razlike v osebnih prejemkih, razlike v opremi in oborožitvi, različni disciplinski

ukrepi, ureditev preživljanja prostega časa, prehranjevalne navade in kultura pitja, celo kultura medsebojnega druženja (Jelušič, 2007: 8).

7.3 PRIMERJAVA IZVAJANJA NALOG NA NOTRANJEM PODROČJU

Posamezne države imajo specifično vlogo na področju opravljanja notranje vojaških nalog. V bistvu ne moremo več govoriti o klasičnih vojaških nalogah, saj so pri vseh treh obravnavanih državah v bistvu vezane na klasične notranje naloge in na pomoč pri izvedbi ukrepov zaščite in reševanja.

Razlike nastopajo predvsem v tradiciji pomoči vojske pri teh nalogah. Tukaj prihaja do temeljnih razlik:

Avstrija ima te naloge opredeljene v ključnem državnem dokumentu – Ustavi že vse od formiranja 2. avstrijske republike leta 1955. Te so vezane tudi na pogoje, ki jih je sprejela s statusom nevtralnosti, zato je delovanje vojske omejeno na državno ozemlje. Nekatere naloge so kljub vsemu nekoliko zastarele in bodo najverjetneje v kratkem tudi ukinjene (npr. varovanje meja), dočim pa bo vloga Avstrijske vojske prav gotovo ostala zelo močna v sistemu zaščite in reševanja, predvsem pri pomoči ob naravnih in drugih nesrečah, ki so na ozemlju Avstrije zelo pogoste (poplave, snežni in zemeljski plazovi). Specifika Avstrije je program »Schutz und Hilfe« (Zaščita in pomoč) začel leta 1995, na osnovi katerega je Avstrijska vojska javno definirala svojo vlogo pri notranjih nalogah in predvsem izvajanje tovrstnih nalog močno približala javnosti, nenazadnje z močno medijsko podporo (takojšnje poročanje in obveščanje v vseh oblikah medijev).

Enostavnost odzivnosti vojske je v dejstvu, da je sistem zaščite in reševanja organiziran na deželnih ravneh in je tako prenos informacij na deželnem nivoju precej hitrejši, deželna vojaška poveljstva pa imajo tudi boljšo preglednost nad pripravljenostjo in opremljenostjo enot na svojem področju poveljevanja, pa čeprav morebiti te niti niso pod njihovim neposrednim poveljstvom.

Slovenija je svoji vojski izvajanje notranjih nalog opredelila v Zakonu o obrambi. Dejstvo je, da so se te od leta 1995 bolj malo spreminjale, edino presenečenje je bila možnost

vključitve Slovenske vojske v sistem zaščite in varovanja državne meje, ki pa so povezane s premikom tako imenovane »Schengenske meje« na južno slovensko mejo.

V dosedanjih primerih pomoči pri naravnih in drugih nesrečah pa se je izkazalo, da največ pomoči izvajajo zračne enote SV, ki opravljajo predvsem naloge transporta ljudi in materiala na kriznih žariščih.

Pripadniki Slovenske vojske so v preteklosti večkrat izrazili mnenje, da bi se lahko bolj vključili v pomoč pri zaščiti in reševanju, kar je bilo posebej evidentno v primeru potresa v Posočju leta 1998, kjer bi Vojska s svojo prisotnostjo lahko naredila veliko več.

Tudi javne ankete v več različnih medijih kažejo, da slovenska javnost pričakuje večjo vlogo naše vojske v primeru nesreč in katastrof.

Moje mnenje je, da bi se Slovenska vojska lahko v veliko primerih zgledovala po Avstrijski zvezni vojski in se aktivneje vključila v sistem zaščite in reševanja.

Bistvene razlike v izvajanju notranjih nalog so prikazane v spodnji tabeli:

Tabela 7.4: Primerjava vojaških notranjih nalog v Avstriji in Sloveniji

	AVSTRIJA	SLOVENIJA
Notranje vojaške naloge	DA	DA
Varovanje meja z vojsko	DA	NE
Sodelovanje pri zaščiti in reševanju	DA	DA
Stražarska služba	DA	DA
Specifične notranje naloge	iskanje pogrešanih	/
Pravna podlaga za izvajanje not. voj. nalog	Ustava, Zakon o obrambi	Zakon o obrambi

Vir: CIA – The World handbook, <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook>

7.4 PRIMERJAVA NAČRTOVANIH REORGANIZACIJ IN NALOG V PRIHODNOSTI

Proces reorganizacij je danes stalnica v vsaki sodobni armadi, saj je prizadel praktično vse evropske vojske, in sicer po padcu berlinskega zidu oz. s prenehanjem bipolarne politične delitve Evrope. Večina evropskih vojska je začela reducirati svoje oborožene sile in jih specializirati, v zadnjem času pa se njihova struktura in opremljenost prilagaja morebitnemu posredovanju na mednarodnih svetovnih žariščih tudi izven evropskega prostora. Največji izziv trenutno predstavljata afriška celina in Bližnji vzhod. Opravljanje tovrstnih nalog pa zahteva specifično usposobljenost in opremljenost, predvsem pa ustrezno premičnost in premestljivost.

Sodobne oborožene sile so izrazito dobro opremljene, organizirane, usposobljene ter predvsem logistično samostojne (po načelih premičnosti, premestljivosti, vzdržljivosti, zaščite sil, povezljivosti in združljivosti) in zahtevajo dobro podporo bojnega delovanja ter bojno podporo (Combat Support, Combat Service Support). Sestavljajo jih zavezniške sile (trajnejša organizacija) ali enote koalicije za opravljanje enkratne vojaške naloge. Države, z izjemo velikih, razvijajo le posamezne komponente ali specialnosti oboroženih sil. V Evropi (tudi z Nato Reaction Force) so težnje razvoja in združevanja zelo izrazite, imajo svojo tradicijo. Pa nastanku Nata se je na primer združila zračna obramba držav članic, sledile so posamezne mornariške povezave in združitve (Nizozemska, Belgija), sedaj se združujejo tudi večje kopenske enote (Lipič, 2003: 18).

Izvajanje reorganizacije je močno povezano s finančnimi načrti za potek le te. V določenih primerih so to posebna izredna načrtovana sredstva, v večini pa so vezana na redna finančna sredstva, namenjena delovanju vojske. Vsaka reorganizacija zahteva tudi dodatna finančna sredstva, zato v tabeli 7.5 navajam obrabne stroške obeh obravnavanih držav, predvsem pa bi rad opozoril na podatke v tabeli 7.6, v kateri primerjam % bruto družbenega produkta namenjenega vojski v posamezni državi. Kljub temu, da je v Sloveniji delež bistveno višji kot v Avstriji, pa zaradi gospodarske razvitosti države to tudi ne pomeni višjih sredstev (tabela 7.5).

Tabela 7.5: Primerjava obrambnih stroškov Avstrije in Slovenije

Obrambni stroški (milijon EUR)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Avstrija	1.720	1.800	1.810	1.810	1.980	2.060	2.140
Slovenija	327	333	370	406	453	496	532

Vir: <http://www8.janes.com>

Tabela 7.6: Primerjava % BDP za vojsko

% BDP za vojsko	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Avstrija	0,77	0,77	0,79	0,74	0,71	0,75	0,75
Slovenija	1,49	1,52	1,62	1,66	1,78	1,87	2,00

Vir: <http://www8.janes.com>

Preoblikovanje je lahko stalen proces (primer srednjeročnih in dolgoročnih načrtov razvoja in opremljanja v Sloveniji) ali pa enkratno načrtovanje kot primer avstrijske komisije za reforme »OBH 2010«. Primerjava je razvidna iz tabele 7.7!

Tabela 7.7: Preoblikovanje AZV in SV

VSEBINA	AVSTRIJA	SLOVENIJA
Pravna podlaga	Projekt OBH-2010	Splošni dolgoročni program razvoja in opremljanja Slovenske vojske Srednjeročni obrambni program 2007 – 2012
Začetek potekajočih reform	2005	2002 – profesionalizacija
Obdobje potekajočih reform	2005 - 2010	2002 - 2012
Bistvo reform	zmanjšanje sil in enot, počasna profesionalizacija	popolna kompatibilnost z NATO, modernizacija, nova struktura OS
Pripadnikov 2010 (načrtovano z rezervo)	55.000	14.000

Vir: : <http://www8.janes.com>

Naj kot zanimivost navedem trditev iz Doktrine vojaške obrambe iz leta 1995, ki se glasi: »Slovenska vojska je po organizacijski strukturi, opremljenosti in usposobljenosti

primerljiva in združljiva s sodobnimi vojskami na evropskem vojskovališču.« Ta navedba je bila že tedaj precej preveč samozavestna in če bi jo lahko podprli, potem nadaljnje reorganizacije sploh ne bi bile potrebne.

V prihodnosti se bodo najverjetneje klasične vojaške naloge vse bolj prepletale tudi z nalogami z drugih varnostnih področij, kar predvsem velja za policijske naloge. Vojaške sile bodo zaradi tega morale postati večfunkcionalne.

Haltiner v svoji razpravi o dilemah, povezanih z nastajajočo večfunkcionalnostjo oboroženih sil, ugotavlja, da bo v prihodnosti zaradi naraščajoče večfunkcionalnosti prišlo do izjemnih sprememb v strukturi oboroženih sil, ne izključuje pa možnosti, ki jo je napovedal švicarski sociolog Geser, da bo prišlo celo do oblikovanja tretje vrste policijsko-vojaške organizacije, ki združuje vojaške sposobnosti s fleksibilnostjo in hitro odzivnostjo policijske sile (Prezelj, 2005: 101).

Razlika med nami in nam primerljivimi državami je več kot očitna. Druge države so že imele svojo vojsko, ki jo je bilo potrebno zmanjšati, preoblikovati in modernizirati (Madžarska, Avstrija, Češka). V zadnjem desetletju je večina vojsk doživljala spremembe, ki so bile naravnane predvsem na nove oblike ogrožanja in nove varnostne izzive v okolju. Mi smo začeli Slovensko vojsko in njene posamezne elemente leta 1991 šele graditi na temeljih in tradiciji, ki jih je postavila teritorialna obramba za varnostne izzive zadnjega desetletja prejšnjega stoletja (Lipič, 2003: 27).

Opustitev služenja vojaškega roka je samo eden od korakov profesionalizacije SV. Nadaljevali bomo popolnjevanje s poklicnimi vojaki in pogodbeno rezervo. V projektu PROVOJ smo zapisali, da bo proces profesionalizacije trajal do leta 2010. Do takrat bomo poklicno opravljali svoje naloge, se modernizirali, kvalitetnejše usposabljali in postajali učinkovitejši (Lipič, 2003: 28).

8 ZAKLJUČEK

Čeprav je Slovenija od leta 2004 stalna članica NATO in EU, pa je še vedno samostojna država, ki je umeščena v srednje evropski in tudi vedno nemirni balkanski prostor. Nemalokrat se zdi, da se v celoti ne zavedamo nevarnosti, ki bi lahko vplivale na varnostno politično situacijo v naši državi. Ravno vojaško področje to v veliki meri potrjuje. Zdi se, da je bilo v preteklosti vse preveč dejanj, opravljenih brez treznega razmisleka in dolgoročnega načrtovanja, vse preveč pod vplivom političnih evforij. Tak primer je po mojem mnenju prehiter proces profesionalizacije Slovenske vojske, ki je le to pahnil v neko nedoločeno prehodno obdobje, obdobje iskanja svoje identitete v slovenskem in evropskem ter celo svetovnem prostoru. Tukaj se poraja vprašanje: Ali je dobro, če se država preveč zanaša na tujo vojaško pomoč (v našem primeru na NATO) in sama ne gradi svojih obrambnih resorjev in zmožnosti?

Moje mnenje je, da bi se v tem pogledu morali še vedno obnašati in prevsem razmišljati veliko bolj konzervativno oz. tradicionalno, kar se po moji oceni dogaja v sosednji Avstriji, ki se še vedno oklepa naborniškega sistema in ga načrtno počasi tudi prilagaja na spremembe (delna profesionalizacija in načrtno vključevanje žensk v vojsko).

Je res bistvo obstoja in delovanja vojske delovanje oz. posredovanje na tujih vojaških kriznih žariščih? Slovenska vojska bi se morala bistveno bolj orientirati na opravljanje nalog na ozemlju Slovenije, predvsem nalog zaščite in reševanja v mirnodobnem času. Tudi na tem področju bi se lahko zgledovali po Avstriji, ki ima to področje nalog tradicionalno dobro urejeno, predvsem pa na tem področju izvaja načrtno opremljanje in popolnjevanje tako s pripadniki kot tudi s sredstvi.

Na osnovi omenjenih ugotovitev in predvsem primerjalnih analiz v poglavju 7 lahko ugotovim, da so moje hipoteze, podane na začetku naloge, v celoti potrjene.

Zaključki in ugotovitve k podanim hipotezam so naslednje:

Prva hipoteza: Oborožene sile Avstrije in Slovenije so organizirane po modernih načelih, kar se nanaša na njihovo formacijo, zmogljivost izvajanja nalog in premestljivost ter so intenzivno aktivne v sistemu zagotavljanja mednarodne varnosti.

Hipotezo potrjujem z naslednjimi ugotovitvami:

- Avstrijska in Slovenska vojska imata strukturi, organizirani na brigadnih nivojih pod poveljstvom sil, kar omogoča primerno premestljivost.
- Osnovna vojaška enota v obeh vojskah je bataljon, kar je skladno z usmeritvami organiziranosti sodobnih oboroženih sil.
- Oborožitev in oprema sta sodobni (nekoliko prednjači Avstrijska vojska, predvsem pri oklepnih vozilih in letalskih silah) in enotam, predvsem pehotnim in motoriziranim, omogočajo uspešno delovanje na nacionalnem ozemlju in tudi na kriznih žariščih v tujini.
- Obe vojski sta tradicionalno prisotni na svetovnih kriznih žariščih, razlike nastopajo le pri tem, pod katerim vodstvom, saj Avstrija ni članica NATO in se neposredno udeležuje samo operacij v podporo miru pod okriljem OZN, OVSE in EU. V operacijah NATO sodeluje preko programa PzM ali posredno preko EU.
- Pri nalogah v tujini se trenutno nahaja 1270 pripadnikov AZV (3% celotne sestave) in 747 pripadnikov SV (9,7 % celotne sestave).

Druga hipoteza: Zmogljivosti za izvajanje notranjih nalog niso enake v obeh oboroženih silah. Razlike so vezane predvsem na opremljenost z ustreznimi materialnimi sredstvi in formacijo enot ter usposobljenostjo pripadnikov enot.

Hipotezo potrjujem z naslednjimi ugotovitvami:

- Avstrijska in Slovenska vojska se precej razlikujeta po načinih in številu sodelovanja pri notranjih nalogah na nacionalnem ozemlju, saj Avstrija te naloge v praksi izvaja v veliko večji meri.
- Notranje naloge imata obe državi (in s tem tudi vojski) opredeljene v osnovnih državnih dokumentih.
- Avstrijska vojska je stalno prisotna pri nalogah notranje varnosti, ki poleg vključitve v sistem zaščite in reševanja zajemajo udeležbo pri odpravi posledic naravnih in drugih nesreč, iskanju pogrešanih, varovanju meja in občasna pomoč policijskim enotam (npr. ob večjih prireditvah na ozemlju Avstrije – srečanje članic EU ipd.).
- Avstrijska vojska je za opravljenje notranjih nalog dobro materialno opremljena in tudi kadrovske popolnena. Sistem pa omogoča tudi aktiviranje specialistov iz

rezervne sestave. Opremljanje za tovrstne naloge je načrtno in opredeljeno z načrti opremljanja in materialnega popolnjevanja.

Tretja hipoteza: Načrtovane reforme na obrambnem področju so načrtne in usmerjene k boljši učinkovitosti ter bodo obe vojski modernizirale in posodobile. V prihodnosti bosta obe vojski s svojo sestavo in načrtovanimi spremembami sposobni izvajati različne vrste nalog v mednarodnem prostoru.

Hipotezo potrjujem z naslednjimi ugotovitvami:

- Obe vojski reforme izvajata načrtno in dolgoročno. Do razlik prihaja samo pri obliki izvajanja reform, ki so opredeljene enkrat (Avstrija – projekt OBH 2010) ali v več dokumentih (dolgoročni in srednjeročni načrti opremljanja in razvoja – Slovenija), ki pa se dopolnjujejo ter so usklajeni, se pa delno prilagajajo aktualnemu varnostnopolitičnem stanju in ogroženosti.
- Reforme v obeh vojskah so usmerjene k prilagajanju vojska za izvajanje operacij in nalog na kriznih žariščih ter je temu prilagojen tudi načrt opremljanja (lahka oklepna kolesna vozila, sodobno pehotno orožje, sistemi za osebno zaščito).
- Obe vojski se zavedata problemov oddaljenosti izvajanja operacij in s tem problemov zračnih transportov tako ljudi kot orožja in opreme, predvsem pa kasnejše zmožnosti logistične oskrbe in morebitne evakuacije s kriznih žarišč. Zato vojski načrtno kupujeta transportna letala (Avstrija), ali pa to nameravajo storiti v prihodnosti kot eno izmed prednostnih nalog opremljanja vojske (Slovenija).
- Urjenje enot in njihovih posameznih pripadnikov je vse bolj usmerjeno na področje izvajanja nalog za podporo miru v različnih klimatskih in kulturnih razmerah.
- Slovenska vojska izvaja proces profesionalizacije kot osnove za kvalitetno opravljanje nalog v tujini, Avstrijska zvezna vojska pa kljub temu da popolne profesionalizacije ne predvideva pred letom 2010, na tovrstne naloge pošilja pripadnike stalne sestave kot tudi rezerviste, ki pa jih predhodno vsaj pol leta intenzivno pripravljajo. Nabornikov Avstrija ne pošilja na naloge v tujini!

Avstrija in Slovenija sta si v veliko segmentih podobni, kar velja tudi za njune oborožene sile. Izmenjava izkušenj in spoznanj bi lahko pomagala obema vojskama pri izvajanju nalog in aktivnosti, pa čeprav je trenutna politična usmeritev držav precej drugačna (nevtralnost Avstrije, članstvo v NATO Slovenije).

9 LITERATURA IN VIRI

1. članki v revijah oz. zbornikih

1. Bebler, Anton (2000): The Publics role and in the democratic control of the Armed Forces in Slovenia, *International security*. Univerza v Ljubljani
2. *Blue Helmet News* (2005) 1/05; Wien: Vereinigung Österreichischer Blauhelme
3. Bogensperger, Josef (2005): Der Katastrophenhilfszug Tamsweg; *Truppendienst* 6/2005. Wien: AV + Astoria Druckzentrum
4. Cabanac-Segur, Christian (2005): Der Assistenzeinsatz an der Ostgrenze. *ÖMZ* 5/2005. Wien: Bundesministerium für Landesverteidigung
5. Cabanc-Segur Christian (2007) Die österreichischen Streitkräfte: Entwicklung, Aufgaben, militärische Ziele, *Truppendienst* 295 1/2007. Wien: AV + Astoria Druckzentrum
6. Frank, R (2005): Zur Österreichischen Verteidigungspolitik. *ÖMZ* 6/2005. Wien: Bundesministerium für Landesverteidigung
7. Grizold, Anton (2004): Izzivi v razvoju nacionalne obrambe Slovenije. V: Mlinar, Zdravko (ur.): Demokratizacija, profesionalizacija in odpiranje v svet. *Teorija in praksa*, 41, 1-2, str. 448-458
8. Hauser Dr., Gunther (2005): Österreichs Sicherheitspolitik zwischen Neutralität und Solidarität. *Truppendienst* 3/2005. Wien: AV + Astoria Druckzentrum
9. Hessel, Friedrich (2005): Die Streitkräfteentwicklung des Bundesheeres der Zweiten Republik. *ÖMZ* 2/2005. Wien: Bundesministerium für Landesverteidigung

10. Höfler, Günter (2006): OPCON of Austrian Armed Forces in International Operations. *Truppendienst International 1/2006*. Wien: AV + Astoria Druckzentrum
11. Jelušič, Ljubica (2007): Obrambne sile združene Evrope. *Večer- Pogledi*, 04.april 2007, str. 8
12. Lipič, Ladislav (2003): O razvoju Slovenske vojske. *Bilten Slovenske vojske* december 2003-5/št. 2. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo
13. Malešič, Marjan (2002): Odnos javnosti do zveze NATO in Slovenske vojske. *Revija Obramba*, 34, 5, str. 10-13
14. Novinšek, Lovro (2005): Avstrijske izkušnje ob naravnih in drugih nesrečah. *Revija Slovenska vojska IX/3*, 14-15. Ljubljana
15. Oberlechner, Georg (2004): Katastrophenhilfskräfte des Österreichischen Bundesheeres. *Truppendienst 4/2004*. Wien: AV + Astoria Druckzentrum
16. Papler, Peter (2002): Analiza splošnega dolgoročnega programa razvoja in opremljanja Slovenske vojske. *Bilten Slovenske vojske* november 2002-4/št.2, 7-33. Ljubljana
17. Pavlica Kranjc, Milan (2006): Reorganizacija, optimizacija, racionalizacija. *Revija Podjetnik* maj 2007, 12. Ljubljana
18. Pengelly, Rupert (2006): Unlocking the Austrian defence matrix. *International Defence Review. Vol. 39*. Coulsdon : Jane's Information Group
19. Pliener, Horst (2005): Die Entwicklung der militärstrategischen Konzeption des österreichischen Bundesheeres von 1955 bis 2005. *ÖMZ 3/2005*. Wien: Bundesministerium für Landesverteidigung

20. Pöckl Mag., Christian (2005): Sicherheitspolizeilicher Assistenzeinsatz; Erfüllung polizeilicher Aufgaben. *Truppendienst 5/2005*. Wien: AV + Astoria Druckzentrum
21. Ruderstaller Mag., Günter (2005): Das Österreichische Bundesheer in Afghanistan. *Truppendienst 4/2005*. Wien: AV + Astoria Druckzentrum
22. Šteiner, Alojz (2002): Projektiranje preoblikovanja Slovenske vojske. *Bilten Slovenske vojske* maj 2002-4/št. 1. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo
23. *Truppendienst International 1/2006*; Wien: AV + Astoria Druckzentrum
24. *Truppendienst - Spezial 1/2005*; Wien: AV + Astoria Druckzentrum
25. Wosolsobe, Wolfgang (2006): Austria's Security and Defence Policy. *Truppendienst International 1/2006*. Wien: AV + Astoria Druckzentrum
26. Wurth, Dirk (2006): Mehr Sicherheit in allen Höhenlagen. *Truppendienst 4/2006*. Wien: AV + Astoria Druckzentrum

2. samostojne publikacije

27. *Avstrija - obveščevalna analiza* (2005), Vrhnika: PS SV
28. Department of Defense (2001): *Dictionary of Military and Associated Terms*. Washington: Department of Defense
29. *Doktrina zaščite, reševanja in pomoči* (2000). Ljubljana: Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje
30. Dupuy; Trevor N. (1993): *International military and defense encyclopedia*. US: Brassey's

31. Greindl, Günther (2006): *Multilateral Cooperation in Peace Support Operations*. Wien: Blue Helmet Forum
32. Goričar, Matjaž (1996): *Primerjalna analiza obrambnih sistemov Avstrije in Nemčije*, Diplomaska naloga, Ljubljana: FDV
33. Grizold, Anton (1999): *Evropska varnost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede
34. Grizold, Anton (1999a): *Obrambni sistem Republike Slovenije*. Ljubljana: MNZ – Visoka policijsko-varnostna šola
35. *ICH MACH MIT* (2005), Wien: BMLV
36. *In the Service of Peace* (2005), Wien: BMLV
37. Jelušič, Ljubica (1997): *Legitimnost sodobnega vojaštva*. Ljubljana: FDV
38. Jelušič, Ljubica (ur.) (2005): *Mirovne operacije in vloga Slovenije*. Ljubljana: FDV
39. Kladnik, Tomaž (2006): *Slovenska vojska v službi domovine*. Ljubljana: Defensor
40. *Kommando Internationale Einsätze – Handbuch* (2003), Wien: BMLV
41. Korošec, Tomo (2002): *Vojaški slovar – predelana in dopolnjena izdaja*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo
42. Koska, A.F. (1993): *Wehrhaftes Österreich – die militärische Landesverteidigung*. Wien: Wiener Verlag Hunberg
43. Kotnik – Dvojmoč, Igor (2002): *Preoblikovanje oboroženih sil sodobnih evropskih držav*, Ljubljana: Fakulteta za družbene vede
44. *LEKSIKON Cankarjeva založbe* (1998), Ljubljana: Cankarjeva založba

45. Malešič, Marjan (2002): *Nacionalna mednarodna varnost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede
46. Metul, Danilo (2005): *Vloga in naloge Slovenske vojske v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami*, Diplomsko delo, Ljubljana: FDV
47. *Peace Operations – Slovenian Armed Forces* (2005), Ljubljana: MORS
48. *Pioniere* (2005). Predstavitveno gradivo, Villach
49. Prezelj, Iztok (2005), *Nacionalni sistem kriznega menedžmenta*, Ljubljana: FDV
50. Prezelj, Iztok (2005a), *Nacionalna in mednarodna varnost*, Poljče: skripta PŠŠ
51. *SOLDAT 2005* (2005), Wien: BMLV
52. *THE MILITARY BALANCE 2005* (2005), London: The International Institute for Strategic Studies
53. *THE MILITARY BALANCE 2006* (2006), London: The International Institute for Strategic Studies
54. *THE WORLD DEFENCE ALMANAC 2006* (2006), London: Military Technology, MILTECH 1/2006
55. Vidergar, Aleksander (1999): *Primerjava oobrambnih sistemov Republike Avstrije in Republike Češke* – diplomsko delo, Ljubljana: FDV
56. *Vojaška doktrina* (2006). Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje
57. Žabkar, Anton (2003): *Marsova dediščina. Temelji vojaških ved 1. knjiga*, Ljubljana: FDV

3. internetni viri

58. BMLV – spletne strani ministrstva za obrambo Republike Avstrije. Dostopno na <http://www.bmlv.gv.at> (14. april 2007)
59. CIA The World Handbook – Austria. Dostopno na <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/au.html> (04. januar 2007)
60. CIA The World Handbook –Slovenia: Dostopno na <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/si.html> (04. januar 2007)
61. Jane's Sentinel Security Assessment. Dostopno na : <http://www8.janes.com> (09. april 2007)
62. Katastropheneinsatz. Dostopno na: <http://www.bmlv.gv.at/miliz/milizinfo/artikel.php?id=124> (14. april 2007)
63. Komisija za reforme “OBH 2010”. Dostopno na: http://www.bmlv.gv.at/facts/bh_2010/index.shtml (08. april 2007)
64. Operacije kriznega odzivanja. Dostopno na <http://slovenskavojska.si/poklicna/misije/index.htm> (05. april 2007)
65. Slovenska vojska. Dostopno na <http://slovenskavojska.si/.htm> (05. april 2007)
66. NATO Homepage: Dostopno na <http://nato.int> (04. januar 2007)
67. MORS - spletne strani ministrstva za obrambo Republike Slovenije: Dostopno na <http://www.mors.si> (05. april 2007)
68. Wehrgesetz 2001: Dostopno na http://www.bmlv.gv.at/gesetze/gesetzestexte.php?id_g=1&id_p=0 (06. april 2007)

4. dokumenti

69. Auslandseinsatzrecht, Bundesministerium für Landesverteidigung, Wien 25. 07. 2006
70. Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Ur.l. RS št. 44/2002
71. Predlog zakona o službi v Slovenski vojski, Generalni sekretariat vlade RS, Ljubljana 23.03.2007
72. Resolucija o strategiji nacionalne varnosti, Ur.l. RS št. 56/2001
73. Resolucija o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske, Uradni list RS, št. 89/04
74. Splošni dolgoročni program razvoja in opremljanja Slovenske vojske, Ur.l. RS št. 97/2001
75. Srednjeročni obrambni program 2007 – 2012, Vlada RS št. 80300-1/2006/13, Ljubljana 30. 11. 2006
76. Verfassungsrecht und Militärische Landesverteidigung, Bundesministerium für Landesverteidigung, Wien 01. 01. 2006
77. Wehrgesetz 2001 und Verordnungen, Bundesministerium für Landesverteidigung, Wien 25. 07. 2006
78. Zakon o obrambi, Ur.l. RS št. 82/1994, 44/1997, 87/1997, 13/1998, 33/2000, 87/2001, 47/2002
79. Zivildienstgesetz, Bundesministerium für Landesverteidigung, Wien 1986

10 PRILOGE

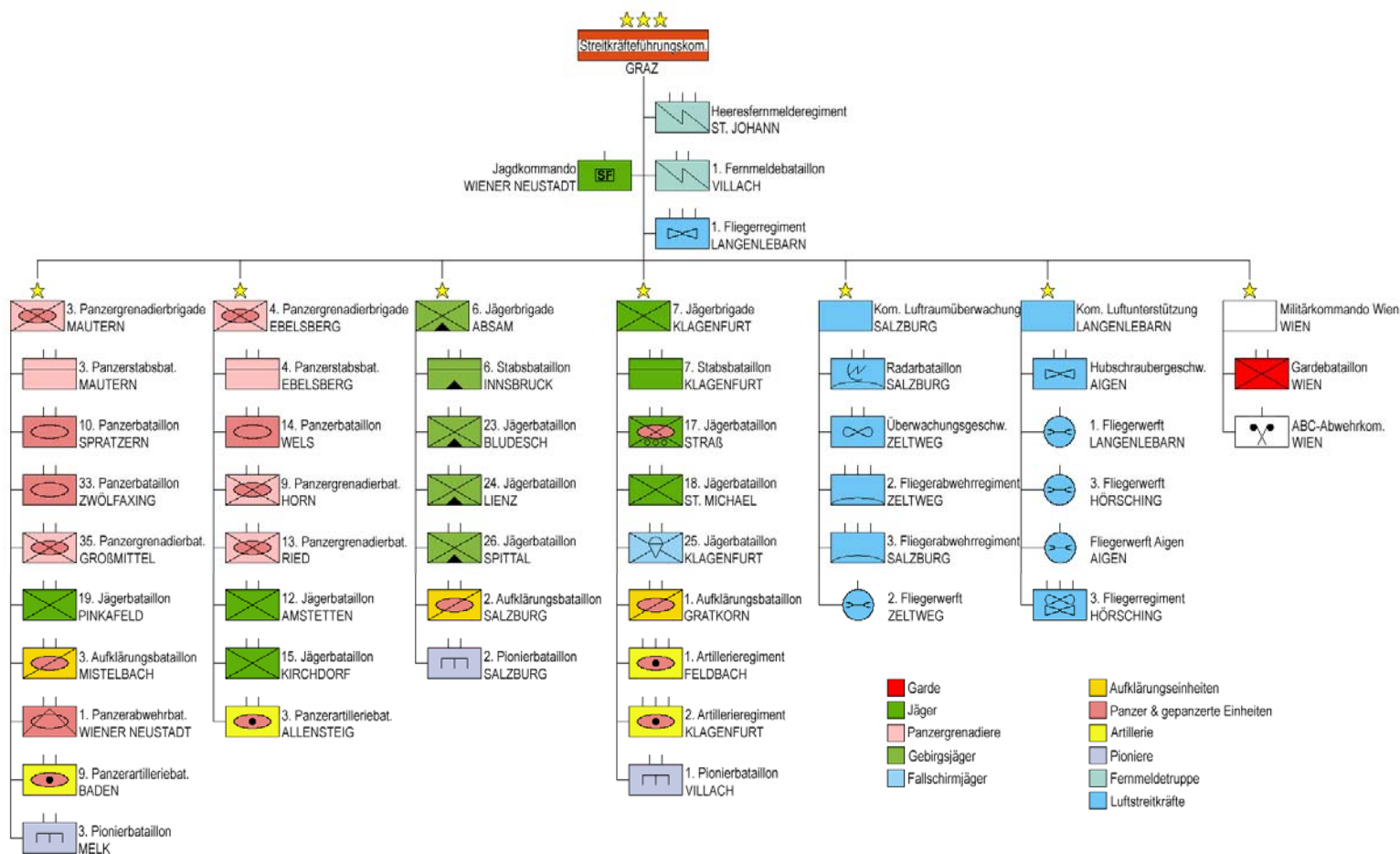
Priloga A: Formacija Avstrijske zvezne vojske 2006

Priloga B: Predvidena formacija Avstrijske zvezne vojske 2010

Priloga C: Struktura Slovenske vojske 2006

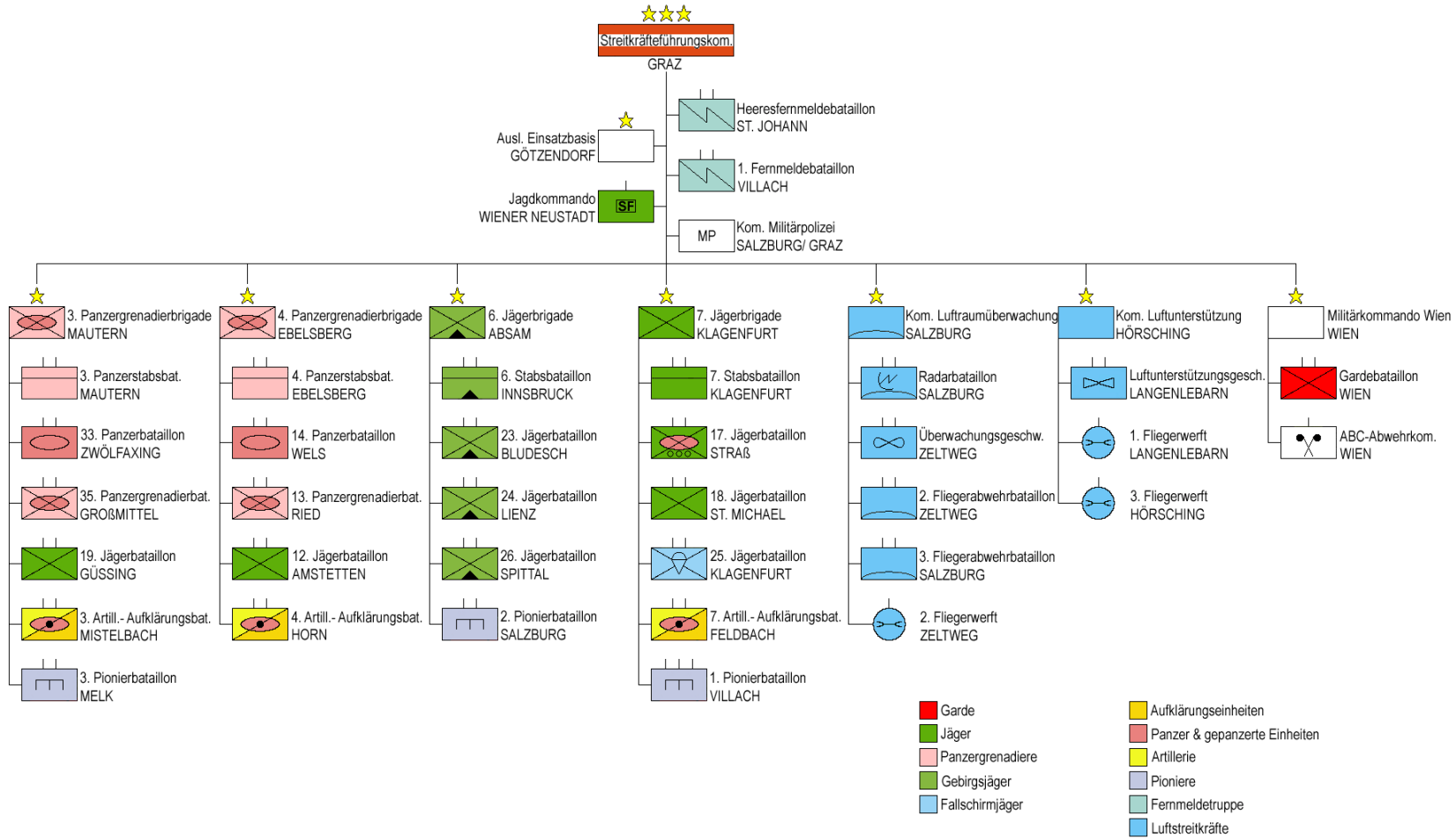
Priloga D: Predvidena struktura Slovenske vojske 2012

Priloga A: Formacija Avstrijske zvezne vojske 2006

Vir: http://de.wikipedia.org/wiki/%C3%96sterreichisches_Bundesheer

Priloga B: Predvidena formacija Avstrijske zvezne vojske 2010

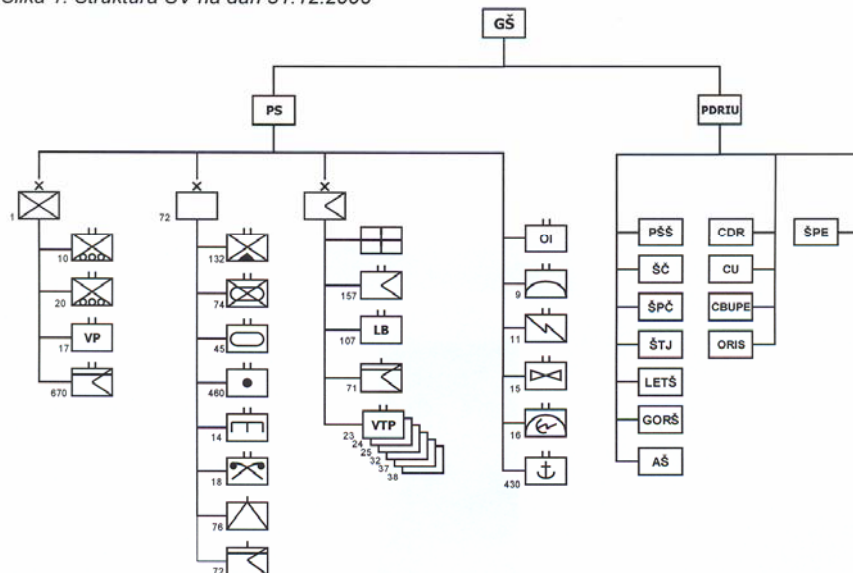

Garde	Aufklärungseinheiten
Jäger	Panzer & gepanzerte Einheiten
Panzergrenadiere	Artillerie
Gebirgsjäger	Pioniere
Fallschirmjäger	Fernmeldetruppe
	Luftstreitkräfte

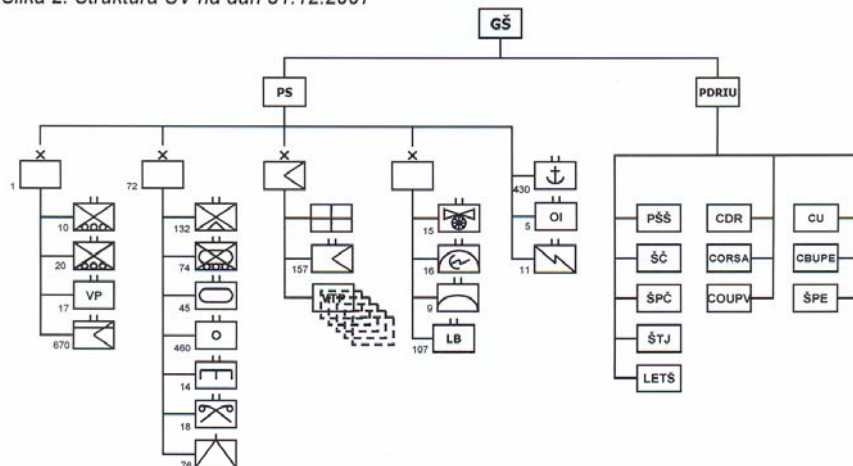
Vir: http://de.wikipedia.org/wiki/%C3%96sterreichisches_Bundesheer

Priloga C: Struktura Slovenske vojske 2006

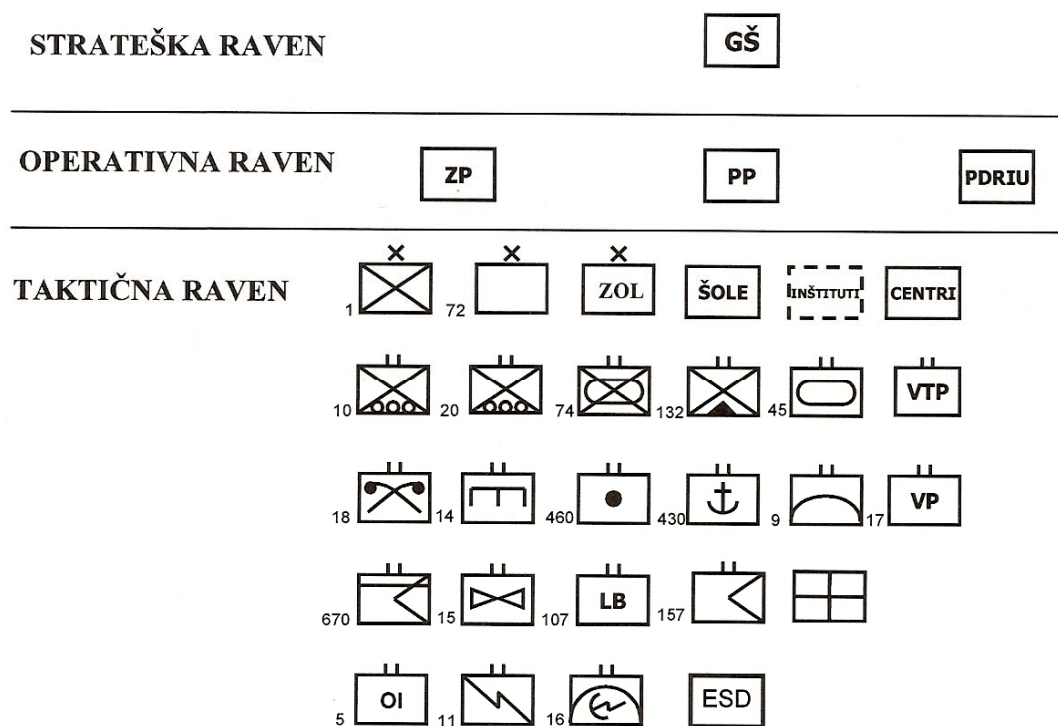
Slika 1: Struktura SV na dan 31.12.2006

Slika 2: Struktura SV na dan 31.12.2007

Priloga D: Predvidena struktura Slovenske vojske 2012

Vir: Srednjeročni obrambni program 2007 – 2012: 16